

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

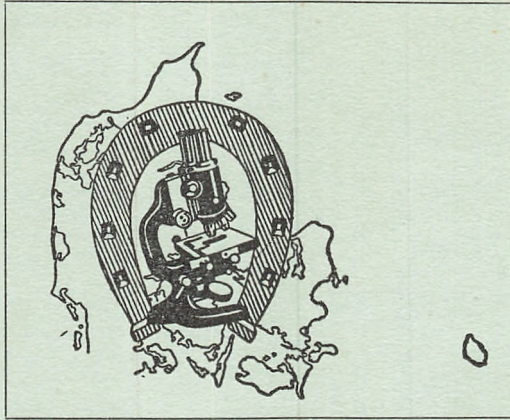
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dansk veterinærhistorisk Aarbog

1950

DANSK
VETERINÆRHISTORISK AARBOG

DANSK VETERINÆRHISTORISK AARBOG

Udgivet af
Dansk veterinærhistorisk Samfund

Under Redaktion af
K. Albertsen . J. Philip Hansen
C. Grove Vejlstrup

16. Aargang

1951

A/S Carl Fr. Mortensens Forlag
København V

Danske Dyrlægeexlibris

Af Overdyrlæge Will. W. Petersen, Frederikssund

Skønt Frankrig, og vel med en vis Ret, i Almindelighed betegnes som Bogkunstens og Bogelskernes klassiske Land, var det, saa vidt det kan bedømmes, ikke her, men i Tyskland, Exlibriskunstens Vugge stod. I sidstnævnte Land kan Benyttelsen af Bogejermærker med Sikkerhed føres tilbage til sidste Trediedel af det 15de Aarhundrede, medens de ældst kendte Exlibris i Frankrig først saa Dagens Lys omkring 100 Aar senere; og de første — eller i hvert Fald de først *daterede* — danske Exlibris er efter al Rimelighed et Par paa Bogbindenes forreste Inderside direkte haandtegnede Arbejder fra 1554, der pryder Bøger, der har tilhørt *Herluf Trolle* og *Birgitte Gøje*, hvis Bogsamling som bekendt opbevares paa det senere til Kostskole omdannede *Herlufsholm*.

Ganske naturligt har Interessen for Exlibris — ligesom Interessen for Kunst i det hele taget — haft saavel Blomstringstider som Nedgangsperioder. I Tyskland begyndte Niveauet allerede at dale kendeligt inden Udgangen af det 16de Aarhundrede for at fortsætte gennem det meste af det 17de Aarhundrede; og i Frankrig satte Revolutionstiden sit mørke

Stempel ogsaa paa denne fine »Kleinkunst«, der — som man har udtrykt det — af sine Udøvere baade kræver »bøglig Indstilling«, og »kunstnerisk Kvalitet«.

En Tid lang maatte Højrenæssancens skønne Streg vige Pladsen for de mange og ofte uskønne Overdrivelser, man tillod sig i Barokkens Tidsalder, indtil man i det 18de Aarhundrede naaede frem til Rokokoens Ynde, som man i Tyskland, efter de fleste Kunstkenderes Dom, dog næppe altid beherskede saa suverænt som de bedste af de franske Mestere i deres stilsikre gallske Elegance. Paa samme Maade fandt antageligt ogsaa de saakaldte *Superexlibris* — hvorved man forstaaer Vaaben, Navne eller Monogrammer i Guld, Farve eller Blindtryk indprentet paa Bogbindets Forside — deres fineste og lødigste Udtryk i Frankrig.

Tilsvarende har England — hvis ældstkendte Bogejermærker vist stammer fra Elisabethtiden — og andre europæiske Lande ganske naturligt ogsaa en Exlibris-historie, der baade viser de store Højder og de dybe Dale. Og i den nye Verden er det vel næsten selvfølgelig, at engelsk Smag i Begyndelsen var den dominerende. Først efter den nordamerikanske Uafhængighedskrig vaagnede Selvstændighedsfølelsen i denne Verdensdel ogsaa paa vort lille Felt; og nu gav man en Tid lang af patriotiske Hensyn ofte Stjernebanneret eller dets Symboler en prominent Plads paa Bogejermærkerne.

I 80'erne af det 19de Aarhundrede viser der sig i Tyskland en vis Tilbøjelighed til ogsaa paa Exlibrisomraadet at betragte *Düerertiden* som det store Forbillede, indtil *Joseph Sattler* i 1895 skrev »*Deutsche Kleinkunst in 42 Bücherzeichen*« og dermed, fremfor nogen anden, banede Vejen for Exlibris, der i Udførelsen laa udenfor de hidtil benyttede Kunstretningers mer eller mindre snevert afstukne Rammer.

I vore Dage maa Standarden vist siges at ligge paa et højt Niveau, ikke blot i Tyskland og det øvrige Europa, men ogsaa i Amerika — nogle Steder, for Eksempel i England, maaske fremdeles med et vist konservativt Præg, andre Steder under helt frie Former. Og det er glædeligt at se, hvorledes Exlibris mere og mere vækker ogsaa Kunst- og Boghistorikernes Interesse og saaledes efterhaanden bliver særdeles smukt placeret indenfor Kunstens mange forskellige Grene og Retninger.

De ældre Exlibris var i meget udpræget Grad rent *heraldiske*, og Forklaringen er ganske ligetil. Bøger var i gamle Dage ikke som nu Hvermandseje, men afgjort Luksusartikler. Fortrinsvis *Adelen* kunde derfor tillade sig at have egentlige Biblioteker; og at man fra denne Side var

glad for at se sit Vaabenskjold anbragt de flest mulige Steder er, set fra et Forfængelighedsstandpunkt, saare menneskeligt. Men forøvrigt kan vi paa Heraldikkens klassiske Omraade herhjemme ogsaa i vore Dage præstere det ypperlige med Gravør *Fr. Britze* som det store og maaske Verden over uovertrufne Navn indenfor dette til Tider vel lidt stive, men altid noble Speciale, der sikkert alle Dage vil kunne regne med et betydeligt Antal Tilhængere — ikke mindst, hvor man i gamle Slægter ønsker at værne om og holde Familjetraditioner i Ære, saaledes som der ogsaa kan nævnes Eksempler paa ved Afhandlingens senere Enkeltbeskrivelser.

Fremdeles vil jeg med Hensyn til de heraldiske Bogejermærker gerne gøre opmærksom paa, at Fremstillingen af saadanne kræver den absolutte Expert, idet der her er en stor Række internationalt gældende Love, der strengt skal overholdes, hvis det hele ikke skal »gaa i Fisk«; og disse Love er — som den svenske Kirkeadjunkt *Kurt Hillstrøm* engang skrev — afgjort ikke noget, man kan »plugga sig till på en eftermiddag!«.

De ikke-heraldiske Exlibris var undertiden udstyret med Portrætter af Bogejerne, hvilket maaske kunde virke lidt anmassende; men det var dog langt hyppigere Tegninger af Bogstabler med eller uden de til Tider stærkt misbrugte Ugler, Biblioteksinteriører, Huse, Kirker, Dyr eller Dyrehoveder, Parker eller Landskaber og andet, der ofte var med tydelige Adresser. Det sidste har jeg indenfor min egen Produktion af Exlibris flere Eksempler paa. Blandt andet har jeg efter udtalte Ønsker tegnet bestemte Kirker til et Par Præster, en Løve til Direktøren for Lovens kemiske Fabrik, et Hjortehoved til afdøde Dyr-læge *Hjortlund* — jvf. senere — og en Høg med Slange til en Dr. Høeg. Andre har valgt bestemte Blomster, Landskaber eller Jagttrofæer paa deres Bogejermærker. For Eksempel tegnede jeg Initialer af Kaktusgrene til *Lensgreven* paa *Knuthenborg*, et Motiv fra *Lapland* til en Dame, der havde For-kærlighed til det høje Nord, og en Elgtak til en Boghandler, der i Sverige havde skudt en Elgtyr. Andre igen har bedt om Kompositioner af »Sol, Moder, Barn«, »Handel, Landbrug, Industri«, »Farmaci, Musik, Jagt« med meget andet paa deres Exlibris; og disse Opgaver har alle været interessante at arbejde med, men undertiden noget krævende, da mange Motiver paa det samme Mærke naturligvis skal stilles op i et harmonisk Hele og ikke præsentere sig som flere eller færre Felter eller Tavler som paa et Billedlotteri.

I det 19de Aarhundredes sidste Halvdel og noget senere har i første

Linie to Navne — *Thorvald Bingesbøll* og *Hans Tegner* — præget Smagen i dansk Exlibriskunst. Arkitekten Bingesbøll var frem for nogen anden dansk Kunstner den udprægede Monogramtegner; og de fleste af hans mange Bogstavtegninger er sikkert oprindeligt først og fremmest benyttet til Brevpapir eller kalkeret over paa Dækketøj og andet Husgeraad og har saa — enten som de var, eller vel oftere noget omtegnat — senere faaet deres Mission som *Initialexlibris*. Ogsaa den fremragende Bogillustrator, Professor Hans Tegner, har kreeret enkelte Monogrambogejermærker, men dog betydeligt flere Exlibris med Billedmotiver af den ene eller anden Art.

Det er næppe for meget sagt, at nævnte to danske Kunstnere — hvoraf den første væsentligst ensidigt gav sit eget, medens den anden i stor Alsidighed tog Hensyn til Bogejermærkernes Indehaveres Ønsker og Smag — gennem deres fremragende Kunst gav det egentlige Stød til, at det nu herhjemme blev almindeligt at forsyne sine Bøger med et Ejermærke; men det maa i samme Forbindelse naturligvis ikke glemmes, at Bøger efterhaanden var blevet saa forholdsvist billige, at den jævne Mand nu ogsaa kunde tillade sig at eje denne naturlige Baggrund for et Exlibris.

Ganske ligetil er det derfor i vore Dage overalt i den civiliserede Verden et meget betydeligt Antal baade professionelle Kunstnere og mer eller mindre duelige Amatørtegnere, der forsyner de stadigt voksende Bogsamlinger med Exlibris, der — for saa vidt Tegnerne har magtet de stillede Opgaver paa en kunstnerisk forsvarlig Maade — virker langt mere dekorative i Bøger end et slet og ret haandskrevet Navn. Dertil kommer ogsaa det rent bibliofile Moment, at en Bog med et smukt og karakteristisk Exlibris paa Bogbindets forreste Inderside — hvor det er almindeligst at anbringe Mærket — altid vil være mere æstimeret, ikke blot indenfor Bogelskernes Række, men for Eksempel ogsaa hos Antikvarboghandleren, end en Bog med et mer eller mindre ligeegyldigt Navn skrevet paa Bogens Smudstitel, hvor kun Berømteders Dedikationer har Interesse og blivende Værdi.

Jeg kommer angaaende Antikvarboghandleren uvilkaarligt til at tænke paa den unge Forfatter, der bringer et af sine Aandsprodukter ned i en Antikvariatkælder for at sondere, hvor højt man vil »tippe« hans Forfatterskab. Manden bag Disken, der ikke kendte den unge Mand, bød 1 Krone. I et ubevogtet Øjeblik skriver den unge Digter en Dedikation i Bogen og spørger derpaa Antikvarboghandleren, om han da ikke har bemærket, at det drejer sig om et Eksempel med Dedikation, hvorpaa

der omgaaende følger det lidet opløftende Svar: »Naa, saa der er skrevet i Bogen, ja, saa kan De kun faa 50 Øre!«

Det er en kendt Sag, at man herhjemme fra visse Sider under den første Verdenskrigs kunstigt oparbejdede, ustabile og derfor hurtigt igen dalende Pengerigelighed, der skabte en hel ny og ikke altid lige tiltalende Type af Rigmænd, ogsaa kastede sig over Bøger i kostbare Bibliofiludstyr; og efter Sigende købte man undertiden sine Bogskatte mere i metervis efter Boghyldernes Længde end efter Bøgernes interne Lødhed. Det gjaldt med andre Ord om hurtigst muligt at faa de nyanskaffede Reolers gabende Tomhed udfyldt med prangende Bogrygge. Og det er vel lige saa naturligt, at Opkomlingene ønskede at udstyre de dyrt erhvervede Bogsamlinger med lige saa dyrt fremstillede Exlibris, hvilket efter denne Maalestok begribeligvis ikke har ret meget med »Bogkultur« at gøre.

Fra nogle Sider vil man maaske mene, at Interessen for Exlibris ogsaa paa en anden, men afgjort mere tiltalende Maade er gaaet noget over Gevind. Jeg tænker paa det mægtige Opsving, Mærkerne i vore Dage har faaet som *Bytteemner* i Lighed med Frimærker og lignende. Og hvis dette tager Overhaand paa saa udpræget en Maade, at det i mistænkelig Grad skjuler et Bogejermerkets egentlige Mission — der kort sagt er at tilkendegive, hvem der ejer paagældende Bog samt hans eller hendes Livsstilling eller Hovedinteresse — er man naturligvis afsporet. Men heldigvis er der ogsaa her noget, der hedder et Baade-Og, saa sandt som man udmærket kan glæde sig over sit eget Exlibris efter dettes Hensigt og samtidigt eje nogle Mapper med et, og helst nogenlunde kritisk Udvalg af andre Bogelskeres Mærker.

Som Frimærker kan lære Samleren en god Portion Geografi, er det ogsaa helt rigtigt opfattet, naar Præsidenten for *Dansk Exlibrisselskab*, Arkivar *P. Nyholm*, i et Interview i *Kristeligt Dagblad* i Begyndelsen af 1951 siger, at det ikke er nogen gold Beskæftigelse at samle paa Exlibris, da en saadan Samling blandt andet i høj Grad kan lære sin Ejer meget baade om Kunst og om Mennesker. Og dertil kommer som et stort Plus, at Samlermanien paa dette Omraade utvivlsomt har bidraget meget til, at mange ældre Mærker, der ellers muligvis var gaaet i Glemmebogen, er almenkendte i vore Dage. Enhver Medalje har som bekendt to Sider; og personligt mener jeg, at Medaljen i vor Forbindelse har den lødigste Glans i positiv Retning: — Brug, men misbrug ikke!

Hvad angaar *moderne Navne* indenfor dansk Exlibriskunst, er det far-

ligt at ville fremhæve enkelte fremfor andre, da vi har en meget betydelig Stab af dygtige Malere, Tegnere og Arkitekter, der hver især har deres specielle Kunnen i de forskellige Retninger fra den helt gammel- dags indstillede Opfattelse til det hypermoderne. Desuden har adskillige betydelige Kunstnere kun tegnet et enkelt eller nogle faa Exlibris, saaledes at man ikke har fyldestgørende Materiale til at kunne sige noget generelt om deres Yden paa vort specielle lille Omraade. Og endelig kan som bekendt Divergenserne i Bedømmelsen af et og samme Kunstværk være meget store, idet selv meget fremragende Kritikers Forkærlighed eller Mangel paa Forkærlighed til den ene eller anden Kunstretning altid i nogen Maade bliver præget af det mer eller mindre bevidst subjektive. Alle ved vi, at en rent objektiv Dom ofte først kan udtales, naar vedkommende skabende Kunstner har hvilet mange Aar under Mulde; men hører han til de store Enere, glemmes han aldrig, hvor meget hans Samtid muligvis end har søgt at kritisere ham sønder og sammen. Tænk for Eksempel paa *Millet*, der i 1859 fik et af sine Billeder — saa vidt jeg erindrer var det »*Døden og Brændehuggeren*« — der i Dag er en Formue værd, pure afvist paa Salonen i Paris. Eller tænk paa den store Række af de endnu mere berømte hollandske Mestres, der maatte have Bibeskæftigelser — eller maaske snarere Hovederhverv — da de ikke kunde leve af de Billeder, hvoraf flere i vore Dage sælges til Priser med fem eller maaske seks Nuller bagved; for slet ikke at tale om den største af dem alle, *Rembrandt*, der døde i den dybeste Armod.

Heller ikke skal jeg komme nærmere ind paa, om den ene eller den anden *Udførelse* af et Exlibris bør foretrækkes. Nogle ynder den helt enkle Streg, der saa ofte benyttes paa Træ- eller Linoleumssnittet, andre synes bedst om den massive Fladevirkning som paa en Silhouet, og andre igen holder mest af det fint udpenslede Motiv med Lys- og Skyggevirkninger som paa de mere gammel- dags udførte Tegninger. Kun maa man som en almindelig Regel fastholde, at et Bogejernmærke ikke maa være »overlæstet«, hvad det som tidligere bemærket ofte var i Barokens Tidsalder. Hurtigt og tydeligt skal man kunne skabe sig et Totalindtryk af, hvad Kunstneren i Samraad med Exlibrisejeren har tilsigtet. Og man skal efter min Mening ogsaa være noget varsom med at vælge flerfarvede Exlibris, da disse, hvis Farverne ikke er meget kritisk valgte, let kan faa »Øletikkens« lidt prangende Karakter.

Noget andet er, at man indenfor de enkelte Farver ikke automatisk skal binde sig til sort trykt paa et hvidt Stykke Papir. Tegner man for

Eksempel en hvid Maage eller Svane med Himmel eller Hav som Baggrund, er det saare naturligt at trykke, henholdsvis med en lys himmelblaa eller en dyb marineblaa Farve og lade Fuglen præsentere sig hvid paa et hvidt Stykke Papir. Tegner eller klipper man derimod et stiliseret Hjortehoved i Silhouet, vil dette Motiv lige saa selvfølgelig staa smukt naturtro i brunt, ligesom man her kan faa en tiltalende »Afdæmpning« af den kraftige massive Flade ved at lade Bogtrykkeren benytte et Stykke havannafarvet Papir – og saaledes fremdeles efter Retningslinier, der næsten giver sig selv for Enhver med lidt Farvesans.

For mit Vedkommende har jeg som Tegner gerne fulgt den Praksis, at jeg lader Klichéfabrikanten sende mig Prøvetryk i forskellige Farver, saa Vedkommende, der skal benytte Bogejermærket, selv kan vælge indenfor en Række Muligheder. Dog siger det sig selv, at jeg i denne Artikel, maa holde mig til Gengivelse i sort og hvidt. Dels erindrer jeg ikke i hvert enkelt Tilfælde, hvilke Farver der er valgte, dels vilde Trykningen af farvelagte Tavler jo blive altfor kostbar.

Endelig er det ganske ligetil, at der ikke kan siges noget generelt om et Bogejermærkes bedste *Størrelse*. Nogle foretrækker det helt store Format, der dog let kan blive noget dominerende, medens andre Exlibrisejere benytter Mærker, der kan gaa helt ned til paa Grænsen af Frimærkestørrelse. Og det sidste behøver ikke at være et i og for sig klædeligt Udslag af Beskedenhed, men kan være valgt af praktiske Hensyn. Da jeg for Eksempel i sin Tid skulde tegne Exlibris til en af vore berømteste H. C. Andersen-Bogsamlinger, der tilhører Dr. Eiler Høeg i Jægerspris, var det nødvendigt at ty til en meget lille Gengivelse i Reproduktionen af denne Tegning, der med Relation til »*Den grimme Ælling*« viste en endnu ikke helt hvid Svane, der styrede hen imod en Solopgang; thi som bekendt udkom Førsteudgaverne af vor store Æventyrdigters Publikationer i et meget lille Format.

Hvor jeg skal raade hvad Exlibrisstørrelse angaar, foreslaar jeg i al Almindelighed, at der vælges en Mellemting, hvor det færdige Produkt er omkring 6 til 8 cm efter den længste Led; og da Bøger jo oftest er højere end brede, vil det være naturligst at give et Exlibris tilsvarende Dimensionsforhold.

For historisk set ikke saa mange Aar siden var det først og fremmest *Præster*, der var »belæste« og derfor ejede større Bogsamlinger – i Særdeleshed, hvor der indenfor samme Slægt havde været Prælater gennem

flere Generationer. Derfor er det i og for sig mærkeligt, at denne Stand ikke, i langt højere Grad end Tilfældet er, var den dominerende, hvad Mængden af Exlibrisejere angaar; eller kan det maaske tildels forklares udfra tidligere Dages mange smaa og usselt lønnede Embeder?

Jeg nægter ikke, at Gejstligheden — sideordnet med Adelen — havde mange og skønne Exlibris i den nyere Middelalder, hvad maaske i første Linie franske og italienske Klostre bærer Vidne om; men senere er Præstestanden paa vort lille Felt sakket meget bagud for Mænd og Kvinder i mange andre Livsstillinger. Saaledes var det for Eksempel for vor kendte Exlibrisexpert *Frost-Hansen*, der skriver og har skrevet megen Exlibrislitteratur under Pseudonymet »*Otto Wang*«, meget vanskeligt i 1949 at samle det fornødne Stof til sin velskrevne lille Bog »*Danske teologiske Exlibris*«, hvor min Ringhed forøvrigt er repræsenteret med ialt 12 af 50 afbildede Præstebogejermærker. I saa Henseende har det været langt lettere for *A. D. Henriksen* og *Kay P. Nielsen* at vrage og vælge i deres »*Danske Lægeexlibris*« fra 1943, hvor jeg, indenfor et lignende Antal Afbildninger som i *Otto Wangs* Bog, da ogsaa kun figurerer med eet Exlibris.

Sagt paa anden Maade er der herhjemme mange flere *Læger* end Præster, der pryder og, antageligt allerede fra Slutningen af det 16de Aarhundrede, har prydet deres Bogsamlinger med Exlibris. Og denne ganske naturlige Lyst eller Trang til at eje et personligt præget Bogejermærke, parret med en i Reglen fyldigere Pengepung end Præstens, begynder nu ogsaa at arbejde sig ind i den langt yngre *Dyrlægestand*.

Paa Opfordring af Bestyrelsen for *Dansk veterinærhistorisk Samfund* — der som Bomærke benytter en Stregtegning af et Danmarkskort med indsat Hestesko og Mikroskop tegnet i 1934 af afdøde Stadsdyrlæge *V. Mørch-Sørensen* i Horsens — skal jeg i det følgende give en Oversigt over Bogejermærker indenfor min egen Stand; men da jeg i saa Henseende — ligesom andre, der har skrevet om bestemte Samfundsgruppers Exlibris — ganske naturligt i meget høj Grad maa bygge paa Oplysninger, der er det direkte Resultat af forskellige Henvendelser til de Interesserede, maa jeg, hvis Redegørelsen numerisk er mangelfuld, dele Skammen med de Kollegaer, der eventuelt har været Henvendelsesne overhørig.

Først skal jeg beskrive 7 Dyrlægeexlibris, der afbildes i det monumentale Standardværk »*Danske Exlibris*«, som Arkivar *Arth. G. Hassø* udgav i 1942, og hvor jeg blandt andet er optaget paa en af Tavlerne med flere Lægeexlibris, men derimod ikke med Kollegaers Bogejermærker.

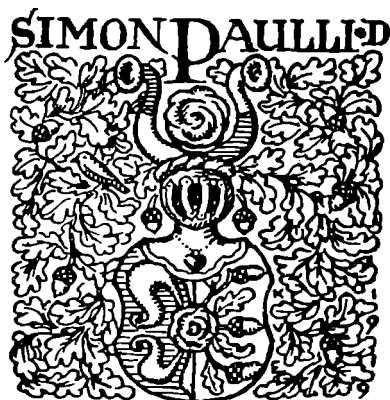

Fig. 1. Professor, Dr. Simon Paulli

Fig. 2. Afdelingsforst., Dr. A. Thomsen

Afdøde Professor i Anatomi ved vor Højskole, Dr. *Simon Paulli* har hverken valgt Læge- eller Dyr lægesymboler paa sit Bogejermærke, men derimod holdt sig til det fornemme gammeldags heraldiske Exlibris. Mærket er tegnet i 1919 af Arkitekt *Knud V. Engelhardt* og viser et Vaabenskjold, der er omgivet af en rig Egeløvornamentik, mellem hvis Blade man skimter en lille Sangfugl, hvilket sidste antageligt sigter til Professorens store og velkendte Interesse for Musik; blandt andet var Professoren, saa vidt jeg ved, en meget dygtig Klaverspiller. Mærket afbildes som Fig. 1, og Klicheen er, ligesom de følgende fem, velvilligt udlånt af *Schultz Forlag*.

Afdelingsforstander ved Statens veterinære Serumlaboratorium Dr. *Axel Thomsen* ejer et Exlibris, der efter *Hassøs* Angivelse er tegnet i 1920 af Dyremaleren *Poul Jørgensen*, medens *Thomsen* selv mener, at Mærket er af noget yngre Dato. Motivet er, som det vil fremgaa af Fig. 2, et Gede hoved mellem Bøger og en Reagensglasopstilling og sigter saaledes ganske tydeligt til Doktorens daglige Gerning som Videnskabsmand ved et Laboratorium.

Dyr læge *Esper Larsen* i København har i 1923 faaet udført et Bogejermærke af den

Fig. 3. Dyr læge Esper Larsen

som Exlibristegner meget produktive Malerinde *Ebba Holm*. Mærket gengives paa Fig. 3 og viser en Stregtegning af en Hund, der staar med Forpoterne paa et Par Bøger.

Det kunde, med Hensyn til at benytte Hunde paa Exlibris, maaske være af Interesse at minde om, at lige saa naturligt et saadant Valg er for en *Nordbo*, der holder af Hunde, lige saa utænkeligt vilde det vist være de fleste Steder i *Orienten*; thi medens vi herhjemme stort set kun kender Hunden som vor trofaste Ledsager og Dørvogter – og derfor symbolsk kan lade den staa som et Udtryk for Troskab og andre smukke Egenskaber – er den hos Østerlænderne særdeles afskyet som en herreløs, omstrefende, aadselædende og smittespredende Skabning, hvis frygtede Sygdom – *Hundegalskaben* – man som Svøbe sikkert har stillet i Rang med *Spedalskheden*. Kun eet Sted i den hellige Skrift omtales Hunden med Sympati, nemlig i *Tobias' Bog*; men vi maa i denne Forbindelse ikke glemme, at denne Apokryfs Handling er henlagt til *Medien*, hvor Hunden afgjort blev smukkere placeret end i Jødeland.

Andre har villet hævde, at *Jesus* i den nytestamentelige Lignelse i Lukasevangeliets 16de Kapitel om den rige Mand og den fattige Lazarus betragtede Hundene som

»venlige Væsener«, der udøvede en Barmhertighedsgerning ved at slikke den ynkværdige Mands Saar – jvf. for Eksempel 1ste Bind af den schweiziske Professor *P. Scheitlins* forøvrigt efter sin Tid fortrinlige Dyresjælelære: »*Versuch einer vollständigen Thierseelenkunde*«, Bd. I, 1840. Denne Opfattelse er efter min Mening ganske forkert, idet det maa ligge langt nærmere at sige, at Hundenes Opførsel overfor Lazarus yderligere skal understrege et ulykkeligt Menneskes dybe Fornedrelse og Elendighed. Jeg kan ikke se et »Trøstens Sindbillede« i Hundenes

Fig. 4. Stabsdyrlæge, Dr. Hjalmar Friis

Saarslikning; og jeg tror de fleste Teologer vil dele mit Synspunkt.

Til Stabsdyrlæge, Dr. *Hjalmar Friis* har Tegneren *Charles Jensen* fremstillet et heraldisk Bogejermærke, der viser et Vaabenskjold med Løvranker og øverst med en Trane som Aarvaagenhedens saa ofte benyttede Symbol. Og samtidigt skal et Par udslukkede Øjne, der ses længere nede paa Mærket, smukt og forstaaende symbolisere, at et tidligere Familjemedlem paa Spindesiden blev blind efter et ondartet Koppeangreb. Ejerens Navn staar, hvad der forøvrigt er ret sjældent paa et Exlibris, med hans egen Haandskrift – jvf. Fig. 4. Aarstal for Mærkets Tilblivelse angives ikke; men jeg ved, at det ikke er af hel ny Dato.

Dyrlæge C. C. *Mathiessen*, Ullerslev St., siger om sit træsnitagtige Kentaurexlibris, der afbildes paa Fig. 5, og hvor Figuren staar i en tynd hvid Streg paa sort Baggrund, at det er tegnet i græsk Vasestil efter et Broncerelief af Kentauren *Chiron* udført af Billedhugger *Gunnar Slot* i 1938. Kentauren tænkes at holde en Urtekost i sin højre Haand. Blomsterne deri er samlet i *Pelions Dale*, hvor *Chiron* boede i en Hule. Under Vandringen har den faaet en Sten indkilet i sin venstre Forhov, der derfor er taget op til nærmere Undersøgelse. Og forøvrigt meddeler min Kollega, der har skrevet en Artikel om nævnte Kentaur i *Dansk veterinærhistorisk Samfunds Aarvog* for 1942, at baade det engelske Dyrslægeselskab og det tyske veterinærhistoriske Samfund har *Chiron* paa deres Foreningsmærker.

Chiron eller *Cheiron* omtales allerede i den graa Oldtid, blandt andet af *Homer*, som særlig lærd. Efter gamle Sagn skulde denne Kentaur, der var en Søn af *Kronos* i Hingstesikkertelse og Havnymfen *Philyra*, være den senere omtalte Lægedomsgud *Asklepios'* Læremester i Medicinkunsten; og *Chiron* var selv blevet indviet i Medicinens Mysterier af sidstnævnte Guds Fader, Solguden og Gudernes Læge *Apollon*.

Som en ganske naturlig Følge af Planters og Plantedrogers enorme Betydning i gamle Dage var *Chiron* specielt fortrolig med den Lægedoms-kraft, der var bundet til Floraens Verden, hvad der sikkert er tænkt paa, naar den skulde have en Urtekost i Haanden. Men forøvrigt var *Chiron* ogsaa særdeles kyndig i *Dyresygdomme*, hvorfor den antageligt græske

Fig. 5. Dyrlæge C. C. Mathiessen

Forfatter *Claudius Hermeros* kaldte sit omkring 400 Aar efter Kristi Fødsel skrevne store veterinære Værk, som vi blandt andet kender fra *Oders* Udgave i 1901, for »*Claudii Hermeri mulomedicina Chironis*«. Endelig omtales Chiron af de gamle Forfattere som udpræget musikalsk; og den var efter Myterne blandt andet den berømte *Ileade*'s Helt *Achilleus*' Lærer i Musik. Chiron var altsaa ikke som Kentaurerne i Almindelighed — jvf. for Eksempel Zeustemplets skønne Frises vestlige Gruppe, der viser Kentaurer i Kamp med Mennesker — utiltalende og menneskefjendsk, hvorfor den da ogsaa altid paa Afbildninger har et godt og venligt Udtryk i sit skæggede Ansigt.

Som enhver anden Kentaur var Chiron Menneske til Navlestedet, medens den øvrige Figur havde Hesteskikkelse; og det er derfor alt i alt ganske ligetil, at netop *Veterinærerne* har taget dette mytologiske Blandingsvæsen til Indtægt som en Slags Skytspatron, medens *Lægerne* valgte *Asklepios* eller *Æskulap* og dennes Datter *Hygiea* eller *Salus*. Og tilsvarende har *Tandlægerne* deres hellige *Apollonia*, der var en kristen Kvinde, der under Kejser *Decius* Anno 249 først fik sine Tænder trukket ud med glødende Tænger og derpaa led Martyrdøden, hvorfor hun — foruden med Tand eller Tandnøgle — ofte afbildes med en Glorie om Panden og med en Salmebog eller Palmegren som Fromhedens og Sejrens Sindbilleder i Haanden.

Til Sammenligning tjener, at *Asklepios* fremstilles med den klassisk berømte Slangestav, der ikke maa forveksles med Handelsguden *Hermes*' eller *Mercurs* Slangestav, hvis Vinger er hentet fra selve Gudeskikkelsens tilsvarende Attributer paa Hoved eller Hat og paa Hælene; og nævnte Vinger sigter utvivlsomt til, at Handelsguden ogsaa — og maaske som det oprindelige — blev betragtet som Vindenes Gud og som de afdøde Menneskers Sjæles Ledsager til Underverdenen, ligesom Slangen paa Handelsstaven vel staar som et Udtryk for det beregnende Snilde, der maa kræves af en dygtig Forretningsmand. Derfor ser man ogsaa ofte *Hanen* — der sidestillet med *Tranen* er Aarvaagenhedens Sindbillede — som Handelsgudens Følgesvend.

Som Følge af Lægedomsgudens Tilknytning til Slangen var det i det gamle Grækenland almindeligt at holde Slinger i de berømte *Asklepieia-Templer*, hvor Patienter under Søvn søgte Helbredelse ved Drømmeoraklers Aabenbaringer eller Incubationer; og ejendommeligt nok var den græske *Asklepioscultus* en af de Gudstjenesteformer, der holdt længst Stand mod Kristendommen. *Hygiea* har gerne en Skaal i den venstre Haand, medens en Slange, snoet om hendes højre Arm, nærmer sig Skaalen for at drikke.

Efterhaanden gik Lægerne dog mere og mere bort fra selve Gude- og Gudindeskikkelsen for fortrinsvis at benytte Slangestaven og Ormeskaalen som Lægedommens Symboler, paa samme Maade som Handelen ofte slap *Hermes* og nøjedes med at afbilde hans Stav; men lidt efter lidt gled Lægernes Ormeskaal over paa Apotekernes Hænder som *Farmaciens* særlige Kendingsmærke.

Lægerne har dog andet og mere tilbage end Slangestaven. For Eksempel vil man ofte se *Anatomien* symboliseret ved et Kranium og *Fødselshjælpen* enten ved Apollons Søster, Gudinden *Artemis*, eller ved *Zeus'* Gemalinde og Søster, *Hera*, der gerne afbildes med et Granatæble som et Sindbillede paa Frugtbarhed; men forøvrigt var ogsaa Kærlighedens og Skønhedens Gudinde, *Aphrodite* eller *Venus*, Forløsningens Beskytterinde.

Og naar endelig Lægernes trofaste Hjælpere, *Sygeplejerskerne*, undertiden ønsker at benytte den antikke Lampe symbolsk, er det antageligt i første Linie, fordi deres store Forbillede, *Florence Nightingale* – kaldet »The Lady with the Lamp« – er afbildet med en saadan Lampe i Haanden.

I den senere Middelalder er Kentaurskikkelsen Gang paa Gang benyttet i Kirkekunsten, baade i Udlandet og herhjemme; for Eksempel træffer vi en Kentaur indhugget i Granit i Taasinges ældste Kirke. Oftest ser vi Fabelvæsenet afbildet som udvendig Dekoration paa Kirkebygningerne, og gerne ved Siden af Portaler og lignende Steder. Undertiden er Skikkelsen udrustet med Bue og Pil; og her ligger det vel nærmest for at antage, at Figuren skal symbolisere de i Menneskehjertet boende Fristelser og dyriske Lyster, hvilket harmonerer godt, dels med det tidligere bemærkede, at Kentaurerne i Almindelighed er Menneskets Fjender, dels med nævnte Skik, at man gerne anbringer Kentauren udenfor Kirken og ikke i dennes Indre – Forhold, der forøvrigt ogsaa gør sig gældende, hvor det paa gamle Kirkers Ornamentik drejer sig om en Række andre menneskefjendske Fabeldyr.

I *Astronomien* kender vi Kentaurnavnet fra det 9de Stjernebillede i Dyrekredsen, der hører til den sydlige Himmels skønneste Prydelser. Her sigter Stjernens Navn, »*Kentauren*«, ganske afgjort til Chiron og stammer antageligt fra Mytologien, der fortæller, at *Zeus* satte Chiron som et Tegn paa Himlen som en Belønning, fordi denne Kentaur, der fra Naturens Side var skabt til et evigt Liv, havde ofret sig selv for at frelse Himmelildrøveren *Prometheus*, der kun kunde reddes, hvis en anden Udødelig frivilligt gik i Døden i hans Sted.

Endelig skal jeg minde om, at Kentaurnavnet i urgamle græske Sagn oprindeligt blev benyttet i Forbindelse med en yderst raa, behaaret og halvdyrisk thessalsk Folkestamme, der af *Lapitherne* blev fordrevet til Thessaliens Bjerge og Klippeegne, hvor dens mandlige Medlemmer ved Samliv med Hopper blev Stamfædre til de endnu vildere *Hippokentaurer*, som man altsaa senere hen slet og ret kaldte Kentaurer. Og forøvrigt var det paa den førømtalte Frise fra Zeustemplet *Lapitherne*, der under Apollons Beskyttelse kæmpede mod og besejrede disse frygtindgydende Blandingsvæsener, der lejlighedsvis kom frem fra deres Skjule-

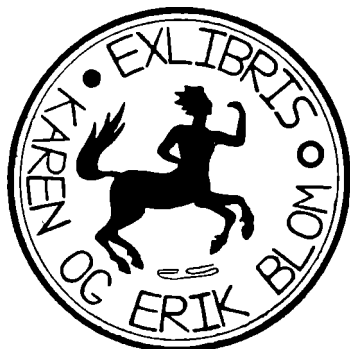

Fig. 6. Dyrlæge, Dr. Erik Blom

steder for at røve og voldtage Lapithernes Kvinder.

Ogsaa Dyrlæge, Dr. Erik Blom ved Højskolens Laboratorium for speciel Patologi og Terapi ejer, forøvrigt fælles med sin Frue — jvf. A og E paa Fig. 3 — et Exlibris, hvor en Kentauren danner Midterfiguren. Dette cirkelrunde Bogejermærke med begge Navne er tegnet i 1940 af Civilingeniør Erik Sadolin og afbildes som Fig. 6.

Tanken, der ligger bagved at eje et *Familje-* eller *Allianceexlibris*, finder jeg sær-

deles tiltalende, selv om jeg er af den Opfattelse, at det vilde være fuldt ud berettiget *samtidigt* at have et rent personligt Bogejermærke — for Eksempel til sin Faglitteratur, som vel sjældent aabnes af Fruen i Huset. Og som det vil fremgaa af de senere Exlibrisbeskrivelser, er der Tale om et saadant Baade-Og hos Stadsdyrlæge *Skjoldager* og Dyrlæge *Thybo* — jvf. Fig. 14 og 38. Sidste Kollegas Familieexlibris vilde med sit udpræget religiøse Motiv let virke noget umotiveret i en Lærebog i Anatomi eller i anden Veterinærlitteratur, hvor det selvfølgelig bedre kunde gaa med Stadsdyrlægefamiliens Blomstermotiv, da Mælkebøtten — hvad der dog, som vi senere skal se, ikke tilsigtes — kunde være tænkt som et Symbol paa Dyrlægegerningen ved Mælkekontrollen!

Endelig tilhører det syvende af de i Hassøs Bog nævnte Dyrlægeexlibris Dyrlæge *Huno Rasmussen* i Brædstrup. Paa dette Mærke — der er tegnet af Fuglemaleren og Ornithologen *P. Skovgaard* i 1939 og foræret Dyrlægen af hans Datter paa hans 50aars Fødselsdag — ser man tre i hverandre indslængede Hestesko med en Æskulapstav indsat i den nederste Sko og med Dyrlægens to Initialer mellem de andre Skos Grene, saaledes som dette gengives paa Fig. 7.

Fig. 7. Dyrlæge Huno Rasmussen

Lad mig angaaende *Slangen* i Historie og i Religion henlede Opmærksomheden paa, at dette Krybdyr i det gamle *Grækenland* var Symbolet paa selve Livet, og at *Slangen* ikke blot var knyttet til de tidligere nævnte *Lægedoms-* og *Handelsguder*, *Asklepios* og *Hermes*, men ogsaa saas i Følge med baade den øverste Guddom *Zeus*, med *Underverdenens Gud Hades*, *Himlens og Jordens stolte Herskerinde Hera* og sammen med *Jagtens Gudinde Artemis*, der ogsaa var *Maaens Gudinde* og som saadan af *Grækerne* kaldtes *Selene* svarende til *Romernes Luna*.

Hos *Babylonierne* — og rimeligvis ogsaa hos flere andre oldsemitiske Folkestammer — blev *Slangen* benyttet som et helsebringende Orakeldyr; og *Præsterne* profeterede ved dette Krybs Hjerte. Derimod var *Slangen* hos *Hebræerne* et Symbol paa de onde Magter, hvad enhver *Bibellæser* vil være fuldt ud fortrolig med allerede fra den hellige *Skrifts* første Blade i *Genesis* og videre frem baade gennem den gamle og den nye *Pagts Bøger*. Og endelig indtog de gamle *Ægyptere* — der som bekendt ellers var ivrige *Dyretilbedere* som ærede vore umælende *Medskabninger* lige fra den berømte *Apistyr* og ned til den hellige *Torbist* eller *Skarabæ* — det *Mellemstandpunkt*, at man tilbad den giftløse *Snog*, medens omvendt de giftige *Slanger* blev foragtet og vist nok overalt efterstræbte — dog med *Undtagelse* af den ægyptiske *Brilleslange*, *Uræos-Slangen*, der i *Afbildninger* blev benyttet baade som *Gude-* og *Kongediademer*, hvilket vi kender fra talrige berømte *Oldtidslevninger*.

At man endnu op mod vor egen Tid har truffet *Slangetilbedelse*, for Eksempel blandt *Pueblos-Indianere* og andre af *Amerikas oprindelige Beboere*, kan ikke forbavse. *Primitive Mennesker* har alle Dage set noget overnaturligt i *Slangerne*. Disse *Dyrs* underlige glansløse Blik gennem de sammenvoksede, men gennemsigtige *Øjenlaag* — saa *Øjnene* »tilsyneladende« altid er aabne — og det ligesom hypnotiserende ved den spillende *Tunge*, skaber paa *Forhaand* en vis *Uhyggestemning*. Dertil kommer, at *Slanger* kan leve længe uden at tage *Føde* til sig — ligesom de i det hele taget er meget sejlivede — og at de regelmæssigt skifter *Ham*, hvorved de ligesom fornyer sig selv. Endvidere glider de let og

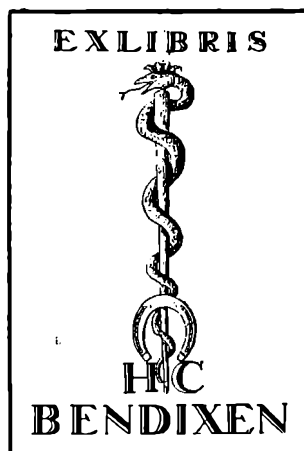

Fig. 8. Professor H. C. Bendixen

lydløst af Sted, skønt de ingen Lemmer har. Slige Egenskaber maa ganske naturligt skabe Dæmondyret par excellence.

Og med Hensyn til *Hesteskoen*, der som bekendt af mange Menesker hænges over Døren som et lykkebringende Trofæ, skal jeg minde om, at der til denne knytter sig en smuk Legende, som jeg husker fra mine unge Dage og gengiver efter Hukommelsen: —

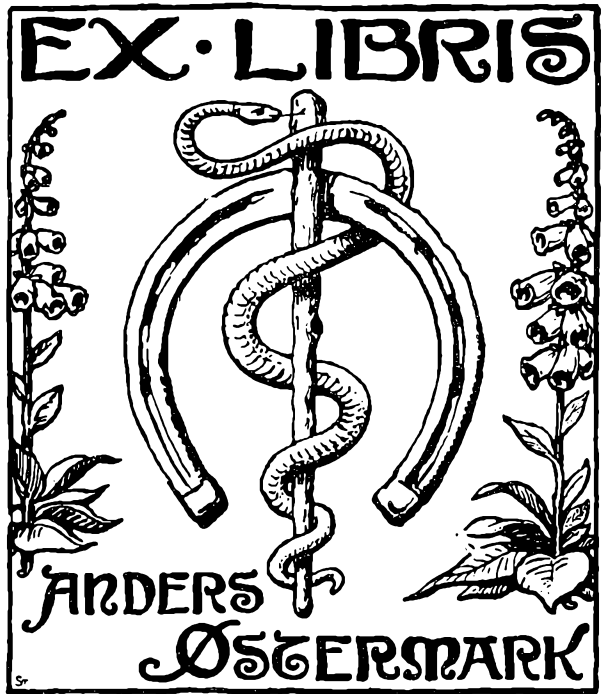
Da Vor Herre vandrede paa Jorden sammen med sine Disciple, samlede han en Dag en tabt Hestesko op. *Simon Peter* forstaar ikke, at Mesteren finder det Ulejligheden værd at bukke sig for saa lidt, men faar senere paa Turen en anden Opfattelse, da Mesteren havde solgt Skoen til en Smed og købt nogle Kirsebær for det lille indvundne Beløb; thi flere Gange lader *Jesus* et Bær falde til Jorden, og hver Gang bukker Apostlen sig for at samle Frugten op. Og nu var et Par Ord fra hans Herre tilstrækkeligt til at overbevise ham om, at ogsaa de ringeagtede smaa Ting kan have deres Værdi, naar de blot »omsættes« paa rigtig Maade.

Resultatet af et Opraab i *Den danske Dyrlægeforenings Medlemsblad* vil fremgaa af følgende, hvor jeg med Hensyn til Navnene, ligesom ved den senere Omtale af de af mig tegnede Dyrlægebogejermærker, gaar frem i den Rækkefølge, der kronologisk dikteres af Aarstallene for de paagældende Mærkers Tilblivelse. Og det er mig en Glæde, at Redaktionen af *Dansk veterinærhistorisk Samfunds Aarbog* har tilladt mig at illustrere Artiklen i et saadant Omfang, at jeg ved Tekstbehandlingen i vid Udstrækning kan centralisere mig om det væsentligste, der karakteriserer hvert enkelt Exlibris.

Ganske naturligt ser jeg ved Beskrivelserne helt bort fra en kritisk Vurdering af Mærkernes kunstneriske Værdi. Dels kan det næppe have større Interesse, hvad jeg rent subjektivt mener i saa Henseende, dels har jeg fra min egen omfattende Produktion af Bogejermærker til Dyrlæger, Læger, Tandlæger, Apotekere, Jurister, Præster med flere andre klart og tydeligt set, at Exlibris, der tiltalte nogle Kunstnere og Kunstkritikere, kun havde ringe eller ingen Interesse for antageligt lige saa anerkendte Fagmænd — og omvendt.

For mig er det vigtigste i foreliggende Artikel om mine Kollegaers Bogejermærker, at hver enkelt Dyrlæge antageligt har faaet netop det Exlibris, der taler til Vedkommende i et Symbol og en Udførelse, der dækker hans specielle Særønske og hele kunstneriske Indstilling. Og saa kan

Fig. 9
Dyr læge Anders Østermark

forøvrigt de Kollegaer, der maatte føle sig kompetente dertil, ved at gennemgaa Artiklens Illustrationsmateriale stiltiende sige deres Ja eller Nej til, om Dyr lægeexlibris – taget efter de store Linier – kan staa Maal med Gennemsnittet af de Mærker, der for Eksempel pryder Lægernes Bøger.

Professor ved Højskolens Afdeling for speciel Patologi og Terapi *H. C. Bendixen* har i 1922 formaaet Broderen, Snedkermester *Frede Bendixen*, til at tegne det Exlibris, der figurerer i Professorens Bøger. Motivet er, som det vil fremgaa af Fig. 8, en ganske enkelt Opstilling af en Æskulapstav, hvor der forneden er indsat den tidligere nævnte lykkebringende Hestesko.

Man lægger paa Gengivelsen af Professorens Exlibris Mærke til, at Tegneren har givet Slangen omkring Staven et nærmest fuglelignende Hoved, der er smykket med et Hanekamdiadem; og vi kommer i denne Forbindelse ganske naturligt til at tænke paa de Gamles kendte Fabelkryb, *Basilisken*, som man troede Skildpadder eller Tudser udrugede af blommeløse Hanææg paa Møddinger. Derfor afbildes Basilisken eller

»Basilicus«, der betyder »Den lille Konge«, ofte som en Blanding af Hane, Padde og Slange, idet man for Eksempel gav den Hanens Hoved, Vinger — der dog ogsaa kunde være af Flagermuskarakter — og Fødder paa et aflangt paddelignende Legeme med Slangehals og Slangehale.

Basilisken omtales allerede af den navnkundige Romer *Plinius* og af adskillige af Oldtidens berømte græske Forfattere som »Slangernes Konge« og som et Væsen, hvis Blik alene virkede dræbende; og i den hellige Skrift kalder Profeten *Jeremias* i sit 8de Kapitel disse Kryb for Slinger, der ikke lader sig besværges. Basilisken skulde have sit Hjemsted i Kyrenaicas Ørkenstrækninger og har antageligt sit Forbillede i den berygtede Hornslange *Cerastes aegyptiacus*, der netop er et udpræget Ørkendyr, som ofte ligger halvskjult i det løse Sand.

I vore Dages Zoologier er »Basilisk« Betegnelsen for en sydamerikansk Øgletype, der hører til Træleguanerne og som udmærker sig ved at være forsynet med en høj takket og af lange Torntappe støttet Hudkam, der løber langs Ryggen og Halen.

Dyrlæge *Anders Østermark* i Ry oplyser, at hans Bogejermærke, der afbildes paa Fig. 9, blev tegnet omkring 1925 af Maleren *Ludvig Steensen*; og i dette Tilfælde skyldtes — hvad jeg ogsaa selv har været ude for som Exlibristegner — Ideen Fruen, der forærede sin Mand Mærket i Fødselsdagsgave, saa det kunde komme som en Overraskelse.

Motivet paa dette Mærke er en Slangestav med Hestesko, der paa begge Sider flankeres af den berømte og meget dekorative røde Klokkeblomst, *Fingerbølplanten* eller paa Latin *Digitalis purpurea*, hvis Egenskaber som et udvendigt Therapeuticum var kendt og skattet af irske Munke i den tidlige Middelalder og som i Italien affødte et Ordsprog, der oversat lyder: »Fingerbøl læger alle Saar!« Derimod synes nævnte Plante ikke at have været kendt af Oldtidens berømte Farmakolog, den romerske Militærlæge *Pedanius Dioscorides*, hvis store Værk om Lægedomsplanterne endog den kritiske *Galen* indrømmer var den indtil da mest fuldkomne Beskrivelse af Planteverdenens medicinske Betydning. Og dette er saa meget mere mærkeligt, som Fingerbøls purpurrøde Blomster er særdeles iøjnefaldende og Planten, hvis oprindelige Hjem er de britiske Øer og Frankrig,

Fig. 10
Kreditsdyrlæge
Jørgen Philip Hansen

mange Steder yderst almindelig. Senere — antageligt omkring 1600=Tallet — blev den smukke røde Klokkeblomst ogsaa benyttet til indvendigt Brug og vist i første Linie som Expectorans, medens vi skulde naa helt frem til 1775, før en Ekstrakt af Drogen fik sin store Betydning ved Hjertheinsufficiens, hvilket sidste skete, da Birminghamlægen *William Withering* tydede en gammel Familjerecept mod Hjertesygdomme og opdagede, at *Digitalis* maatte være den mest betydende Bestanddel indenfor de mange forskellige Urter, der stod skrevet paa denne Recept. Og i 1845 fremstilledes efter »*Ex Historia Remediorum*«, som Medicinalfabrikken *Ferrosan* udsendte i 1945, *Digitalin* som det første Glycosid, hvorved man fik en effektiv Kontrol med det tidligere saa vanskelige Doseringsspørgsmaal.

Endvidere bad Kredsdyrlæge *Jørgen Philip Hansen*, Fruens Bøge, i 1931 sin Svoger, Ingeniør *Kjeld Pedersen*, om at tegne et Exlibris. Mærket er et Skjold med Hestesko i det øverste venstre Hjørne og et Par brændende eller flammende Hjerter paa Skjoldets Midterstykke. Oven- og nedentil rager en Slangestav frem bag Skjoldet, saaledes som dette illustreres paa Fig. 10. Tanken med dette Bogejermærke, der, hvad der altid er interessant, har »en Historie bag sig«, bygger paa en Omredigering af et Exlibris tilhørende Kredsdyrlægens Fæster, Sprogforskeren *Ida Falbe-Hansen*. Blandt andet er sidstnævnte Mærkes friske Blomsterkrans, der er hentet fra Kransen paa Navnestenen i »*Axel og Valborg*«, erstattet med Hesteskoen; og samme Mærkes Sværd med Grene har været Pladsen til Fordel for Slangestaven. Derimod er Hjerterne, som Kredsdyrlægen ogsaa mener har Relation til »*Axel og Valborg*«, bibeholdt i de oprindelige Skikkelser. Paa denne baade smukke og karakteristiske Maade forener Kredsdyrlægen Venerationen for sin Slægt med sin egen personlige Opfattelse af, hvad der samtidigt kunde karakterisere den Stand, han tilhører.

Til Stadsdyrlæge *Axel Mikkelsen* i Nyborg har Maleren *H. C. Bärenholdt* i 1932 efter opgivet Motiv kreeret en Tegning med en Hind, der staar over sit liggende Kid som et smukt Symbol, ikke blot paa Moderkærligheden i al Almindelighed, men i lige Maade et Sindbillede paa

Fig. 11
Stadsdyrlæge Axel Mikkelsen

Fig. 12. Dyrslæge P. Winther

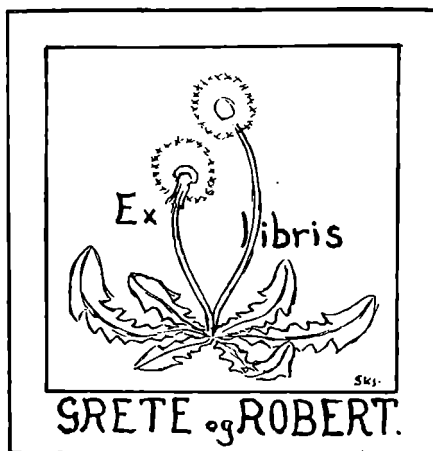
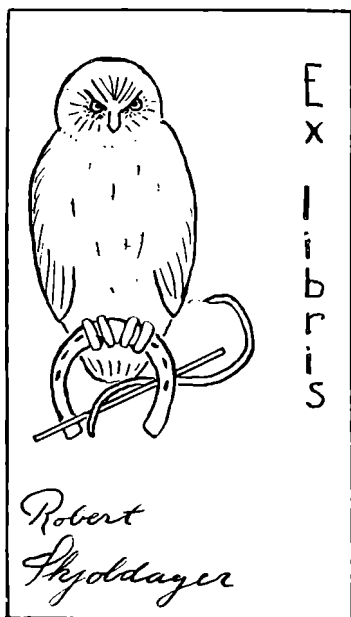
Menneskets, og maaske specielt *Dyrlægens* Omsorg for det værgeløse Dyr. Og naar der paa Bogejermærket nedentil, som vist paa Fig. 11, udfor Navnet er anbragt et *Par Mus*, er dette, som Stadsdyrlægen fornøjeligt skriver, ikke »tilfældig Fyldeskalk«, men valgt, fordi Musen i hans Hjem er en Mascot. Er man af praktiske Hensyn nødt til at fjerne disse smaa Gnavere, for Eksempel fra Spisekammeret, fanges de levende og faar en Biltur ud paa Landet, »saa de ogsaa kan glæde andre« — en

Tanke, der næppe er helt almindelig, men som dog tiltaler mig meget, da jeg gør noget tilsvarende med de Mus, jeg lejlighedsvis snapper med Fingrene i vort Soveskammer. Der sigtes med andre Ord paa Mikkelsens Exlibris ikke til Mus som »Forsøgsdyr«, hvad de fleste Dyrlæger vel paa Forhaand vilde gætte paa.

Dyrlæge *P. Winther*, Haverslev pr. Arden, har valgt en Hest som Hovedfigur paa sit Exlibris, der er tegnet omkring 1935 af Fruens Fætter, Prokurist *Erik Schultz*, der tidligere var Stentrykker. Bogejermærket, der gengives paa Fig. 12, er udført efter Dyrlægens egen Anvisning; og Motivet er hentet fra den kejserlige Rideskole i Wien. Man ser en Hest blive indøvet i en af de højere Gangarter; og de to Søjler eller Støtter, hvorimellem en saadan Hest vist altid bliver bundet under Dressuren, er paa Billedet erstattet med et Par Æskulapstave, der i dette Tilfælde begge har faaet to Slinger, der oventil vender Ansigterne mod hinanden, saaledes som vi ellers bedst kender det fra Handelsgudens klassiske Stav.

Fremdeles ejer Stadsdyrlæge *Robert Skjoldager* i Tønder to Exlibris, der afbildes henholdsvis som Fig. 13 og 14. Begge disse Mærker har Stadsdyrlægen selv tegnet, det først afbildede i 1938 og det andet i 1950. Paa det ældste Exlibris ser man en Ugle siddende paa en Hestesko med indsat Slangestav og nedenunder hans Navn med egen Haandskrift, hvilket sidste, som tidligere bemærket, er relativt sjældent; men forøvrigt gør Stadsdyrlægen beskedent opmærksom paa, at han selv betragter denne Tegning som »et umodent Ungdomsarbejde, som han absolut ikke mere vilde paatage sig noget kunstnerisk Ansvar for«.

Med Hensyn til *Uglen i symbolsk Betydning* var den i den græske *Mytologi* — og i første Linie i det gamle *Athen* — betragtet som en hel-

tv.: Fig. 13
Stadsdyrlæge Robert Skjoldager

th.: Fig. 14
Stadsdyrlæge Skjoldagers Familieexlibris

lig og lykkebringende Fugl. Alle ved vi, at den paa Oldtidens Kunstværker og paa atheniensiske Mønter ofte blev afbildet som *Pallas Athenes* Ledsager og dermed blev et Symbol ogsaa paa Visdom; og Grunden til Troen paa denne Fugls formodede Visdom var ikke blot dens uudgrundelige Blik, men maa søges i Fuglens natlige Færden paa en eller somme Steder, idet Nattens absolutte Ro alle Dage har været regnet for Vismandens bedste Arbejdsstunder. Men paa Grund af sin lyssky Tilværelse har man i Folketroen ogsaa undertiden opfattet Mørkets lydløse Flyver som en *Dæmonfugl*, der i sig rummede ulyksalige og i denne Inkarnation omflakkende Menneskesjæle.

I den kristelige Kunst kan man se Uglen afbildet som et Sindbillede paa falsk Visdom og jordisk Daarskab; og hvor man ser en Figur eller Tegning af en Ugle med et Kors paa Hovedet, skal det minde Betragteren om *Jesu* Sejr over Mørket og dets Ejendom.

Det paa Fig. 14 gengivne Mærke, der viser et Mælkebøttemotiv, benytter Stadsdyrlægen fremdeles i Bøgerne — i dette Tilfælde baade i egne Bøger og i Fruens, da det er et *Familieexlibris*, der er forsynet med de to Fornavne, *Grete* og *Robert*. Og om dette Bøgejermærke fortæller min Kollega, at Mælkebøtten ikke er tænkt som »en tilfældig Dekora-

tion«, men at Blomsten er Familjens specielle »Vartegn«, som man har været glad for at kunne benytte i mange Forbindelser. I første Linie skulde Blomsten symbolisere »det Vilde«, der har saa lidt Alburum i vor forjagede Tid, men er ogsaa i nogen Maade tænkt som et Sindsbillede paa »det Oversete og det Ringeagtede«, der alligevel har Livskraft nok til at kunne brede sig, hvor Forholdene blot antydningstvist tillader det. Men samtidigt synes Ægteparret, at den blomstrende Mælkebøtteplante er saa smuk, hvad jeg forøvrigt selv til fulde fik aabnet Øjnene for, da jeg engang sad ved et festligt dækket Bord, hvor denne gule Blomst paa det skønneste besørgede hele Bordarrangementets botaniske Prydelse. Derimod skal, som tidligere berørt, deres Yndlingsblomst — hvad der jo i og for sig ogsaa havde været meget originalt — ikke staa som et Udtryk for min Kollegas Gerning ved Mælkekontrollen; men om Navnet »Mælkebøtten« til Familjens paatænkte nye Hus skal illustreres ved nævnte Plante eller ved en Mælkejunge, lader man foreløbigt staa hen i det uvisse.

Som Læserne af denne Artikel ser, har vi her en i lige Maade fin og morsom Skildring af en beskeden og af mange Mennesker ganske overset og ringeagtet Blomst, der pludseligt bliver sat i Højsædet og dermed fjernet langt fra Plantens afsides Plads som Ukrudt paa Grøftkanten og andre »ordinære« Steder. Det hele smager jo ligefrem af H. C. Andersenpoesi; og derfor forstaar jeg saa godt, at Stadsdyrlægen vilde dele sine smukke Tanker med Fruen: — »Fra Hjertets ædle Veje til Tankers rene Hjem, paa fagre Blomsters Leje skal Skønhed blomstre frem!«

Forøvrigt spillede Mælkebøtten — eller som den botanisk set nok saa korrekt bør kaldes: *Løvetand* og paa Latin: *Taraxacum vulgare* eller *officinale* — tidligere nogen Rolle i Medicinen, idet et Udtræk af dens Rod blev benyttet som et mildt Afføringsmiddel, medens den nu maa nøjes med som Tilsætningsmiddel at drøjne paa de efterhaanden saa kostbare Kaffebonner.

Det bør noteres, at Stadsdyrlægen ogsaa har tegnet nogle Exlibris til Personer i andre Livsstillinger.

Dyrlæge *A. Scheel-Thomsen*, Jydsk Dyrehospital i Aarhus, har i 1938 faaet udført Tegning til et Exlibris af Maleren *Aage Handest*. Hovedmotivet paa dette Bogejermærke, der er afbildet som Fig. 15, er en tydelig Illustration til den gamle smukke Fortælling, »*Androkles og Løven*«; og da jeg har Erfaring for, at mange af de Yngre ikke kender Legenden, der hørte til det almindelige Læsestof i min Generations Skolebøger,

skal jeg efter Hukommelsen kort trække Historiens Hovedlinier op: —

I Afrika var en Slave ved Navn *Androkles* flygtet fra sin Herre, der var en højtstaaende Romer. Ude i den nubiske Ørken møder han en Løve, der havde traadt en Torn op i den ene Forpote. Androkles hjælper Dyret, hvorpaa de skilles som gode Venner. Senere bliver Slaven igen fanget og nu dømt til at skulle kastes for de vilde Dyr. Tilfældet vilde, at Løven ogsaa var blevet fanget i Mellemtiden, og at det netop var for denne Løve, Androkles blev kastet. Løven genkender sin gamle Redningsmand fra Nødens Dage og kærtegner ham for derpaa at lægge sig for hans Fødder. De maabende Tilskuere — der naturligvis intet kendte til Baggrunden for Vilddyrets pludselige Blidhed — maatte ganske ligetil se noget overnaturligt i det skete. Saa vidt jeg erindrer, endte det hele med, at baade Androkles og Løven i Triumf blev ført ud til Friheden.

Det vil maaske interessere mine Kollegaer at høre, at Tanken, der ligger bag Fortællingen om Slaven og hans Løve, i og for sig ikke behøver kun at tilhøre Æventyrets Verden. I hvert Fald fortæller den berømte Skaber af Dyreparken i Stellingen *Carl Hagenbeck*, at en gammel Haneløve, der i sine yngre Dage havde været en vidtberejst Cirkusartist og som nu nød Naadens Brød i hans Have, blev opereret, fordi et Par af Klørerne paa begge Bagpoter var vokset ind i Kødet, og at det smertevoldende Indgreb kunde ske uden Forsigtighedsforanstaltninger af nogen Art samt, at Løven herefter var »tro og tam som en Hushund!« Og ligesaa straalende gik det, da en ung Tiger blev frelst fra en Blindhed, hvor en blaalig uigennemsigtig Hinde havde trukket sig hen over begge Øjnes Hornhinder. Da Tigreren senere kom til den zoologiske Have i Berlin, genkendte den *Hagenbeck*, hver Gang han besøgte Tigreren i dens nye Omgivelser; og Dyret gav sig aldrig tilfreds, før *Hagenbeck* under hvert Besøg havde dvælet en Tid lang ved Buret og

Fig. 15. Dyr læge A. Scheel-Thomsen

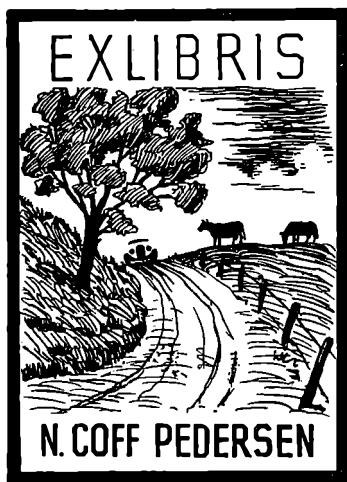

Fig. 16. Dyrnlæge N. Coff Pedersen

beskæftiget sig med sin tidligere Yndling. Af de andre Motiver paa Dyrnlæge Scheel-Thomsens Exlibris sigter Træet øverst paa Tegningen og Buen med Pil til venstre til min Kollegas store Interesse for Skovjagt – en Interesse, der kan føres tilbage til hans unge Dages Periode som Forstmand. Slangemotivet, der paa Tegningen er anbragt som Pendant til Buen, behøver ingen yderligere Forklaring og er – som Dyrnlægen skriver – af Kunstneren nærmest kun taget med »for at skabe Balance i Billedet«.

Dyrnlæge N. Coff Pedersen i Varde har, saa vidt han erindrer, for en 10-12 Aar siden til eget Brug selv kreeret et Landskabsexlibris af typisk dansk Karakter med Mark, græssende Køer og en Bil kørende i et Sving paa en Bivej. Dette Bogejernmærkes Motiv, der ses paa Fig. 16 og som først forsøgsvis blev skaaret i Linoleum, men senere ændret i den tekniske Fremstilling, skal naturligvis staa som et talende Udtryk for den praktiserende Dyrnlæges megen Færden i den smukke danske Natur.

Forøvrigt skriver Dyrnlægen, at han bestemte sig til et Bogejernmærke, fordi hans Bøger begyndte at lide af »en skamløs Mangel paa Hjemvé«, saa Kollega Coff Pedersen har ogsaa sørgelige Erfaringer med Hensyn til det kedsommelige Minus, der klæber ved at laane sine Bøger ud. Dette Forhold kommer jeg nærmere ind paa, naar der senere i Artiklen gøres Rede for det eventuelt berettigede i at forsyne sine Exlibris med Tekst af den ene eller anden Art, hvad enten man saa til egen Glæde vælger et Valgsprog eller ønsker at minde Venner og Bekendte om, at »Laan« og »Gave« ikke er det samme, hvilket sidste *burde være*, men altsaa desværre ikke altid er en overflødig Bemærkning i et Land, hvor Forekomsten af Biblioteker er saa udbredt, at det i de ni af ti Tilfælde skulde synes naturligere at henvende sig paa de offentlige Steder end gøre Privatfolk Ulejlighed, naar man ønsker at læse en eller anden bestemt Bog, som man i Øjeblikket maaske ikke har Raad eller Lyst til selv at anskaffe sig.

Stadsdyrlæge *Leif Correll* i Slagelse ejer et Exlibris, der er tegnet af

Amatørtegneren *Svend Nielsen* i 1950. Motivet er, som det vil fremgaa af Gen- givelsen paa Fig. 17, den klassisk berømte *Sct. Georgs Kamp mod Dragen* og sym- boliserer saaledes det Godes sejrige Kamp mod det Onde; og *Stadsdyrlægen* har paa sit *Bogejermærke* valgt dette smukke *Sind- billede*, fordi han er aktivt Medlem af *Sct. Georgsgildebevægelsen*.

Den hellige Georg eller *Ridder Georg*, som han ogsaa ofte kaldes, blev under *Normannerkongerne* ophøjet til *Skyts- patron* for *England*; og han er i sin *Kamp mod Dragen* en velkendt *Figur* i den *kirkelige Kunst*, hvor han gerne afbildes som en meget smuk *Yngling* i *ridderlig Udrustning*. Efter *Sag- net* var han en *kappadonisk Prins*, som — efter det *13de Aarhundredes »Gyldne Legende«* — i det *4de Aarhundrede* kæmpede sejrrigt mod en *menneskeædende Drage* eller *Lindorm* og derved blandt andet frelste den *vidunderskønne Prinsesse Kleodolinde*; men senere skal han have lidt *Martyrdøden* under den *Kristenforfølgelse*, der fandt *Sted* i *Kejser Diokletians Regeringstid*.

I den *katolske Kirke* blev *Sct. Georg* ophøjet til *Helgen* og regnedes mange *Steder* for specielt at være *Rytteriets Skytspatron*, medens han andre *Steder* betragtedes blandt andet som *Vaarens skønne Helgen*. Men forøvrigt er *Tanken*, der ligger til *Grund* for *Sct. Georg* og hans *Kamp mod Dragen*, ikke i sin *Oprindelse* noget originalt *kristeligt*, idet *Le- genden* antageligt har sit *Forbillede* i den *ægyptiske Gud Horos*, der kæmpede mod en *Krokodille*, hvilket *Krybdyr* sikkert paa mange *Punk- ter* har *Relation* til den *europæiske Drage* og hvis *frygtindgydende Egen- skaber* som bekendt *overpotenseres* i *Jobbogens allegorisk betoned* *Skildring af Leviathan*, der med *Behemoth* eller *Flodhesten* som *Pen- dant* blev betragtet som henholdsvis *Vandets* og *Landjordens Giganter*. Efter *middelalderlig jødisk Litteratur* skal disse to *vældige Kræfter* en- gang mødes i en *Tvekamp*, hvor begge saares *dødeligt*.

For *Danmarks Vedkommende* har vi en *Parallelskikkelse* til den hel- lige *Georg* i *Sct. Jørgen* — ja, det er vel kun 2 *Navne* paa samme *Per- son* — som vi blandt andet kender fra en *Skulptur* fra omkring *Aar 1500* i *Roskilde Domkirke*, ligesom vi ogsaa kunde minde om *ældre Dages*

Fig. 17. *Stadsdyrlæge Leif Correll*

mange Hospitaler for epidemiske Sygdomme, de saakaldte *Sct. Jørgensgaarde*, hvor Navnet tydeligt afspejler Middelalderens Opfattelse af nævnte Helgen som en Bekæmper af alle Slags uhyggelige Farsotter.

Hvad selve *Drageskikkelsen* angaar, træffer vi den for Eksempel i den klassiske Oldtids Omtale af den berygtede Drage, der vogtede de gyldne Æbler i Hesperidernes Have, indtil den blev dræbt af Grækernes berømte Nationalhelt *Herakles*, der var en Søn af *Zeus* og den thebanske Kong *Amphitryons* Gemalinde *Alkmene*. Og jeg kunde i samme Forbindelse minde om Dragen, der vogtede Vædderens gyldne Skind, men senere blev besejret af *Jason*, eller om den delphiske Drage *Pytho*, som blev nedlagt af Solguden *Apollon*.

I det hele taget blev Dragen i de allerfleste Religioner og Folkeforestillinger opfattet som en af Mørkets onde Haandlangere og derfor ofte afbildet med Flagermusvinger. I *Det gamle Testamente* omtales den som Ondskabens Sindbillede baade i *Jobs Bog*, i et Par af *Salmerne* og i flere af de profetiske Skrifter; og fra *Det nye Testamente* har vi i *Aabenbaringsbogen* en detaljeret Beskrivelse af dens Udseende, hvor Uhyret i det 12te Kapitel skildres som et ildrødt Væsen med syv kronesmykkede, ti-hornede Hoveder. Her er Dragen et tydeligt Symbol paa selve *Djævelen*, der senere i *Aabenbaringsbogen* forlener Antikristskikkelsen med sin uhyggeligt besnærende Magt.

En Modsætning til ovennævnte Opfattelse af Dragen finder vi i gammel kinesisk Lære, hvor Dragen, der her kaldes »*Lung*«, fra de ældste Tider blev anset for at være et Mennesket venligsindet Væsen, der blandt andet blev et Symbol paa Kejsermagtens Gloire, hvorfor Billeder af dette godsindede Fantasi dyr meget ofte prydede ikke blot Kejseregalerne, men ogsaa fik en prominent Plads i Landets Vaaben og dets berømte Dragebanner.

Hovedgrunden til Kinesernes Kærlighed til disse flyvende Skabninger — som man gerne gav Løve eller Kamelhoveder med Hjortetakker og Kører — var den, at man fuldt og fast troede, at det var Dragernes Færden i Luften, der foraarsagede de Skypumper og Hvirvelvinde, der saa ofte efterfulgtes af en Aabning af Himlens Sluser, saa Vandets Velsignelser kunde strømme ned over det tørre Land. Og morsomt er det ogsaa at tænke paa, at man mente, at den vellugtende graa *Ambra*, som vi nu ved er et Afsondringsprodukt fra Kaskelottens Fordøjelseskanal, var forstenet *Dragespyt*, og at de Kæmpeæg, man undertiden fandt i det løse Sand og som var Fortidslevninger af en forlængst uddød Struds-

art, var *Drageæg!* Men forøvrigt kaldte man ogsaa nogle velafrundede smukke Sten, der blandt andet kunde findes ved Flodbredderne, for *Drageæg*.

Fremdeles indløb der paa et Opslag paa vor Højskoles *Tavler*, hvor Kontoret spurgte den vorde Generation af Dyr læger, de unge *Veterinærstuderende*, om der blandt disse eventuelt fandtes Exlibrisejere, Svar fra Kandidaterne *Bent Holm Thomsen*

og *Hans Jørgen Bendixen* paa Foraarsholdet 1951. Den første benytter som Bogejermærke en galoperende Hest, som stud. odont. *Johannes Vol-dum* har tegnet til ham i 1946 — altsaa paa et tidligt Tidspunkt i hans Studietid; og Bendixen har i 1950 til Exlibris selv kreeret en fri Gen-givelse af det gamle Kunstværk »*Kalvebæreren*« paa Akropolis — jvf. Fig. 18 og 19.

Derimod gav en Forespørgsel i Begyndelsen af 1951 paa Højskolens *Bibliotek*, om hvorvidt nogle af Skolens *ældste veterinære Lærere* havde benyttet Exlibris, desværre et negativt Resultat. Bibliotekar *M. Lobe-danz*, der ikke mindedes at have truffet Bogejermærker i Bibliotekets gamle Litteratur, undersøgte velvilligt blandt andet Professor *Erik Vi-borgs* Bøger, men fandt intet af Interesse i denne Forbindelse. Heller ikke Indehaveren af *A/S Carl Fr. Mortensen* kunde paa dette Felt give mig Oplysninger i positiv Retning, skønt man jo ogsaa i dette Firma mellem Aar og Dag har megen ældre Veterinærlitteratur mellem Hænderne; og det samme gjaldt den mig tilgængelige og ret omfattende Exlibrislitteratur, hvor man ellers særdeles ofte har gravet meget dybt, naar det drejede sig om at finde tilbage til længst forsvundne Tider.

Om Resultatet af Medlemsbladets Henvendelse til mine Kollegaer og Opslaget paa Skolens *Tavler* er tilfredsstillende eller ej, kan jeg i Følge Sagens Natur ikke have nogen reelt begrundet Mening om, da jeg umuligt kan vide, hvormange »apokryfe« Dyr lægebogejermærker, der eventuelt maatte findes spredt ud over Landet. Men jeg kan til Sammenligning med dette Førsteforsøg paa at skildre danske Dyr lægers Exlibris

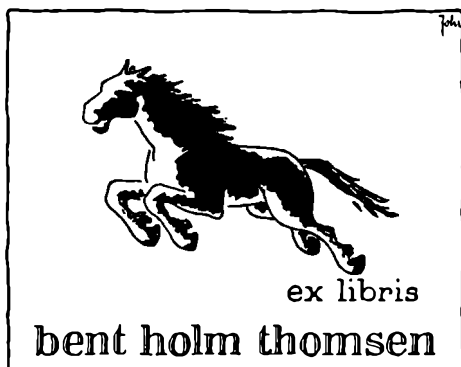

Fig. 18. Cand. veter. Bent Holm Thomsen

Fig. 19. Cand. veter. Hans Jørgen Bendixen

oplyse, at det i Sverige kun var faa svenske Dyrlægemarker, der var tilgængelige for den meget kendte Exlibrisentusiast, afdøde Overlæge, Dr. Emanuel Bergman ved Lazarettet i Eskilstuna, da han skulde skrive sin Artikel »Svenske Veterinärexlibris«, der blev optaget i »Svensk Veterinærtidskrift« i 1948, idet Doktoren i nævnte Artikel kun omtaler ialt 13 svenske Dyrlægeexlibris; og heri var indbefattet Bogejermærket til »Sällskapet för veterinärmedicinsk Forskning«, der gengiver Portrætmedaljoner af Aristoteles, Linné og de to svenske banebrydende Veterinærer, Peter Hernquist og Sven Adolf Norling.

For Norges Vedkommende kender jeg intet specielt til Dyrlæge-

exlibris, udover at jeg i 1951 forærede min Studiekammerat, tidligere Professor, nuværende Veterinærdirektør Lars Slagsvold en Originaltegning visende en Hestesko med indsat Æskulapstav med to Slinger; og samtidigt havde Professorens Søn Knut Slagsvold, der studerer Landbrug, ønsket sig et Exlibris, der kunde symbolisere hans Interesse for at kultivere den norske Jord. Her valgte jeg at tegne et stærkt bakket Terræn med en Plov i Muldet — en Plov, der efter Dagens udførte Mission hviler med Aften solens Fredsstemning som Baggrund. Og hvad norske Bogejermærker i al Almindelighed angaar, er det ganske ligetil, at der — i hvert Fald inden Adskillelsen fra Danmark i 1814 — paa mange af de ældre Mærker kan paavises en Del Fællesskab mellem dansk og norsk Exlibriskunst, ligesom Norge, efter Bergmans Oplysninger i førnævnte Artikel, hvad angaar Antallet af Bogejermærker, fik et mægtigt Opsving under den berygtede Okkupationstid, hvor vore norske Brødre stod saa smukt med oprejste Pander. Det var, som om man ogsaa paa vort lille Felt med ægte norsk Djærvhed vilde markere sine Ejendomsrettigheder.

Selv har jeg, indenfor de op mod halvfjerde Hundrede Exlibris jeg har kreeret siden 1920, tegnet betydeligt over et halvt Hundrede Bog-ejermærker til Kollegaer; og langt de fleste af disse Exlibris har, efter Samtaler mellem Ejer og Tegner, i sine Motiver sigtet enten til *Medicin i al Almindelighed* eller til *Dyr lægegerningen i Særdeleshed*. Derfor har ganske naturligt de klassisk berømte Æskulapslanger eller Slangestave, Lys i den ene eller anden Skikkelse og Opstilling – der ogsaa symboliserer Medicinen – samt Hestesko været dominerende Forgrundsfigurer paa mange af Tegningerne.

Disse idelige Gentagelser, hvad Motiver angaar, har bevirket, at jeg i en meget udpræget Grad har haft et vaagent Øje for ikke at komme til at kopiere mig selv, da et Exlibris er noget saa »personligt«, at to eller flere Mærker afgjort ikke maa ligne hinanden. Men heldigvis er Mulighederne for at kunne variere de benyttede Sindbilleder meget stor, hvad der forøvrigt ogsaa tydeligt vil fremgaa af Artiklens mange Illustrationer. Blandt andet kan en Slange jo sno sig paa alle tænkelige Maader omkring Stave – selv om to eller tre Slyngninger vel klassisk set er det korrekteste – ligesom Stavene kan tegnes vidtforskellige fra den helt primitive runde Stav til en blomstrende eller kronesmykket Stav; eller Staven kan erstattes med et eller andet slankt Instrument, det være sig en Embryotom, en Mikroskoptubus, en Morfinsprøjte eller et Hesteskosøm og meget andet. Og endelig kan Lyskilderne være et enkelt Stearinlys, een- eller flerarmede Stager eller for Eksempel antikke romerske Lamper, som Nogle, og ikke helt uden Grund, vil foretrække.

Af Kollegaer, der har valgt et eller flere af Læge- eller Dyr lægesymbolerne paa deres Exlibris, skal jeg i Rækkefølge efter Aarstallene for Tegningernes Tilblivelse give et Navneregister, hvor jeg fortrinsvis benytter Stilling og Adresse som anført i den i Anledning af Den danske Dyr lægeforenings 100 Aars Jubilæum i 1949 udsendte Fortegnelse over danske Dyr læger – jvf. »*Danske Dyr læger fra 1779 til 1947*«, udgivet under Redaktion af *Dansk veterinærhistorisk Samfund* ved J. Philip Hansen og C. Grove Vejlstруп.

Ligeledes haaber jeg, at mine Kollegaer vil finde det naturligt, at jeg ved Valget af de gengivne Tegninger selv er traadt i Baggrunden og har bedt den tidligere nævnte Exlibriskender, Arkivar P. Nyholm, om paa dette Punkt at række mig en hjælpende Haand. Dels kan en Tegner vanskeligt udtale sig om egne Arbejder, dels er det behageligere for ham, at Sorteringer overlades til Experter. Hvor der er sket nogle »Ombyt-

ninger« eller »Udskydninger«, har det været umuligt at fremskaffe de ønskede Klicheer eller brugbare Aftryk til Reproduktion.

Mit første Dyrslægebogejermærke — og i det hele taget et af mine første Arbejder paa Exlibriskunstens Omraade — tegnede jeg i 1920 til afdøde Overdyrlæge S. Dalsgaard i Skælskør. Mærket viser en Hestesko, hvori der er indsat et Enhjørninghoved til en behagelig Afveksling fra det mere traditionelle Hestehoved. Rummet mellem Hoved og Sko opfyldes af en lille Slangestav, et Timeglas og et dobbelt Andreaskors, hvilket sidste vi som bekendt plejer at anbringe paa vore Recepter som et Udtryk for, at Medicinen ordineres i Herrens Navn, »in nomine Dei«.

Enhjørningen eller »*Monoceros*«, der som senere bemærket hyppigt er blevet benyttet som Vaabendyr, omtales allerede af *Aristoteles*, *Plinius* og *Aelian* som et frygtindgydende Uhyre, der i Hovedtrækkene var af Hestebygning, dog ofte med Hjortehoved eller — som for Eksempel paa Gengivelser fra Persepolis — med Oksehoved; og Fabeldyrets Lemmer var undertiden klodsede som Elefantens. Det lange flotte Pandespyd har maaske oprindeligt sit Forbillede i det enhornede in-

Fig. 20
Dyrlæge F. Rasch-Nielsen

diske Næsehorns Hovedprydelse; men meget taler for, at Pandespydet ogsaa kunde have Relation baade til Gazellens elegante Horn og til Narhvalens venstre, 2—3 Meter lange, nær Spidsen glatte, men ellers spærfurede Stødtand. Æren for at have stillet nævnte Tand i Relation til Enhjørningens Horn skyldes i første Linie vor berømte Landsmand, Oldtidsforskeren *Ole Worm*, der i 1636 fik fat i et Narhvalkranium. Dog havde man længe inden da taagede Formodninger om Forekomsten af »Havenhjørninger«.

I den hellige Skrifts ældre Oversættelser taler *Jobs Bog* i det 39de Kapitel om Enhjørningens vældige Styrke, ligesom det vel ikke er udelukket, at *Daniel* ogsaa har tænkt paa *Monoceros*, naar han i det 8de Kapitel taler om en *Gedebuk* med et »anseeligt Horn imellem sine Øjne«.

Naar den autoriserede Oversættelse af Det gamle Testamente fra 1931 hos *Job* erstatter Enhjørningen med »*Vildoksen*« — der antageligt kun kan sigte til den forlængst uddøde *Urokse* — er Forskellen i Opfattelserne hos de ældre og de nyere Bibeloversættere næppe stor, hvis vi i denne Forbindelse tænker paa de Gamles Tilbøjelighed til at tegne i ren Profil; thi er begge Horn ganske ens, vil paa denne Maade det længst fra Tegneren værende Horn ganske naturligt blive dækket af det nærmest liggende Horn. Forøvrigt kaldes Enhjørningen hos Assyrerne »*remu*«, hvilket ganske svarer til det bibelske »*re'em*«, der altsaa nu hyppigst oversættes som *Vildokse*.

I Middelalderen ansaa man Enhjørninghorn for at være en helsebringende *Medicin* specielt overfor Febersygdomme, hvad enten man lagde Hornet i Drikkevandet eller spiste det i pulveriseret Tilstand — ja, endnu nær Midten af det 17de Aarhundrede hævdede man gennem Forsøg herhjemme, at pulveriseret Enhjørninghorn udrørt i Mælk havde en heldig Virkning overfor Sublimatforgiftning, men glemte blot — eller vidste

AKNUDSEN

Fig. 21. Stadsdyrlæge A. Knudsen

ikke — at det naturligvis i dette Tilfælde var Mælken og ikke Hornet, der hjalp. Først i Løbet af det 18de Aarhundrede udgik de naturligvis fantastisk kostbare Enhjørninghorn — altsaa Narhvaltand — af de officielle Medikamentfortegnelser; men endnu den Dag i Dag kan vi se Enhjørninghoveder som Bomærker paa gamle Apoteker — jvf. for Eksempel Indgangsdøren til det i 1707 oprettede *Christianshavns Apotek*, ligesom Dyret blev anbragt paa det Vaaben, *Londons Apotekerforening* valgte, da Foreningen stiftedes i 1617.

Som *Vaabendyr* kender vi ogsaa Enhjørningen blandt andet fra Skjoldstøtterne i det engelske Vaaben, der stammer fra *Jacob den 1stes Tid*; og allerede omkring Midten af det 14de Aarhundrede indgik Dyret blandt *Hosebæandsordenens* Insignier. Hvor man paa disse Maader har benyttet Enhjørningen sindbilledligt, har man vel ikke mindst tænkt paa at symbolisere Egenskaber som uovervindelig Styrke i Forbindelse med Renhed i Karakteren.

Angaaende Enhjørningens formodede Hjemland har man snart gættet paa *Indien* og andre Lande i *Asien*, snart paa *Afrika*; og adskillige

Steder har fremragende Rejsende som Naturforskeren *Eduard Rüppel* og andre truffet Gengivelser af Dyret paa Klippevægspiltegninger i lighornede Antilopers Skikkelse, hvor det vist er naturligst at tænke paa *Spydbukke* eller *Oryxantiloper* — for Kinas Vedkommende maaske i første Linie den tibetanske Antilope, *Tschiru* eller *Orongo*. Og tænker vi paa *Monoceros* i Antilopehabitus, kan vi bedre forstaa, at man i gammel kristelig Kunst og Ornamentik kunde træffe vævede Tæpper, Malerier og Kobberstik, hvor en Enhjørning klynger sig til den hellige Jomfrus

Fig. 22. Dyrslæge E. Chr. Skovlind

Skød. Man mente nemlig, at Enhjørningen lagde al Vildskab til Side ved Synet af en ren ung Kvinde. Heller ikke saa mærkeligt, at man kunde udlægge Pandespydet som et Billede paa *Jesu Kors* og regnede med, at Dyret, ved at gøre det hellige Tegn over forgiftet Vand, kunde gøre dette ganske uskadeligt at drikke.

Ogsaa vor berømte Landsmand *Thomas Bartholin* behandlede omkring Midten af det 17de Aarhundrede Enhjørningproblemet; og endnu et Par Aarhundrede senere kunde man gøre energiske Forsøg paa at ville bevise, at dette Dyr ikke tilhørte Fantasiens Verden — jvf. blandt andet *J. W. v. Müller*: »Das Einhorn vom geschichtlichen und naturwissenschaftlichen Standpunkt«, 1853.

Ligeledes i 1920 tegnede jeg et Bogejernmærke med Hestesko, Visertang, Morter og Slangemotiv med mere til afdøde Dyr læge *Johannes Møller-Hansen* i Kalundborg og samtidigt en ret »fyldig« Opstilling med andre veterinære Utensilier til Dyr læge *C. Wollesen* i Rude samt en Hestesko med indsat Hestehoved og en lille Slangestav til afdøde Overdyrlæge *E. Følger* i Københavns Kødby.

I Aaret 1922 tegnede jeg et stærkt slynget Hestesko-Slangemotiv til Stadsdyrlæge *H. Hansen* i Helsingør og et Slangearrangement til Dyr læge *F. Rasch-Nielsen* i Ørbæk. Det sidste Mærke gengives som Fig. 20. Tre Aar senere, 1925, fik Veterinærinspektør *Aa. Suurballe* i København tre i hverandre indslyngede Hestesko med indsatte Slangehoveder, afdøde Dyr læge *L. Rasmussen* (senere *Ramvad*) i Ringe en Hestesko med Slangestav og Morter og Dyr læge *M. Johansen* i Næstved en Tegning med Hestesko, Slinger og et Oksehoved.

Samtidigt med sidstnævnte tre Exlibris fra 1925 valgte Stadsdyrlæge

Fig. 23. Veterinærinspektør S. Thorbjørnsen

tv.: Fig. 24. Stadsdyrlæge A. P. Andersen

th.: Fig. 25. Dyrlæge J. Chr. Ibsen

A. Knudsen i Viborg et Bogejermærke med en Hestesko med indsat Hestehoved, der, som vist paa Fig. 21, var tegnet som Superexlibris paa et Bogbind i hvis Hjørner figurerede meget smaa Slangemotiver; og Overdyrlæge K. Langkilde i Slagelse fik en Slangestav som Centralfigur paa sit Exlibris og smaa Hestesko med Æskulapstave i Tegningens Hjørner. Samme Aar fik Dyrlæge J. C. Søndergaard i Aalestrup en Tegning af Hestesko med indsat Hestehoved og oventil med en slangeomslynget Morter; og afdøde Stadsdyrlæge V. Steiner i Næstved fik et Mærke, hvor et Oksehoved dannede den dominerende Midterfigur, medens talrige mindre Slangestave laa i Kreds udenom Hovedmotivet.

Derpaa fulgte i 1930 Exlibris med Slangestav i Hestesko omgivet af rig Bladornamentik til Dyrlæge E. Chr. Skovlind i Næstved og en med Rod forsynet bladrig Slangestav indsat i en stor Hestesko til Veterinærinspektør S. Thorbjørnsen i Aarhus — jvf. Fig. 22 og 23. Samme Aar fik afdøde Overdyrlæge i Hæren, M. Chr. Christensen i Næstved, et Exlibris, hvor en Slange snor sig omkring en Sabel for dermed at markere, under hvilken af Standens mange Grene Overdyrlægen hørte hjemme.

I 1935 tegnede jeg et Bogejermærke til Stadsdyrlæge A. P. Andersen i Frederikssund; og her tilkendegav jeg, som vist paa Fig. 24, Stadsdyrlægens Afstamning fra Smedeæt ved at lade Slangers sno sig om en Es ses bærende Støtter. Fremdeles tegnede jeg i 1940 en Slangestav nederst med en halv Hestesko som Exlibris til afdøde Veterinærinspektør B. Werner Larson i Næstved. Samme Aar tegnede jeg ogsaa Bogejermærke

til Dyrlæge *J. Chr. Ibsen* i Slangerup, hvor en vandretliggende Slangestav, som det vil fremgaa af Fig. 25, blev skubbet ind i en Hestesko, samt ogsaa et Exlibris til Dyrlæge *H. Flindt-Larsen* i samme By. Sidste Kollega fik en toarmet Lysopstilling med Slinger — jvf. Fig. 26. Og samme Aar valgte Dyrlæge *Folmer Dalsgaard* i Skælskør et Mærke, der afbildes paa Fig. 27 og viser en Hestesko, Lysfakkel, Stave og Slinger, medens Højskolens Lærer i veterinær Hygiejne og Parasitologi, Professor *Aa. Jepsen*, fik et Mikroskop plus Slange paa sit Exlibris.

Anno 1941 forsynede jeg følgende fem Kollegaer med Bogejermer: Dyrlæge *L. A. Pedersen*, Dyrlæge *C. Thamdrup*, begge i Skibby, Overdyrlæge *St. Vinding* i Nykøbing Sj., Dyrlæge *M. Buhl* i Græsted og afdøde Overdyrlæge *J. Egehøj* i Graasten. Dyrlæge *Pedersen* valgte en toarmet Lysestage omgivet af tre Hestesko og med en Slange om Stagens Midterstykke. Dyrlæge *Thamdrup* foretrak en Tegning af et smedjersagtigt Relief af Hestesko og Slinger og Overdyrlæge *Vinding* en Hestesko, mellem hvis Grene Slinger snor sig om to krydslagte Hesteskosøm — jvf. Fig. 28 og 29. Dyrlæge *Buhl* bestemte sig for en Hestesko med omslynget Slange og med en antik romersk Lampe som Centralfigur — jvf. Fig. 30; og Overdyrlæge *Egehøj* udpegede, som illustreret paa Fig. 31, en Slange, der snor sig omkring en Mikroskoptubus indsat i en Hestesko.

I 1942 tegnede jeg, som det vil fremgaa af Fig. 32, en Mikroskopopstilling med en Slange øverst til venstre til Overdyrlæge *K. W. Jespersen* i Ringsted, der samtidigt fik et andet Bogejermermærke med arabeskslyngede Slinger og halve Hestesko; og ligeledes i 1942 tegnede jeg ogsaa to Exlibris til Veterinærdirektør *Gerh. Petersen*, hvoraf det ene forestillede en Standlampe med Slinger paa Skærmen og det andet en Egestamme med indskaaret Æskulapstav. Samme Aar tegnede jeg Exlibris til Veterinærinspektør *N. Jeppesen* i København, der valgte en Tegning af en kantet toarmet Marmorstage med Hestesko paa Soklen og oven til symmetrisk anbragte Slinger som gengivet paa Fig. 33. Dyrlæge *L. Freuchen* i Frederikssund fik en Slange omkring to Hestesko paa sit

Fig. 26. Dyrlæge H. Flindt-Larsen

Fig. 27. Dyrslægelse Følner Dalsgaard

Fig. 28. Dyrslægelse C. Thamdrup

Fig. 29. Overdyrslægelse St. Vinding

Fig. 30. Dyrslægelse M. Buhl

Fig. 31. Overdyrlæge J. Eggehøj

Fig. 32
Overdyrlæge K. W. Jespersen

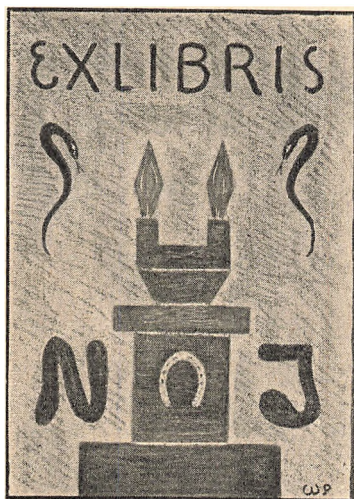

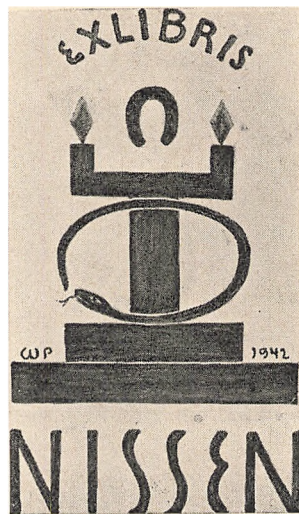
Fig. 33. Veterinærinspektør N. Jeppesen

Fig. 34. Dyrslæge L. Freuchen

Fig. 35. Overdyrlæge H. Moltzen-Nielsen

Fig. 36
Veterinærinspektør Th. Nissen

Exlibris; og Overdyrlæge ved Dyrehospitalet i Emdrup, *H. Moltzen-Nielsen*, bestemte sig for en trearmet Stage med Slange og Hestesko — jvf. Fig. 34 og 35. Samtidigt valgte Veterinærinspektør *Th. Nissen* i Odense en toarmet Stage med Slange paa Midterpartiet og en Hestesko mellem Flammerne — jvf. Fig. 36; og Dyrlæge *M. Thybo* i Lyngerup fik til sin Faglitteratur en Tegning af en trearmet Stage omslynget af en Slange og med indsat Hestesko samt yderligere et Familieexlibris med et religiøst Motiv, hvis bærende Ide var to skraat krydsstillede Kors med Duer foroven, en Døbefont forneden og det hele i Solbelysning. Begge Thybos Exlibris gengives som Fig. 37 og 38.

I 1943 tegnede jeg, som vist paa Fig. 39, to i hinanden indslængede Slanger uden Stave og med en lille dobbelt Lægedomslampe indsat til Overdyrlæge *K. Seidel* i København og i 1944 et Exlibris til Dyrlæge *E. Dyhr* i Torup pr. Dyssekilde, hvor Slangens Stav var erstattet med en Morfinsprøjte — jvf. Fig. 40 — samt til Overdyrlæge i Hæren, *Helge Sass* i København, en Slange med en Hestesko omkring Halen og snoende sig om en Keramikkrukke, hvilket Motiv i Variation ogsaa blev benyttet paa et Exlibris til Dyrlæge *W. Lynggaard* — jvf. Fig. 41 og 42 — der dengang boede i Veksø. Og forøvrigt hjalp jeg ogsaa Overdyrlæge *Sass* med at faa en af ham selv samtidigt skitseret Opstilling

Fig. 37. Dyr læge M. Thybo

Fig. 38. Dyr læge M. Thybos Familieexlibris

af Hestesko og Lys samt krydslagt Slangestav og Sabel rentegnet til Reproduktion. Resultatet ses paa Fig. 43; og Opgaven blev løst i Forbindelse med Gravør *Ch. v. Achen*, men saaledes, at Overdyrlægen selv tør tage Hovedæren for Resultatet.

Ligeledes i 1944 tegnede jeg Bogejermærker til Overdyrlægerne *N. E. Nielsen* i Kolding, *E. Sønnichsen*, der dengang boede i Tønder, og til *A. Svendsen* i Odder. Den første af mine Kollegaer valgte, som det ses paa Fig. 44, et ret kompliceret Slange-, Hestesko- og Lampearrangement. Sønnichsen foretrak en dobbelt romersk Lampe med to Slinger om en paa Lampens Midte oprejst Stander, jvf. Fig. 45, og Svendsen fik en enkelt Opstilling af Æskulapstav indsat i en Hestesko.

I 1945 fik Overdyrlæge *K. H. Enrum* i Holbæk et Bogejermærke, hvor Slangen paa Staven, som vist paa Fig. 46, var kronet med en lille Hestesko. Kredsdyrlæge *B. Seit* i København fik samtidigt et Exlibris med en særligt udsmykket Slangestav med Hestesko og Højskolens Lærer i Kirurgi, Professor *A. Møller-Sørensen*, en skraatliggende Slangestav i i en firkantet Indramning og med Professorens haandskrevne Initialer i en Ring forneden til højre. De to sidste Exlibris ses paa Fig. 47 og 48. Samme Aar tegnede jeg et Bogbind med en Slangestav og Hestesko som Superexlibris til Aarbogens Redaktør, Dyr læge *C. Grove Vejstrup*

Fig. 39. Overdyrlæge K. Seidel

Fig. 40. Dyrlæge E. Dyhr

Fig. 41. Overdyrlæge H. Sass

Fig. 42. Dyrlæge W. Lynggaard

Fig. 43. Overdyrlæge H. Sass

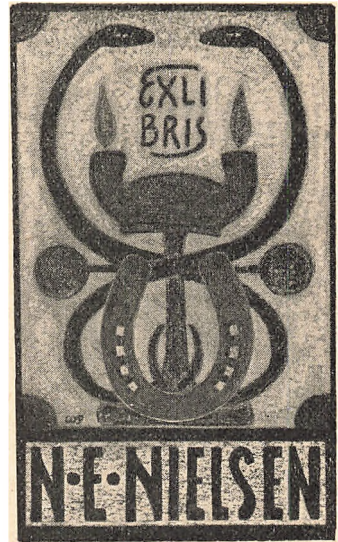

Fig. 44. Overdyrlæge N. E. Nielsen

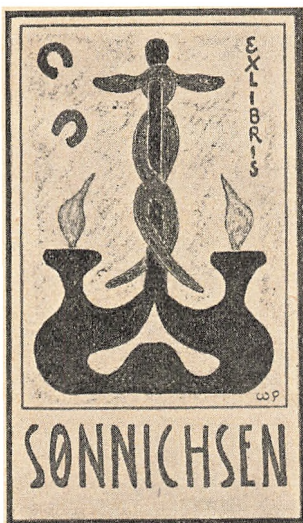

Fig. 45. Overdyrlæge E. Sonnichsen

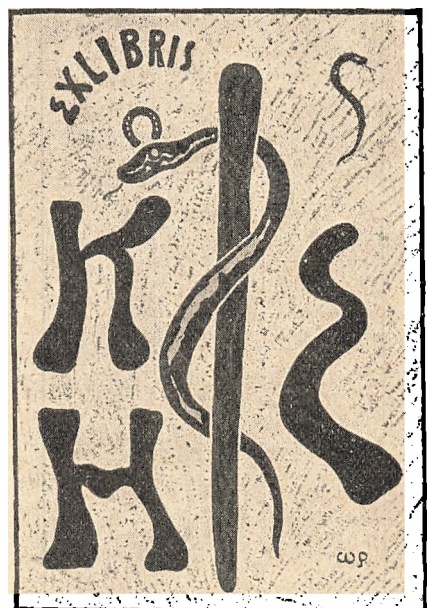

Fig. 46. Overdyrlæge K. H. Enrum

Fig. 47. Kredsyrlæge B. Seit

Fig. 48. Professor A. Møller-Sørensen

i Horslunde, og en Slangestav med Hestesko til Dyrlæge *M. K. Olesen* i Bøvlingebjerg — jvf. Fig. 49 og 50.

Anno 1946 tegnede jeg et Bogejermærke til Overdyrlæge *Aa. Sørensen* paa Samsø; og her blev en Stav med to Slinger indrammet af en Hestesko som Dekoration paa et Bogbind. Samtidigt valgte Dyrlæge *H. O. Mortensen* i Hørsholm en i moderne lige Linier tegnet antik romersk Lampe med en Slange omkring en til højre paa Lampen rejst Stander, hvilket Mærke afbildes som Fig. 51. Ligeledes i 1946 fik Veterinærinspektør *O. N. Rasmussen* i Aarhus en Tegning af en lille Hestesko flankeret af to store Slinger og nedentil med en lille Blomsteropstilling i Vase som vist paa Fig. 52.

Det følgende Aar, 1947, fortsatte jeg med Exlibris til Dyrlæge *P. Gejl*, der dengang var Assistent i Slangerup, til Dyrlæge *E. Dam*, da han endnu praktiserede i Maaløv, og til Dyrlæge *L. Quortrup* i Ejstrupholm. Det første Mærke viser en Hestesko med omslynget Slange, det andet, der gengives paa Fig. 53, en antik romersk Lampe omslynget af en Slange og Quortrups en Hestesko med indsat Lys og to Slinger.

To Aar senere, 1949, tegnede jeg, som illustreret paa Fig. 54, et kom-

Fig. 49. Dyr læge C. Grove Vejlstrup

Fig. 50. Dyr læge M. K. Olesen

bineret Ugle- og Slangemotiv i moderne Streg til Dyr læge *N. Veirup* i Jellinge; og et Slangemotiv i Forbindelse med Hestesko og fransk Lilje tegnede jeg til Dyr læge *N. Rolsted*, der paa daværende Tidspunkt boede i Veksø. Samme Aar valgte Overdyrlæge *H. V. Christensen* i Nykøbing F. en Hestesko med omslynget Slange og Overdyrlæge *K. C. Nielsen* i Kalundborg et Lys i en Keramikkrug omslynget af en Slange og med indsat Hestesko paa Krukken og Bladet af en krum Skalpel oventil til venstre, medens Overdyrlæge *A. Amstrup* i Hillerød udpegede et moderne Ampelmotiv med Slinger og Hestesko. Sidstnævnte tre Exlibris gengives paa Fig. 55—57, begge incl.

Ligeledes i 1949 tegnede jeg et Bogejermærke med Ugle og Slange til Dyr læge *P. T. Jacobsen* i Sulsted, og i 1950 forærede jeg Overdyrlæge *K. Kristensen* i Haslev et Exlibris med Dobbeltlys og Slinger samt Overdyrlægens Initialer i Spejlskrift — jvf. Fig. 58. Dyr læge *T. S. Rasmussen*, Lundby St., fik et Mærke med Enkeltlys paategnet to Slinger, og Dyr læge *H. Edinger*, Graasten, valgte en Æskulapstav og Hestesko. De sidste to Exlibris afbildes paa Fig. 59 og 60.

Endelig tegnede jeg i 1951 et Exlibris til den fungerende Chef for Højskolens Fødeklænik, Reserverdyrlæge *N. O. Rasbech*. Tegningens store Midterparti viser, som det vil fremgaa af Fig. 61, et Enhjørning-

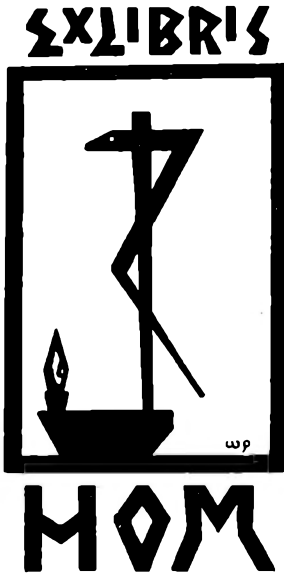

Fig. 51. Dyrnlæge H. O. Mortensen

Fig. 52. Veterinærinspektør O. N. Rasmussen

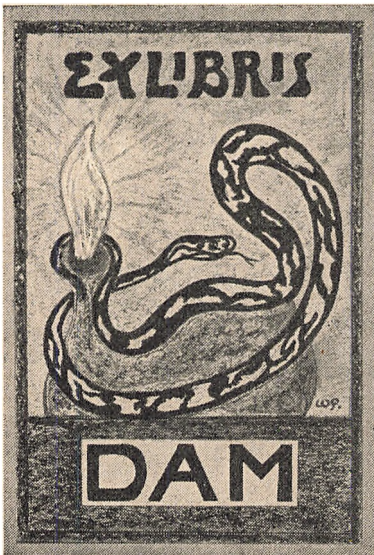

Fig. 53. Dyrnlæge E. Dam

Fig. 54. Dyrnlæge N. Veirup

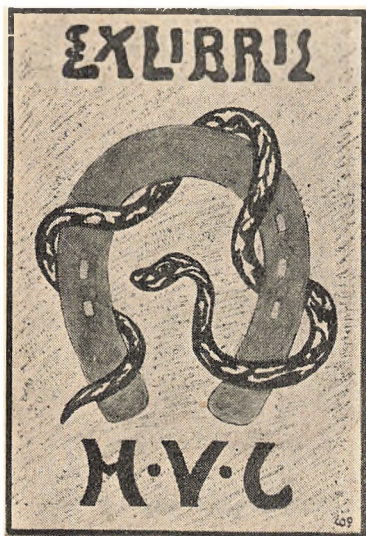

Fig. 55. Overdyrlæge H. V. Christensen

Fig. 56. Overdyrlæge K. C. Nielsen

Fig. 57. Overdyrlæge A. Amstrup

Fig. 58. Overdyrlæge K. Kristensen

Fig. 59. Dyrlæge T. S. Rasmussen

Fig. 60. Dyrlæge H. Edinger

hoved med en Slange slyngende sig om Pandespydet, og en Lægedoms- lampe og en stiliseret Hestesko udfylder Tegningens »tomme« Rum. Centralfiguren paa dette Bogejermærke er i Variation som Dobbeltop- stilling benyttet som Overskriftsdekoration til foreliggende Afhandling samt trykt paa Særtrykkenes Omslag. Nævnte Dekoration er, som det ses, kronet med en Hestesko, hvori der er indsat en Æskulapstav med Slanger paa begge Sider.

Udover disse typiske medicinsk- eller veterinærprægede Bogejermær- ker til Kollegaer har jeg ogsaa tegnet enkelte, hvor jeg — efter udtalte Ønsker — paa Tegningerne har set bort fra Vedkommendes Gerning ved Faget. Af saadanne Mærker har jeg i 1930 kræeret en dobbelt Opstil- ling af Delfiner til afdøde Stadsdyrlæge *Jac. Schmidt* i Haderslev, et Hjortehoved i Profil i 1935 til afdøde Leder af Københavns Trikin- kontrol, Dyrlæge *S. Hjortlund*, og i 1950 et Landskab med en Vildand paa Vingerne til Overdyrlæge *O. Lønberg-Nielsen* i Nakskov. Det sidste Mærke afbildes paa Fig. 62.

Ydermere har jeg i 1945 tegnet Exlibris til flere af *Den kgl. Veteri- nær- og Landbohøjskoles Specialbiblioteker*. Skolens Fødeklinik fik en gammeldags Fødselskrykke krydslagt med en moderne Embryotom samt

Fig. 61. Reservedyr læge N. O. Rasbech

Fig. 62. Overdyrlæge O. Lønberg-Nielsen

en Slange, *Medicinsk Klinik* en Tegning af en Slange, der fra en stiliseret botanisk Opstilling bevæger sig hen imod en Lægedomslampe af antik romersk Karakter, den *patologisk-anatomiske* Afdelings Bogsamling to krydslagte Mikroskoptuber omslynget af Slinger og med et Par Knive paa Siderne og *Kirurgisk Klinik* et Hestehoved i Stregtegning og med indsat Slangestav. Tre af Specialafdelingernes Exlibris afbildes paa Fig. 63—65, begge incl.

Fremdeles har jeg allerede i 1920 til min Hustru tegnet et Exlibris, der i Silhouet viser en russisk Mynde med et stiliseret Piletræ som Baggrund og med hendes Pigenavn, *Damaris v. Halle*, indsat forneden. Og i 1943 forærede jeg min Hustru et Bogejernmærke med en Solopgangstemning set fra Stuen og med en svævende Due i Luften. Det første Mærkes Symbol skulde — efter mine tidligere Betragtninger over Hundene — staa som et Sindbillede paa Troskab; og at den hvide Due blandt andet symboliserer Renhed turde være almindeligt kendt. Derimod har jeg ikke til os selv tegnet noget fælles Familieexlibris, udover det senere omtalte Sølvbryllupsarrangement, der i Følge Sagens Natur ikke kan benyttes til »Bøger i Almindelighed«, men kun til Bøger, der har Relation til vor Højtidsdag. Dog vil jeg gerne tilføje, at jeg, som tidligere bemærket, finder Tanken, der ligger bag et Familieexlibris, særdeles til-

talende. Hvor man i et Ægteskab »løfter samlet«, naar det gælder Dagens Byrder, vil man ogsaa ofte mødes i fælles Interesser ved Reolernes Bøger — disse vore herlige Venner, der altid er oplagte til at give deres Viden fra sig, naar vi har dem i Haanden, og som ikke spiller de Fornærmedes Rolle, naar vi atter lægger dem til Side.

Til *eget Brug* benytter jeg af egne Arbejder siden 1942 et Kirkeinteriør med Døbefont og Due i Solbelysning fra et Kirkevindu i Baggrunden til religiøst prægede Bøger og fra 1944 en Eghjort med Egeløv til naturvidenskabelige Bøger. Det sidste Mærke ses paa Fig. 66; og jeg fik Ideen til at benytte vor største og flotteste, men nu saa sjældne Bille paa et Exlibris, da jeg i 1943 skulde illustrere min populære Vejledning for unge Insektsamlere, der blev udgivet under Titlen »Med Net og Ketsjer«. Endvidere tegnede jeg i 1945 en symbolsk Opstilling af Hjerte, Anker og Kors til Bøger modtaget ved vort Sølvbryllup og i 1948 et Solopgangmotiv til Bøger af mere underholdende Karakter.

Af andre Tegneres Arbejder, der dels er foræret mig af mine Venner, dels udvekslet med Kunstnerne, har jeg to Sphinx-Exlibris, henholdsvis skaaret i Træ af Tegneren og Maleren *K. Asisoff* i 1935 og tegnet af *Gravør Ch. v. Achen* i 1945.

Disse Sphinxer med deres Kildevæld og underlagte Verslinier kommer jeg tilbage til, naar jeg senere behandler Spørgsmaalet om det berettigede eller ikkeberettigede i at have Sentenser eller Fyndord paa sine Exlibris. Som man ser paa Fig. 67 og 68 er kun den første Sphinx understyret med Vinger. Begge har en Solopgang til Baggrund; og det sidste Mærke har paa begge Sider Søjler, der oventil afsluttes med Lotusmotiver. Paa samme Tegning ses en lille Ibis skraat bagved selve Sphinxen.

Angaaende *Ibis* og *Lotus* var den første de gamle Ægypteres helligste Fugl; og den aakande-

Fig. 63. Højskolens Fødeklínik

lignende smukke Lotusplan-
tes store skjoldformede Blade
ses paa talrige Monumenter
og Gudebilleder, medens dens
Frugtstilke tjente som Model-
ler for Tempelstøtterne. Spe-
cielt den i Nilen voksende
Nymphæa lotus var helliget
Gudinden Isis, hvis berømte-
ste Templer stod i Dendera
og Memphis.

Endelig tegnede i 1948 Bil-
ledhuggeren og Maleren *Hjalte
Skovgaard* en Stenbuk ind-
rammet i et Stjernebillede; og
den svenske Dekorator *G.
Nydaahl* i Tyringe skar mig i
1951 i Linoleum et Kostald-
motiv i fri Gengivelse efter
et af *H. Ljungs* Arbejder. Dis-
se to Exlibris ses henholdsvis

paa Fig. 69 og 70. — Naar jeg, hvad mange af Læserne maaske vil studse
over, paa denne Maade har en Del Exlibris at vælge imellem til skif-
tende Brug efter Bøgenes Karakter, skal dermed ikke være sagt, at jeg
i *al Almindelighed* er nogen større Ynder af, at samme Person — ud-
over eventuelt et samtidigt Familieexlibris — har flere forskellige Bog-
ejermærker til sin Raadighed. Kun har »Professionen« for mit Vedkom-
mende næsten rent automatisk ført dette mulige Skraaplan med sig —
et Skraaplan, jeg altsaa slet ikke vil forsvare, da jeg saare godt kan indse,
at lidt af det personlige, der altid skal ligge bagved et Exlibris, let gaar
tabt, naar man vil favne for vidt.

Dog skal jeg, i Forbindelse med Tanken om flere Exlibris til samme
Person, tilføje, at selv en saa fremragende Exlibrisexpert som tidligere
nævnte *Dr. Bergman* i en Afhandling om egne og Slægtens Bogejer-
mærker i et Nummer af det svenske Tidsskrift »*Käphästen*« fra 1945 —
foruden Familieexlibris — afbilder omkring en halv Snes Exlibris til eget
Brug; og heri er indbefattet et Mærke med en Smedejernslysestage med
Slange omkring Hovedstanderen, som jeg tegnede til Doktoren i Aaret

Fig. 64. Højskolens patologisk-anatomiske Afdeling

Øverst : Fig. 65
Højskolens kirurgiske Klinik

Nederst tv.: Fig. 66
Forfatterens

Nederst th.: Fig. 67
Forfatterens

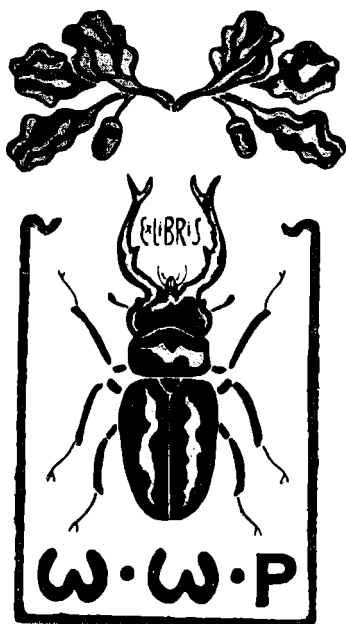
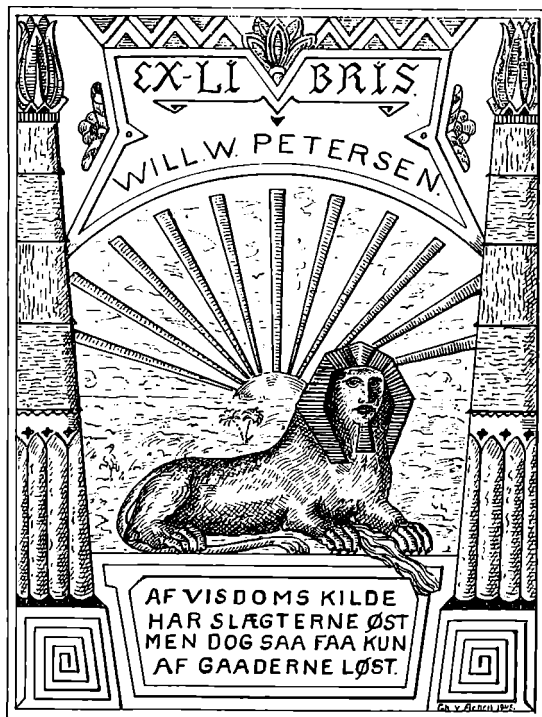

Fig. 68. Forfatterens

1944. For Dr. Bergmans Vedkommende var en af Grundene til det valgte Standpunkt, at han gerne vilde have den danske »Streg« repræsenteret sidestillet med den svenske, hvorfor han ganske naturligt først henvendte sig til det danske heraldiske Bogejermærkes tidligere nævnte store Mester, *Fr. Britze*.

Som det kan ses af det foregaaende, har jeg i min Artikel om danske Dyr lægers Exlibris strengt holdt mig til en Beskrivelse af rene Bogejermærker uden at komme nærmere ind paa det mere perifere — som for Eksempel, at *Københavns Dyr lægeselskab* paa sit Brevpapir har en Tegning af en ung Mand, der hjælper et lille værgeløst Dyr, eller at *Veterinærmedicinsk Forening* ogsaa anvender sit Emblem med Hestesko og overlagt Slangestav paa Tryksager, og andet efter samme Princip. Ligesledes ser jeg i *Dansk Maanedsskrift for Dyr læger* — Bind 62, Hft. 3, 1951 — at *Højskolens Afdeling for speciel Patologi og Terapi* har benyttet et Par cirkelrunde, nærmest platteligende Mærkater med Afdelin-

Fig. 69. Forfatterens

gens Bygning set forfra og bagfra som Indlednings- og Slutvignet til en Artikel.

Endelig mindes jeg fra min i 1930 skrevne Afhandling om den meckelske Divertikel, der udkom i Bogform paa *Veterinærmedicinsk Forlag*, at man som Bomærke benyttede en Opstilling, der viste Hovedet af en Hest og en Okse drikkende af et Trug fra hvis Midte hævede sig et Træ omkring hvis Stamme en Slange snoede sig. Og paa samme Maade benytter *Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole* paa sit Aarskrifts Omslag og Titelblad en kronet Cirkel, hvori de fire Bogstaver KVLH er indsat i slynget Skrift.

Det ligger naturligvis langt fra mig at ville bestride, at Tankerne, der skal symboliseres i nævnte Brevpapirdekorationer, Emblemer, Vignetter og Bomærker, er baade smukke og tiltalende, men har paa den anden Side antageligt Ret i, at en nærmere Beskrivelse af Mærker af denne Art ikke hører hjemme i en Artikel af foreliggende Karakter; thi tager vi Ordet »Exlibris« i dets snevreste Betydning, bør vi utvivlsomt holde os indenfor Rammerne af saadanne Mærker, der *udelukkende* benyttes til Indklæbning i Bøger for at markere Ejendomsretten. Naar jeg altsaa her ikke gaar i Detaljer med nævnte Mærker — eller afbilder disse og andre under tilsvarende Kategorier — tilsigter jeg med andre Ord ingenlunde nogen Kritik, men taler i denne Forbindelse kun om *Placeringen* af saadanne Tegninger, der *selvfølgelig rent kunstnerisk* set kan være lagt i de bedste Hænder.

Hermed er jeg færdig med Behandlingen af det Stof, hvis »Raamateriale« paa forskellig Vis har været mig tilgængeligt. Og jeg vil gerne slutte denne lille fordringsløse Redegørelse over danske Dyrslægers Exlibris med nogle supplerende Oplysninger i Tilknytning til det i Indledningsstykket sagte om Exlibrisemnet i det store og hele; thi nærmere beset er vi inde paa Materier, hvor de Interesserede ingenlunde altid har de samme Opfattelser.

I et Foredrag, jeg i 1949 holdt i *Dansk Exlibrisselskab*, kom jeg blandt andet ind paa Betragtninger over følgende vanskelige Emne: *Skal man*

som *Exlibristegner i første Linie tage Hensyn til sin egen personlige Opfattelse af, hvad der er kunstnerisk forsvarligt, eller skal man lægge Hovedvægten paa paagældende Exlibrisejers Smag?*

I den lille stærkt interesserede Kreds af Tilhørere, der rummede flere af vore dygtige Kunstnere, var Opfattelserne — hvad man vel paa Forhaand kunde vente — forskellige. Dog var der ingen af de Tilstedeværende, der helt klart og uden Forbehold ønskede at udtale et afgørende Ja eller Nej til de to Muligheder. For Eksempel sagde *Ebba Holm* til mig, at det var et Spørgsmaal, hun ofte havde stillet sig selv, men alle Dage haft vanskeligt ved at besvare; og andre Kunstnere gav med et Skuldertræk endnu mere svævende Svar.

Med Rette kan det naturligvis siges, at det er Ejeren og ikke Kunstneren, der skal se paa Mærket, hver Gang Bogen, hvori det sidder, bliver aabnet, og at der derfor paa Forhaand er meget der taler for, at hans

Fig. 70. Forfatterens

eller hendes Smag og Ønsker videst muligt skal ske Fyldest; og set fra dette Standpunkt er det lige saa selvfølgeligt rigtigt, naar Knud H. Schneller engang i et Causeri sagde, at »Hovedreglen maa være, at Ejerens Exlibris skal glæde ham«, og at Resten saa bliver »en Sag mellem Ejeren og Tegneren«; men paa den anden Side kan man vel heller ikke med Rimelighed bebrejde en Kunstner, at han nødigt vil give et Arbejde fra sig — endsige signere det — hvis han selv er af den Opfattelse, at en for stærk Bøjen af for »Kundens« Ønsker har medført, at Tegningen virker overlæstet eller paa anden Maade uskøn. Dog mener jeg, ud fra mange Aars Erfaringer gennem Syslen med Bogejermærker, at der i Reglen findes en Mellemting eller et BaadeOg, der kan tilfredsstille begge Parter — saa meget mere, som Ejer og Tegner plejer at drøfte en Række centrale Spørgsmaal indbyrdes, inden der fra Kunstnerens Side skrives til Handling.

Endvidere er der det store og saa ofte diskuterede Spørgsmaal, om et Bogejermærke kan nøjes med *Initialer*, eller om et *helt Navn* altid er at foretrække? Men her synes jeg i Grunden, at man vanskeligt kan opstille noget absolut generelt. At et »Navn«, hvis det ikke er meget almindeligt, siger mere end et Par Bogstaver, skal jeg være den første til at indrømme, ligesom det er en Selvfølge, at ældre Exlibris med Initialer saare vanskeligt kan identificeres, hvis man ikke har andre Holdepunkter at gaa efter, hvorfor de ogsaa meget ofte bliver Samlernes Smertensbørn.

Personligt er jeg af den Opfattelse, at der gives adskillige Tilfælde, hvor Tegningens hele Karakter og Forholdet mellem dens forskellige Dimensioner bør være det afgørende, om man i en foreliggende Situation skal vælge det ene eller det andet. Jeg ved godt, at nogle Exlibrisejere vil hævde, at Initialer siger vedkommende Bogejer tilstrækkeligt, og at Hensigten dermed er naaet, medens andre Bogelskere vil mene, at det — og naturligvis ikke mindst med Hensyn til udlaaente Bøger — er lige saa vigtigt, at Udenforstaaende kan afgøre, hvis Bog han eller hun i et givet Tilfælde holder i Haanden.

Fremdeles er der Spørgsmaalet om at forsyne sine Bogejermærker med *Sentenser* eller *Valgsprog*. Dette kan helt givet have sin Berettigelse — for Eksempel paa heraldiske Exlibris, hvor maaske en eller anden gammel Slægt har benyttet et bestemt Fyndord gennem flere Generationer. Dog synes jeg, man skal være lidt varsom med at ty til de efterhaanden stærkt tyndslidte Udtalelser — som for Eksempel, at man ikke kan disputere om Smagen, og andet af samme Skuffe, der i Reglen prentes paa Latin,

saa alligevel kun de Udvalgte kan tyde Teksten; men som en meget fin Exlibriskender engang sagde til mig »Mands Vilje, Mands Himmerige!« og det kan der jo ogsaa være noget om.

Forøvrigt kan man – med Hensyn til Sentenser paa et Exlibris – naturligvis ogsaa gaa, om jeg saa maa sige, den omvendte Vej, idet man først vælger Fyndordet og bagefter tegner Bogejernmærket. Da for Eksempel *Asisoff* og *v. Achen* skulde tegne mine Sphinxexlibris, bad jeg dem bygge Mærkerne op paa følgende af mig selv forfattede Verslinier: »Af Visdomskilde har Slægterne øst, men dog saa faa kun af Gaaderne løst!« – nogle Linier, jeg ogsaa benyttede som Motto til den Sphinx, som den kendte Dyremaler *Søren Lund* i 1920 lagde til Grund for den Tegning, der pryder Omslaget til min første Bog om Dyrenes Sjæleliv, og som gaar igen paa den Marmorsphinx, jeg for en Del Aar siden forærede Højskolens Bibliotek. Og derfor skulde der paa alle Arbejderne ganske naturligt springe et Kildevæld frem mellem Løvekroppenes Forlemmer, hvilket blandt andet vil fremgaa af Illustrationsmaterialet paa Fig. 67 og 68.

At sætte en Sphinx i Forbindelse med Ordet »Gaade« er i og for sig ganske ligetil, naar vi tænker paa den berømte thebanske Sphinx, der stillede alle de Mennesker, den kom i Forbindelse med, den klassisk kendte Gaade: »Hvilken Skabning gaar paa fire om Morgen, paa to om Middagen og paa tre om Aftenen?« – en Gaade Kong *Ødipus* tydede rigtigt, idet han henviste til Mennesket, der starter med at kravle paa fire, senere gaar oprejst paa to og som slutter sin Oldingetilværelse med at lade en Stok fungere som et tredje Ben.

De gamle Ægyptere – der i Modsætning til Grækerne oftest gav Løvekroppene med Menneskeansigterne et maskulint Præg – betragtede Sphinxerne som Templernes Skytsaander og Gravenes Vogtere, hvorfor vi da ogsaa ser, at den største af alle kendte Sphinxfigurer – der antageligt er hugget ud i Klippen omkring 3000 Aar før Kristi Fødsel og saaledes stammer fra det 4de Dynastis Tid – staar Vagt ved Cheops berømte Pyramide, som de Gamle regnede for at høre til Verdens syv Underværker.

Ganske pudsigt er det at lægge Mærke til, hvorledes nogle Bogelskere forsyner deres Exlibris med kortere eller længere Sætninger, der skal minde eventuelle Laanere af Bøgerne om ikke at glemme at aflevere dem igen og i samme gode Stand, hvori man modtog dem. For Eksempel skriver det 18de Aarhundredes berømte engelske Skuespiller *David*

Garrick paa sit Exlibris en fransk Tekst, der oversat lyder: »Det første, man bør gøre, naar man har laant en Bog, er at læse den for at kunne give den snarere tilbage!« Amerikaneren *William Belcher* giver paa engelsk følgende Formaning: »Vær velkommen til at bruge den — men brug den med Omhu; de Ugudelige laaner — men leverer aldrig tilbage!« Endvidere siger *Francois-Jean Sirebau* kort og godt oversat til dansk: »Læs den og giv den tilbage!« Og hans Landsmand *Guilbert de Pixèrecourt* udtaler, aabenbart af sørgelig Erfaring, hvad der kan oversættes til: »Saadan er den triste Lod for hver udlaant Bog; ofte er den tabt, altid er den ødelagt!« — Eksempler, jeg alle laaner fra Hassøs tidligere nævnte Værk om Exlibris. Endelig kan man jo, som jeg engang saa paa et svensk Tandlægebojermærke, gaa den Vej, at man forsyner sit Exlibris med de tre fra mange af vore Recepter velkendte latinske Ord: »ad usum proprium« og dermed markerer, at man i det hele taget nødig laaner sine Bøger ud.

Tænker vi paa, hvormange Mennesker, der laaner og enten »glemmer« at levere tilbage eller mishandler Bøgerne, er saadanne og lignende Paaemindelser, som tidligere berørt, jo desværre ikke helt uberettiget. Jeg mindes i første Forbindelse saa ofte Historien om Faderen, der med Stolthed viser sin Søn Familjens store Bogsamling og ublufærdigt siger: »Se, alle disse Bøger er erhvervet gennem Laan!« Og i den anden Forbindelse tænker jeg paa de tilbageleverede Bøger med fedtede Fingeraftryk, Rifter og »Æselsører«. Derimod er det selvfølgelig lidt vel drastisk, naar en Englænder i 1820 paa Latin har givet sit Exlibris en Paaemindelse om, at den Forbryder, der røver denne Bog og griber den med Tyvehænder, han skal gaa til Acherons fule Bølger for aldrig mere at vende tilbage!

Endvidere kan man lade Tegningerne *tale for sig selv*. For Eksempel bad en ung Præst mig engang om at faa sit Yndlingsdigt af *Jakob Knudsen*: »Se nu stiger Solen af Havets Skød, Luft og Bølge blusser i Brand, i Glød« illustreret paa sit Exlibris, hvorfor jeg tegnede en Solopgangsstemning over Havet. Lad være, at en saadan Tegning naturligvis kunde tage Sigte til meget andet end netop til det nævnte Digt; saa opnaaedes der dog paa den anden Side det for Præsten rent personligt tilfredsstillende, at han selv ved, hvad Motivet i Billedet skal minde ham om, hver Gang han aabner en af sine Bøger og kaster Blikket paa Bindets forreste Inderside.

Et andet ofte debatteret Spørgsmaal drejer sig om, hvorvidt der nød-

vendigvis skal staa Ordet »Exlibris« eller »Ex Libris« — for større Bog-samlingers Vedkommende eventuelt »Ex Bibliotheca« — paa et Bogejer-mærke, eller om dette altid, eller i hvert Fald under visse Forhold, tør udelukkes? Nogle Bogelskere hævder, at det herhjemme — som Ud-viklingen er gaaet sin Gang — næsten maa betragtes som en uskreven Lov, at nævnte Ord, ellet noget tilsvarende paa dansk, kommer med paa Mærket, hvis det ikke ligefrem drejer sig om *Monogramexlibris*, medens andre Bogvenner mener, at nævnte Ord eller Betegnelser gerne maa mangle. Og skønt jeg selv i meget vid Udstrækning sætter et »Ex-libris« paa de af mig tegnede Mærker — ligesom for Eksempel ogsaa langt de fleste af Hassøs Gengivelser af over et Tusind danske Exlibris er betegnet efter de anførte Linier — vil jeg gerne gaa med til sidstnævnte Opfattelse allerede ud fra den Betragtning, at enhver nærmere Forkla-ring af et Bogejermærkes Hensigt turde være ganske overflødig, naar Mærket først er anbragt, hvor det hører hjemme som uadskilleligt for-enet med Bogen.

Kunsthistorikeren *Victor P. Christensen* gaar i Afhandlingen »Gamle danske Bogejermærker«, der stod i »Aarbog for Bogvenner«, II, 1918, endog saa vidt, at han skriver, »at disse ligegyldige Ord i mange Til-fælde skader Vignettens Komposition og bliver galt anbragte eller frem-hæves stærkere end Ejerens Navn«; og at dette er »Momenter, som taler for at afskaffe denne Betegnelse, der ingen Hjemmel har i vor gamle danske Bogmærkekunst«.

Endelig skal det bemærkes, at det i vore Dage ikke kan kaldes *Luksus* at pryde sine Bøger med et Exlibris. Selvfølgelig er de elegante kobber-stukne Gengivelser — der ikke mindst, og med Rette, foretrækkes for de heraldiske Bogejermærkers Vedkommende — fremdeles dyre baade i Pladestikning og Mangfoldiggørelse; men takket være den moderne *Kemigrafi* kan mindre ogsaa gøre det, idet Tegninger nu rent teknisk, og uangribeligt korrekt, kan reproduceres i *Stregætsning* eller *Autotypi* til relativt smaa Penge. Trykningsudgifterne kræver heller ikke her den store Pengepung, ligesom det er mit bestemte Indtryk, at ogsaa Kunst-nerne gennemgaaende er rimelige med Hensyn til deres Tegnehonorarer.

Og jeg vil, angaaende Spørgsmaalet »Luksus«, gerne citere, hvad den svenske Kunsthistoriker, *Axel L. Romdahl*, allerede skrev i »*Om Ex-libris*«, Stockholm 1905: »Men måhända invänder mängen, att hela Ex-librisbruket är en onödig lyx, ett snobberi — eet inskrifvit namn, en typtrycks-lapp kan ju göra samma tjänst som ett konstsiradt blad. Må

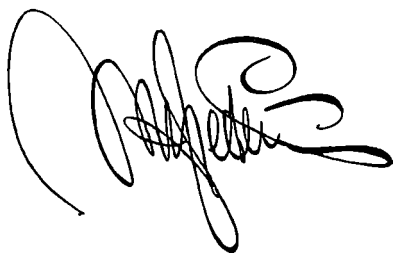
vara! Men af all lyx är skönheten den vi minst kunna undvara, ens i vårt hvardagslif og vårt arbete. Och nu, då författare, förläggare, tryckare och allmänhet enas om, att en bok skall framträde i vårdad och elegant, ja konstnärlig dräkt, blir det en inkonsekvens att icke äfven begagna sig af den vackraste utvägen att beteckna en volym som sin egendom. Må vi med glädje taga hvart steg, som kan föra oss fram mot den tid, da det härliga fostbrödralaget mellan skönheten og nyttan, konsten och lifvet ånyo återknytes« — et Citat, hvormed *Hassø* med fuld Føje slutter sit tidligere omtalte store Værk: »*Danske Exlibris*«.

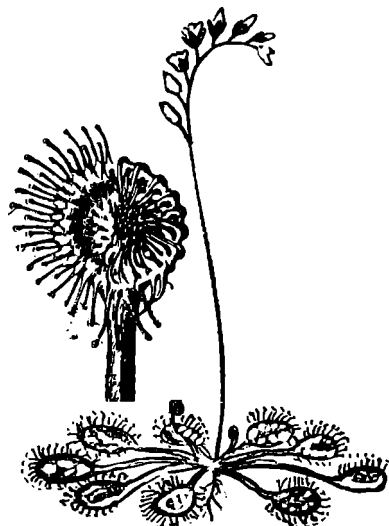
Som Bogkunsten er noget, der kan glæde vort Øje, er Bøger som saadanne ogsaa en herlig Ting, hvorfor jeg engang paa et af mig modelleret Uglerelief, der nu hænger paa Universitetsbibliotekets gamle Afdeling i Fiolstræde, skrev følgende Linier: — »Lær til Daad og øg Din Viden, læs Dig stærk i Ungdomstiden; søg og find i Bogens Verden Mod og Kraft til al Din Færden!« Et Hjem uden Bøger mangler afgjort Prikken over i'et, hvor meget der saa end ellers maatte være ofret paa det; thi det er ved Bogreolerne, Fremskridtet og Hyggen holder hinanden i Haanden.

Inden jeg lægger Pennen, vil jeg gerne hjerteligt takke *Dansk veterinærhistorisk Samfunds* Bestyrelse for den Tillid, man har vist mig ved at opfordre mig til at skrive denne Artikel til Samfundets Aarbog. Ligeledes vil jeg takke de Kollegaer og andre Interesserede, der gennem deres tilsendte Bidrag i Tekst og Billeder har givet mig et værdifuldt Grundlag at arbejde paa. Fremdeles takker jeg Arkivar *P. Nyholm* for Raad og Daad med Hensyn til hvilke af mine egne Arbejder, der vilde være bedst egnede som Illustrationsmateriale — et Udvalg, der var nødvendigt, da Aarbogens Pladsforhold naturligvis ikke tillod, at alt blev taget med. Og endelig takker jeg Bibliotekar *M. Lobedanz* for Ulejligheden med at gennemse det væsentligste af Bibliotekets ældre veterinære Litteratur, samt *Højskolens Kontor* for de forskellige Efterlysninger.

Synes Antallet af exlibrisinteresserede Kollegaer maaske ikke at være overvældende stort — for saa vidt jeg i denne Artikel har faaet det meste med — har jeg paa den anden Side faaet et levende Indtryk af, at der relativt faa Dyrslæger, der har et aabent Øje for den Kunst, der kan samles paa saa lille en Billedflade, som et Exlibris disponerer over, meget ofte har lagt noget personligt ind i deres Valg af Motiver og dermed ogsaa for vor Stands Vedkommende hævet Niveauet højt over de Mærker,

der kan købes »færdigsyet« og trykt lige til Indklæbning i Bøgerne. Noget andet er, at det naturligvis havde været mig en større Glæde og Tilfredsstillelse, om min Ringheds Produktion *talmæssigt set* havde været mere beskeden i Forhold til Helheden, saa det meget Billedstof, som Aarbogens Redaktion forstaaende har ofret saa god Plads til, var blevet mere alsidigt; thi selv om en og samme Tegner vel i nogen Maade kan spille paa forskellige Streng, saa vil dog hans »Streg« i de fleste Tilfælde meget let røbe ham. Men paa den anden Side maa det jo heller ikke glemmes, at jeg med foreliggende lille Førsteforsøg i høj Grad optræder som en »Tilskynder«. Og har jeg derfor gennem mine Tegninger – deres utvivlsomme Mangler til trods – blot i nogen Maade givet mit lille Bidrag til danske Dyr lægers vaagnende Interesse for Exlibris-kunstens kulturelle Betydning, har mit Arbejde maaske ikke været helt blottet for Frugter.

Souldug (*Drosera*), »Yssengræs«

Brunstbefordrende Midler i ældre Tid

Af Forfatteren V. J. Brøndegaard, Nakskov

I de fleste danske Tørve- og Hedemoser finder man ved Højsommertid en lille sirlig Vækst med smaa hvide Blomster i en Kvast og rosetstil- lede Blade med lang Stilk og en kredsrund Plade tæt besat med røde, kirtelbærende Haar.

Det er Souldug (*Drosera*), som tilhører en af vore tre hjemlige insekt- ædende Planter. Efterhaanden som de botanisk knæsatte Navne spredes fra Skoler og Seminarier, forsvinder mange af vore gamle smukke og interessante Blomsternavne; men endnu kan man høre ældre Folk i Sønderjylland kalde denne kannibalske Vækst for *Yssengræs*. Ingen Menigmand er dog længere i Stand til at forklare, hvad der egentlig menes med denne Betegnelse; den Praksis, som Planten engang tjente, er nemlig forlængst gaet i Glemmebogen.

Naar det drejer sig om at tyde den oprindelige Mening i et nu ufor- staaeligt Ord, tyer Sprogforskerne ofte til komparative Studier — og det viser sig ogsaa at gøre god Nytte i dette Tilfælde. Rundt omkring i Europa er vor Plante nemlig blevet tillagt en Mængde folkelige Navne, som klart viser, at det danske Navn *Yssengræs* maa have Forbindelse

med en Anvendelse som brunstbefordrende Middel, til at gøre en *Koysnen*, *øwsen* — tyregal. I Holland er den nemlig blevet kaldt »Løbeurt« (*loopigkruid*), i Tyskland (Mecklenburg) »Tyreurt« (*Bullenkruut*), østlige Friesland *Spöolkruud* (spölen = være brunstig) og i Frankrig *taurelière* (*taure* = Kvie); Englænderne kalder den bl. a. »Lysturt« (*lustwort*) »fordi Faar og andet Kvæg blot de smager paa den faar Lystfornemmelser«, og i Rusland, ja helt oppe i Finmarken træffer vi Navne som »Elskegræs« (*ljubimaja trawa*), »Brunstgræs« (*kiimaheinä*) og »Begærgræs« (*himoheinä*), der jo ikke kan misforstaas.

Paa lignende Maade kan paavises, at flere andre Planter engang blev brugt paa denne Maade i den folkelige Veterinærmedicin, selvom der ikke foreligger litterære Vidnedsbyrd derom. Det gælder saaledes Vortemælk, Gøgeurt, Vibefedt og Mosebølle samt endnu et Par Planter, hvis Navnetydning synes mere problematisk.

Der er dog næppe i noget Tilfælde Tale om en Anvendelse som *Afrodisiacum* paa Grundlag af rent praktiske Erfaringer; snarere har Almuens Fantasi beskæftiget sig med disse Planters særlige Udseende og har fundet Lighed med Dyrenes Kønsganer. Ud fra en i ældre Tid velkendt Antagelse, at Gud under Skabelsesakten gav de enkelte Planter en Form, der hentydede til deres specielle medicinske Anvendelse (Signaturlæren), maatte de nævnte Vækster altsaa kunne bruges som brunstbefordrende Middel. For de to insektædende Planters Vedkommende er Bladene saaledes dækket af en sperma-lignende Slim; de øvrige Planter har Frugter eller Rødder, der mere eller mindre ligner Tyrens Pung.

Allerede den romerske Forfatter Plinius (23—79 e. Kr.) nævner, at Vortemælkplanten besidder erotisk stimulerende Egenskaber, og det slesvig-holstenske Navn »Tyreurt« (*Bullenkruut*) skyldes da ogsaa, at man gav Ungkvæg den at æde for at øge dets Kønsgift. Gøgeurten (*Orchis*) har, som Slægtsnavnet antyder, en testikeldannet, todelt Rodknold og er derfor i Folkemunde blevet velsignet med en Rigdom af anstødelige Navne, for det meste bygget over Motivet *penis sacerdotis*. Ogsaa den har saavel i Udlandet som herhjemme været flittigt brugt som *Afrodisiacum* baade for Husdyr og Mennesker. Adskillige ældre Folk kan berette om, hvordan de som Børn blev sendt ud i Moserne for at grave Gøgeurtens Knolde op, der siden blev finsnittet og lagt paa Foderet til den Ko, der ikke vilde blive tyregal. Paa Færøerne kogte Bonden forhen Gøgeurtknolde i Vand og lod den træge Tyr drikke deraf. Ogsaa blandt Slaverne er denne Praksis velkendt; vil en Ko ikke blive brun-

stig, blander Litaueren Sydøst for Memel en Orchisart i Foderet; Zi-geunerne hælder lønligt pulveriseret Gøgeurtrod i »kolde« Kvinders Mad for at stimulere dem ad venerem, og hos Gæstgivere i Turkestan sælges et lignende Pulver til mandlige Gæster, der tager det ind med Kaffe og tror at de dermed styrker deres Potens. Sproglige Minder herom har vi i de islandske Navne *Elskugras* og *Gradrot* (grad = Begær), det norske *Yksnegras* (Hadeland) og finsk »Brunstgræs« (*kiimaheinä*).

Plantenavnet *Bølle* til Moseplanten *Vaccinium uliginosum*, som Sprogforskerne hidtil forgæves har søgt at etymologisere — man har f. Eks. gættet paa, at Grundbetydningen kunde være »runde, svulmende Bær« — kan ifølge de af den norske Professor Rolf Nordhagen anstillede komparative Undersøgelser jævnføres med svensk *böl*, engelsk *bull* og nedertysk *bulle*, der alle betyder »Tyr«, og samstemmende hermed hedder Planten i tyske Dialekter *Bullbeeren*, *Bullgraven* o. a., paa engelsk *bullberries* og svensk *böljon*. Tydeligst træder Forholdet maaske frem i det svejtsiske Navn *Munibeeren*, hvis første Led betyder Avlstyr. De seksuelle Ideassociationer, som nævnte Navne er udsprunget af under Betragtning af Mose-Bøllens cylinder- eller pæredannede, indvendig slimede Bær, gaar utvivlsomt tilbage til en hedensk Tid, da de phalliske Symboler spillede en stor Rolle i den nordeuropæiske Frugtbarhedskultus — altsaa Tiden før Vikingetogterne.

Et Par andre hidtil gaadefulde Plantenavne maa nævnes i denne Forbindelse: Kodriver eller (paa Fyn) *Øksedriver* (*Primula*) og *Øksendrøj* om Padderokke (*Equisetum*), noteret paa Als.

Hvad Navnet Kodriver angaar, har vor hjemlige Kapacitet paa Plantenavneforskningens Omraade Johan Lange opstillet den Hypotese, at det er en Forstærkelsesform af det ældre »Kopatter« og at man med begge Navne har villet sammenligne Blomsterstanden med noget fra Koen nedhængende — Patter eller Savl. Til Støtte herfor anføres det gængse engelske Navn *cowslip* (af angelsaksisk *cuslyppe*) og de tyske *Rotzlocken* og *Schnuderschägneli*, indeholdende Gloser som betyder Ekskrementer, Snot, noget klæbrigt, der flyder (drypper) fra Koen. Et saadant slimet Sekret flyder imidlertid netop ofte fra løbelystne Køer. Kodriver-Navnet er dog saa gammelt, at dets Betydning var ukendt for vore tidligste Forfattere, og Tydninger som ovennævnte kan derfor ikke bilægges sikre Kendsgerninger. Alligevel er der en paafaldende Lighed mellem Præfix'et i et østjysk *Primula*-Navn, *Åwsendriwling* (meddelt til Jenssen-Tusch af Seminarielærer V. Bertelsen, Lyngby) og de jyske

dialektale Adjektiver *åwsen*, *øwsen*, *ywsen* — tyregal, jnf. det fynske Primulanavn *Øksendriver*, der har en umiskendelig Lighed med det alsiske *Øksendrøj* om *Padderokken*. Denne Plante gror paa fugtige Steder og har foruden stive, grenede og sterile Skud tillige nogle oprette Frugtskud med et tendannet Sporehus foroven, der med lidt god Vilje (som *Almuen* aldrig savnede) kan minde om en *Phallos* og som da ogsaa har givet Anledning til nogle uanstændige Folkenavne. At Præfix'et »*Øksen*« — i hvert Fald i dette Tilfælde med en til Vished grænsende Sandsynlighed maa have Forbindelse med *yssen*, *oksen*, tyregal, fremgaar ikke alene af en *Notits* i *Oeconomisk Journal* 1757, der siger, at man forhen kastede tørre *Padderokker* paa et *Fyrfad* og lod *parrings*træge *Tyre* indsuge Røgen, men ogsaa af det tydelige Navn *Hestekoras*, der er bemærket i *Nordvestsjælland*, og som lader formode, at *Midlet* ogsaa har været brugt til *Heste*. I et islandsk Navn *goibeytill* betyder Suffix'et simpelthen *Phallos*, medens *goi* formentlig er det samme som *Gjø*, en overnaturlig og kvindelig Frugtbarhedsvætte.

Af andre brunstbefordrende Midler, som endnu brugtes i vore *Bedsteforældres Tid*, kan eksempelvis nævnes *Afkog* af *Kalmusrod*, *Skræppefrø*, *Guldblomme* eller »*Volverlej*«, *Hørfrø*, *Safran* og *Krusemynte*, pulveriseret *Sevenbom* eller *Hestebønne*, *Surdejg*, *Hønning* i *Sødmælk* eller et *Ølafkog* af *Hjortespring* — en *Trøffelsvamp* (*Elaphomyces*), der kan have nogen Lighed med *Hannens Genitalia* og sagtens netop af den Grund er blevet brugt som *Afrodisiacum* i store Dele af *Europa* og den Dag i Dag forhandles til *Husdyrbrug* paa norske *Apoteker*. Fremdeles lagde man et Stykke *Ingefær* i *Koens Skede*, en hel *Rugkærne* af et bagt *Brød* i *Øret* og en levende »*Peder Oksefrø*« i *Halsen* paa *Koen*. Det mest almindelige var dog vist at give en *Ko*, der ikke vilde blive tyregal, et nyspiret *Havrene*g — helst skulde det være et *Julene*g. Eller man brankede *Havrene*get ved *Ovnen*, hvorefter det skulde faa en særlig *Indvirkning* paa *Dyret*. I *Egnen omkring Rhinen* indgiver man *uvillige Køer* forskellige *Stenurt*Arter (der har *slimfyldte Blade*!), og i *Bayern* og *Svejts* indgives *Kørne Maanerude* (*Botrychium*) — her er det sikkert atter *Bregnens* særlige Form med et aflangt, todelt *Blad* paa *Midten* af et *Skaft* med store *Sporehuse* i *Spidsen*, der har bidraget til *Brugen* som *seksuel Stimulans*.

Ejendommeligt nok er det kun meget faa *Brunstmidler*, som er blevet indgivet *Hopper* og *Hingste*. I den *Thott'ske Samling Lægeraad* fra *1600-Tallet* nævnes: »*Vil Haars iche haffue hest, da tag Tyre Kjød,*

Krommen aff nye Brød och Hørfrø, stød det tilsammen och forbland i Løbe och giff Horset fastendes ind at forterre. Da skal hun strax vil haffue hest, Bli ffuer och met det samme strax i foel«. Et Par Pægle Honning i en uvillig Hoppe var ogsaa prøbat, paastod de gamle.

At saa mange vidt forskellige Brunstmidler er blevet »opfundet« og brugt, er egentlig ikke saa underligt. Naar adskillige af dem har en Oprindelse, der fortaber sig i Oldtidens Mørke, saa skyldes det ikke mindst, at det for det primitive Husdyrbrug betød saa uhyre meget, at Flokken formerede sig. Manglende anatomiske Kundskaber, Datidens Trang til at fordybe sig i mystiske Spekulationer fremfor at anstille eksakte Undersøgelser, Husdyrenes nedsatte Avleevne som Følge af Indavl i de isolerede Bygder — alt dette førte naturligt til, at Folk greb til alle tænkelige Midler for at stimulere Husdyrenes Kønsdrift og sikre Befrugtningen. Da Frugtbarhedsprocenten næppe har oversteget 50, siger det sig selv, at naar Drægtighed endelig indtraf, kunde det blive sat i Forbindelse med allehaande overnaturlige Væsener, Varsler og Forholdsregler.

Litteratur:

Kr. Boers, Dansk veterinær Folkemedicin (1939); Feilberg, Ordbog over jyske Almuesmaal II (1894–1904); H. P. Hansen i Maanedsskr. f. Dyrk. Bd. 39 (1927–28); Johan Lange i Horticultura, 4. Aarg. (1950); Heinrich Marzell, Die Tiere in deutschen Pflanzennamen (1913); Rolf Nordhagen, Studier over gamle plantenavn I (Bergens Museums Årbok 1945); Pennti Suhonen, Suomalaiset kasvinnimet (1936).

Dyrlæge Nymand og Frue som unge

Dyrlæge Nymands Erindringer

Ved Overdyrlæge K. Albertsen, Silkeborg

Den 25. Oktober 1947 døde Dyrlæge Jens Madsen Nymand efter et langt og begivenhedsrigt Liv. Som det er fortalt i hans Nekrolog i Aar**sbogen** 1947–48, tog han Eksamen i 1886 og virkede som praktiserende Dyrlæge i 50 Aar i forskellige Dele af Landet: Lolland, Sjælland, Fyn og Jylland, hvorefter han flyttede til København for at tilbringe sit Otium der.

Nymand var 27 Aar gammel, da han blev Dyrlæge; i de første Ung**doms**aar var han ved Landbruget, men det interesserede ham ikke meget. Da han derfor en Gang hjalp en Dyrlæge ved en halt Hest, sagde denne til ham, at det var meget nemmere og bedre at være Dyrlæge end slæbe

ved Landbruget. Det syntes han ogsaa selv, og det lykkedes ham at faa Lov til at læse og siden komme paa Veterinærskolen.

Som praktiserende Dyr læge blev han kendt Landet over for sin Grise-tang, som han beskrev i 1918 i sin Afhandling: »Om Tangforløsning hos Grisesoen«, der blev prisbelønnet af Jubilæumsfonden. Han var meget haandsnild, bl. a. ogsaa til Snedkerarbejde, og søgte at forbedre Konstruktionen af sine Instrumenter. Da Thygesens Embryotom kom frem, konstruerede han et lignende Embryotom med Kuglelejer, som han skrev om i Maanedsskrift for Dyr læger, Bd. 36.

Nyman var en meget virksom Mand, ogsaa i sit Otium. Hans mange-aarige Tunghørighed, som i hans Alderdom gjorde ham næsten helt døv, hæmmede ham vel i Omgang med Folk, men ikke i stadig at være stærkt interesseret i alt, hvad der angik hans Fag; han optog en Fabrikation af Savtraad til Embryotomi og havde desuden mange Interesser, var en habil Skakspiller, læste meget og skrev en Del.

Hans skriftlige Optegnelser var mest Erindringer fra tidligere Tid, saaledes har han bl. a. skrevet om sin Fødegaards Historie gennem flere Aarhundreder, og i 1940, da han var over 80 Aar gammel, begyndte han at skrive om sin omskiftelige Tilværelse som Dyr læge. Den Gang var det nok hans Mening at kunne fuldføre Arbejdet samme Aar, men det kom til at strække sig over langt længere Tid, først i 1945 afsluttede han det. Med sine Erindringer tegner Nyman et sjældent godt Billede af den praktiserende Dyr læges Vilkaar i hans Tid; Fortællemaaden er klar og livlig og præget af Aabenhed. Ofte sker det, naar en gammel Dyr læge spørges om Oplevelser i Praksis, at det er vanskeligt for ham at plukke de enkelte Begivenheder frem, som skiller sig ud fra det daglige Arbejde; det er ikke Tilfældet for Nyman.

Som Erindringerne nu fremkommer her i Aarbogen, er de ikke helt, som de foreligger fra Nymands Haand. Det har ikke kunnet undgaas paa Grund af det lange Tidsrum, Nedskrivningen har strakt sig over, at han undertiden har glemt, at han tidligere har omtalt enkelte Hændelser og gentager dem, lige som han indføjer andre, han er kommet i Tanker om, saa enkelte Afsnit er udskudt og andre forskudt, men som Helhed er Sproget Nymands eget; man kan af det se, at han — skønt Øbo — er præget af sit lange Ophold i Jylland. Ejendommeligt nok nævner han sjældent Navne paa de Kolleger, han omtaler; de er derfor tilføjet som Noter.

Manuskriptet foreligger i to tykke Hæfter og begynder saaledes:

Erindringer fra min Virksomhed som Dyrlæge gennem 50 Aar – fra 1886 til 1936 – samt Beskrivelse af de Egne og Steder, hvor jeg har boet og praktiseret.

Nedskrevet efter Hukommelsen i København 1940.

Den 1. Maj 1886 var en Dag af stor Betydning for mig; jeg havde opnaaet at blive Dyrlæge, hvad jeg i flere Aar havde stræbt efter og kæmpet for. Jeg forlod den Dag Veterinærskolen med lovlig Ret til at bosætte mig hvor som helst indenfor Danmarks Grænser og tage syge og tilskadekomne Dyr under Behandling for Betaling samt foretage Kastrationer. Jeg var berettiget til af Amtet at faa udleveret en autoriseret Protokol og være det offentlige behjælpelig med Bekæmpelse af Smitsotter. Det kom nu an paa at finde en Plads med Udsigt til god Beskæftigelse og Fortjeneste.

Ved *Hvilested*, midt imellem Maribo og Nakskov, havde en Dyrlæge boet ca. 1 Aar; han havde nylig forladt Stedet, formodentlig af Mangel paa Praksis. Han holdt intet Køretøj, det mødte jeg med og forventede derved at faa mere at bestille. Den anden Maj mødte jeg paa Pladsen, og den fjerde var jeg ude til min første Patient, det var en Husmands eneste Ko, der havde krænget Børen efter Kælvningen. Jeg havde aldrig før set en krænget Bør; denne store voluminøse Masse forekom mig vanskelig, om ikke umulig at faa tilbageført gennem den lille Bækkeaabning, men jeg vidste, det kunde lade sig gøre, og det skete, og Koen befandt sig godt bagefter. Jeg betragtede Tilfældets gode Forløb som godt Varsel for Fremtiden. Nogle Dage efter var jeg ude til en stor Tyr, der var meget tyk af Trommesyge og ønskedes stukket med Spyd. Denne Operation havde jeg aldrig prøvet eller set udført tidligere. Uden videre Forberedelse gik jeg rask til at indsætte Trokaren, det viste sig desværre, at det tykke Skind ikke var saa let at stikke igennem og straks, da Spydet berørte Skindet, fik jeg et kraftigt Spark af det ene Bagben; disse blev da sammenbundne og Huden gennemskaaret med Kniven, Trokaren indført, og Trommesygen tabte sig.

Jeg kom atter snart ud til en Børkrængning. Tilfældet virkede her ikke saa afskrækkende som første Gang, og dog indtraf et sjældent Uheld, der var lærerigt. Der var paa Gaarden ikke andre Hjælpere end Manden, Koen og en ung Pige. Manden blev anbragt ved Siden af Koen og skulde med min Visitertang klemme og rykke Koen i Næsen

samt klemme den i Ryggen. Pigen og Konen skulde i et Smørtrug løfte Børen i Vejret. Da jeg havde faaet omtrent Halvdelen af Børen indført, besvimede Pigen og faldt omkuld i Grebningen, Truget faldt ned, og det indførte af Børen kom ud igen. Vi maatte nu først sørge for Pigen, hun blev vasket af og fik lidt Rom, og kun faa Minutter efter tog hun atter fat paa Truget, og nu gik det godt. Fremtidig sørgede jeg dog saa vidt muligt for at undgaa Kvinder til Hjælp ved blodige Operationer.

Det skete senere, at unge Mænd ogsaa besvimede ved f. Eks. at se paa Aareladning. En ældre Karl bedøvede en Gang sig selv; han skulde holde Kloroformflasken for mig under en Operation, og pludselig faldt han omkuld, han havde af Nysgerrighed lugtet for meget til Flasken.

Ret hurtigt fik jeg en hel Del at bestille, jeg var godt tilfreds, da jeg i Maj Maaned havde tjent 240 Kroner. Desværre faldt Humøret snart. Med Juni Maaned aftog Beskæftigelsen, derpaa var jeg ikke forberedt, men en ældre Kollega fortalte mig, at i Sommermaanederne, naar Dyrene var paa Græs, blev der for Dyr lægerne god Tid til Middagssøvn. Af Kedsomhed kørte jeg til Rødby for at høre og se, hvorledes det gik Kollegerne dersteds.

Til min Overraskelse var den ene Dyr læge fraflyttet Byen to Dage før. En Mand, jeg talte med, sagde: »De skulde flytte her til Rødby, her har været to Dyr læger i mange Aar; ham, der er flyttet, egnede sig ikke som Dyr læge«. Inden jeg tog hjem, kørte jeg lidt omkring og besigtigede Egnen. Efter at have tænkt over Sagen et Par Dage, kørte jeg til Rødby og lejede Lejligheden, Dyr lægen havde forladt, og flyttede til Rødby. Da jeg var der med Flyttesagerne, kom min fremtidige Konkurrent og hilste paa mig samt bad mig hjælpe sig Dagen efter med Kastrationen af en Klaphest, og jeg blev om Aftenen inviteret ud til ham at spise. Det var en meget flink Kollega, han havde to Sønner paa 9 og 7 Aar; de kom ofte til mig og kørte med i Praksis hele Tiden, jeg boede i Rødby ¹⁾.

Ogsaa her var Tid til lang Middagssøvn, men vi naede Høst, og Hestene fik af den nye Avl, Kolikkerne begyndte, og Beskæftigelsen tiltog.

Desværre viste sig her paa Egnen og forøvrigt paa hele det sydlige Lolland en fra ældre Tider meget udbredt ejendommelig Betalingsmaade baade for Læger og Dyr læger. Der betaltes en fast Sum i Honorar for hele Aaret, enten der var Brug for megen, lidt eller ingen Hjælp. Efter Kvægbesætningernes Tiltagen i de senere Aar var disse gamle Akkorder

ikke længere passende. For Dyrlæger betales paa en almindelig Bondegaard kun 1 Td. Havre (8 Kr.). Jeg ønskede ikke Akkorder til mindre end 7 Kr. Halvaaret. Som Regel var det kun de Landmænd, som brugte mest Dyrlæge til deres Dyr, der var mest paatrængende efter Akkord.

Det første Aar tjente jeg 1800 Kr. Jeg forlovede mig ²⁾ og tænkte paa Giftermaal, men samtidig omgikkes jeg med Tanken at komme til en anden Egn, hvor der ikke fandtes Akkordbetaling. Straks efter min Bortrejse fra Hvilested kom Dyrlæge igen, og kort Tid efter en til; der var kun ca. 3 km mellem, hvor de lejede sig ind, og de skulde leve af samme Opland.

Der var nu forløbet ca. 1½ Aar, og de camperede endnu. Jeg fostrede da Tanken at forsøge at afstaa min Praksis til dem, og mit Tilbud vandt Bifald hos dem begge, saa de efter faa Dages Betænkning kom kørende sammen til Rødby ³⁾. Sammenkomsten endte med, at de skulde betale mig 500 Kr. i Afstaaelse og Overtagelsen ske straks.

Dagen efter rejste jeg til *Jelling*, hvor jeg i Bladene havde set, at de søgte en Dyrlæge, idet en hidtilværende var rejst derfra ⁴⁾. Da jeg syntes godt om Egnen, bestemte jeg mig for Pladsen og lejede mig ind paa Kroen. Dagen efter hentede jeg mine Møbler og mit Køretøj til Jellinge. Saavidt jeg havde erfaret, var her ikke noget med Akkordbetaling. Ankommen til Jelling tog jeg straks med Dagvogn til Vejle. Paa Vejen hjem kom jeg i Samtale med en Gaardejer; da han hørte, jeg var Dyrlæge, sagde han: »Saa faar vi mere med hinanden at bestille. Jeg har nemlig megen Brug for Dyrlæge, mine Køer vil faa Mælkefeber, og tilsyneladende kan Dyrlæge ikke hjælpe meget ved den Sygdom, men det er jo de allerbedste Køer, der angribes, og følgelig henter man ham«.

Straks efter min Hjemkomst til Kroen var der Vogn fra Manden efter mig til en Mælkefeberpatient. Jeg anvendte selvfølgelig den mest moderne Behandling med Strygninger og Injektioner, og næste Morgen, da jeg tilsaa Koen, rejste den sig. Nogle Dage efter fik en anden Ko Mælkefeber; den helbredtes, og Ejeren roste Kuren og fandt den glimrende, den Behandling havde han heller aldrig set før, sagde han. Hvor han kom, roste han den ny Dyrlæge, mens jeg derimod af hans Nabo blev anset for taabelig. Til ham blev jeg hentet til en Ko med Børkrængning; en Mand havde forsøgt at sætte Børen ind, men været uheldig ved at perforere den. De mente, at naar jeg syede Saaret sammen og satte Børen ind, kunde det gaa godt. Jeg fraraadede dette som umuligt, i heldigste Tilfælde kunde Koen leve i faa Dage, saa vilde den dø

af Bughindebetændelse og Kødet være ubrugeligt. Derimod kunde en Amputation af Børen i meget sjældne Tilfælde forløbe godt og her risikeredes intet ved at forsøge. Dermed anlagde jeg en Gummiligatur og amputerede Børen, men Blodtabet var for stort, saa Koen blev straks efter slagtet. Ejeren sagde, at det var vist taabeligt at tænke sig en Ko kunde overleve den Behandling og fortsatte med Spørgsmaalet: Hvad skal De have for det Stykke Arbejde? Han har muligvis tænkt, at han efter sin skarpe Udtalelse skulde slippe billigere eller gratis, men deri tog han fejl, jeg regnede med, at her kom jeg alligevel ikke foreløbig.

Den første mærkbare Forandring her i Jylland viste sig, naar jeg spurgte om Vej. Her blev aldrig, som paa Øerne, vist til højre eller venstre, men derimod øster eller vester, Nord eller Syd, og det selv af Børn. Der fortælles, at hvis en Jyde skulde kunne sove et fremmed Sted, maatte han først kende Retningen, han laa i. En Lærer fortalte mig, at han en Gang spurgte en Dreng, hvorfor han sad og græd, og fik da Svaret: at Drengen ikke kunde huske, om Krøllen paa Gættet skulde østen eller vesten om.

Jelling var en pæn og meget stor Landsby, her var Statsseminarium. Lærere og Elever brugte en Del Lejligheder. Ældre Gaardmænd byggede Huse og havde en Bisindtægt ved at udleje Værelser. Desuden var her de to meget store og høje Gravhøje over Gorm den gamle og Thyra Danebod, disse trak mange Turister til Byen. Egnen øst for Jelling var leret og frugtbar, noget bakket og paa Bakkerne Bøgeskove. Vest for Jelling var Jorderne sandede, mest opdyrket Hede, hvoriblandt — særlig 2 à 3 Mil ude — saas endnu Flader, beklædt med Lyng. Ved Aaløb var der ofte en Del Eng og god Græsning.

I Egnen omkring Jelling var der ikke mange Kastrationer, der var ingen Følhopper. Bønderne omsatte i Reglen Hestene en Gang aarlig ved Hestehandlere i Vejle. Disse hentede Hestene i de Egne, hvor der var Opdræt — Nord eller vesterude — i Alderen 3—6 Aar, solgte eller mest byttede dem bort til Bønderne i mager Tilstand. Bønderne brugte dem skaansomt og fedede dem samtidig, saa Hestehandlerne kunde sælge dem til Tyskland, der betalte godt for Fedtet. Ved saadan Omsætning kunde Bonden ofte have nogen Indtægt af Hesteholdet foruden Arbejdet frit.

Da jeg kom til Jelling, var der ingen Dyr læge vestpaa nærmere end i Herning (8 Mil)⁵⁾. Her kørte den gule Postvogn samt mange private Dage og Fragtvogne, senere kom der Togstationer, og Trafikken paa

Vejene tabte sig. Det var meget sjældent, man blev hentet ret langt ud i Praksis, Ejerne hjalp sig med »kloge Folk«. En Gang blev jeg hentet fire Mil ud til en Hoppe, der ikke kunde føde, det tog en lang Dag, skønt Hoppen var død ved Ankomsten. En klog Mand havde arbejdet med Hoppen i 3 Timer, men Forsikringsselskabet forlangte Dyrlæge hentet. Herude i Hedeegnene var der mere Tillæg af Føl og flere Kastrationer, disse foretoges af os omboende Dyrlæger ved Kroerne efter forudgaaende Bekendtgørelse.

En Aften, jeg kørte hjem fra Thyregod Kro efter et saadant Besøg, indtraf et morsomt Tilfælde. Det var klart Maaneskin, omtrent Midnat; ca. en halv Mil fra Kroen sprang en Mand frem fra Grøften og spurgte, om det ikke var Dyrlægen, og om jeg ikke vilde følge med ham hjem og se paa hans voksne Datter. Lægen sagde, hun led af Blegsot, men hans Medicin hjalp ikke. Jeg svarede: De tager Fejl af mig og Dyrlæge Madsen. Denne Madsen havde for nogle Aar tilbage boet i Jellingeegnen og blev meget søgt af svage og syge Mennesker, særlig var han berømt for sit Kirtelsukker, der kunde købes paa de fleste Apoteker. Til sidst blev han mulkteret for Kvaksalveri. Det bevirkede, at han købte Ejendom syd for Grænsen, hvorfra han fortsatte med Rejser til Kastrationer og Menneskekure op til Midtjylland. Madsen endte sine Virksomheder som rig Mand i Kolding, boende i stor Villa og efterlod sig en Søn som Læge og en som Apoteker.

Efter at have boet i Jelling et Aar, vilde jeg giftes og lejede da et Hus — nedlagt Kro — i Hygum, en Landsby 2 km fra Jelling. Her havde den sidste Dyrlæge boet i 3 Aar.

Der var mange Mennesker, særlig i Hedeegnene, der endnu troede paa Heksekunster. En Dag kom en ældre Sognefoged, i hvis Hus jeg boede, trækkende med en godt 3 Aar gammel Hest og forklarede, at Hesten pludselig var holdt op med at æde, det saa ud til, den vilde gerne, men kunde ikke. Indtil for en halv Time siden havde den ædt godt. Sognefogden tilføjede, at han egentlig godt vidste, hvad den fejlede og muligt kunde jeg ikke gøre noget ved den. Hesten var forgjort, sagde han, og fortalte videre, at som Nabo til hans Jord boede en gammel Kone, de kaldte »Skrap Ane«, hun levede af at tigge og som Spaakvinde og var frygtet for sine Heksekunster. Ane skulde i Dag flytte til Nabosognet, og en Vogn var mødt for at køre hendes Sager, men det viste sig umuligt for Vognen at have alt. Ane gik til Sognefogden og bad ham komme med en Vogn og køre Resten. Uheldigvis stod de

færdige til at køre til Vejle med to Vogne, de kunde derfor ikke køre for hende, og skønt han lovede at køre det i Morgen, blev Ane vred og skræppede en Del op, hvoraf han bl. a. forstod: »Det vil du komme til at fortryde, Sognefoged!« Da han derefter kom ind til Hesten, kunde den ikke æde. »Tror De, De kan løse den?«.

Jeg svarede, jeg vilde forsøge, men saa vilde jeg være ene med Hesten, og han maatte blive inde ved min Kone. Ved den modsatte Side af Vejen laa en Skole; jeg saa, Degnen var i Haven, og vinkede ham til mig for at hjælpe mig. Det viste sig at være en Tandskal, der forgjorde Hesten! Degnen morede sig og sagde: Lad ham blive i Troen! Og det blev han. Paa hans Spørgsmaal om, hvorledes jeg bar mig ad, fik han til Svar: Det maa ikke fortælles, saa tabes Kraften. Ja-ja, sagde Sognefogden, »jeg er glad ved, De kunde løse Hesten og glad ved, at den slemme Kvind flyttede«. »Har hun skadet Dem før«, spurgte jeg. »Det kan man jo ikke sige saadan bestemt, men vi har da flere Gange haft hende mistænkt, skønt vi altid giver hende, naar hun beder om noget«. Denne Historie havde Degnen megen Fornøjelse af; naar han og Sognefogden senere traf sammen i Selskab, sørgede han gerne for at faa Sognefogden til at fortælle Historien, og var der nogen i Selskabet, der tvivlede om Rigtigheden, sluttede Sognefogden gerne med: »Tvivler I, kan I spørge Dylrægen«.

En Landpost kom en Dag til mig og ønskede at høre min Mening om et prekært Tilfælde. Han havde to Køer, der for Tiden malkede godt, men de sidste Dage var der ingen Mælk i Yveret om Morgenens, som om de ret før var blevet malket. Stalddøren var kroget indvendig, og ingen Mennesker kunde komme i Stalden om Natten. Under Samtalen fortalte han at have hørt, der var nogen, der kunde malke gennem lukkede Døre. Troen herpaa lod det til at være umulig at fratage ham, jeg hentede da en lille Flaske med ildelugtende Vædske, lod ham lugte til den og raadede ham til om Aftenen at dyppe Spidsen af Patterne heri. »Saa tror jeg, at Tyvene ikke rører Patterne«. Manden betalte og gik fornøjet bort. Nogle Dage efter kom han igen og ønskede mere Medicin, Flasken var tabt og gaet itu, og han meddelte, at siden han var begyndt med Behandlingen, var der den sædvanlige Mælkemængde om Morgenens.

»Prøv«, sagde jeg, »med en dyppet Finger at sætte lidt af Vædsken indvendig paa Laaret. Har De ikke mærket til Lækatte i Huset?« Jo, det havde der været, de havde taget baade Æg og Kyllinger fra dem.

Dyrene holdt til i en stor Stenbunke, som nylig var flyttet, og siden havde de ikke set Lækattene, forklarede Manden. »Saa er det sikkert dem, der har malket Køerne, og de har ikke holdt af Lugten fra Mixturen«, forklarede jeg, og han fik en Portion til og var glad ved mit Raad for Tilfældet.

Jyderne er fødte Handelsfolk, selv blandt Lærerne i Embeder ytrede Handelslysten sig blandt jyskfødte, og flere af dem ude i de smaa Embeder i Hedeegnene lavede ofte en god Bifortjeneste ved Handelen.

Straks jeg kom til Jelling, og mens jeg boede paa Kroen, kom en Mand og forlangte mig til at se paa en Plag. Han havde to Heste forspændt Vognen og to bagefter. Manden var i Træsko, stor forslidt Kappe og stort uldent Tørklæde omkring Halsen. Da jeg skrev ham en Recept, blev jeg overrasket ved at høre, han var Skolelærer i Thyregod, 3½ Mil fra Jelling; han vilde til Marked, der holdtes Dagen efter. Jeg spurgte: »Hvem passer nu Skolen, mens De er fraværende paa saadan en 3 Dages Markedstur?« Han svarede: »Det gør min Kone«.

Aftenen efter kom han tilbage, han fortalte, at Plagene var solgte, og Priserne var gode; han havde købt en ifolet Hoppe til at køre sig hjem og faaet købt flere Plage, som han vidste var til Salg.

En Gang, jeg traf en Lærer langt ude i Hedeegnen, inviterede denne mig hjem for at se nogle pæne og sjældne gamle Malerier m. m. Han forbavsende mig ved at fremvise et stort Værelse fuldt af pæne Møbler og Malerier m. m., som han købte i København paa Auktioner og solgte hjemme eller, som han sagde, bortbyttede med Fødevarer. Til mig fik han solgt et Maleri, saa hans Sammentræf med mig var sikkert beregnet – og lønnende. Da jeg kørte, sagde han: »Vær saa god at se ind til mig en anden Gang, De kommer paa Egnen«.

Fortjenesten i Jelling varierede mellem 2200 og 2400 Kr. aarlig i de fire Aar, vi var der; den var den samme i Hygum som i Jelling. Da vi havde boet i Hygum godt et Aars Tid, døde en Sognefoged i Jelling; han efterlod sig en lille Gaard, som vi købte og flyttede da atter til Jelling. Dette Landeri mærkedes straks som en god lille Biindtægt, der gav mig Lyst til at spekulere i en, der evt. kunde give endnu mere. Da mit Kandidathold forlod Skolen, blev vi fotograferede af en Fotograf⁶⁾, der havde taget Dyrlægeeksamen. Da jeg hentede mit Billede, tilraadede han mig at følge hans Eksempel og blive Fotograf, det var renere og behageligere Arbejde og gav bedre Fortjeneste. Kort efter, vi var flyttet til Jelling igen, kom der ogsaa Fotograf til Byen. Vi lod ham fotografer

vor Ejendom, kom derved paa Talefod med ham og erfarede, at hans Fortjeneste var vel saa god som min.

Jeg havde været i Jelling i fire Aar og indsaa, at Fortjenesten var og fremdeles vilde blive for lille til noget Overskud, derfor bestemte jeg mig til at forsøge at afstaa Praksis, og dette lykkedes ret hurtigt.

Jeg solgte Gaard og Praksis med en Fortjeneste af 2000 Kr.⁷⁾ Jeg ønskede herefter at komme til en Købstad, hvor der mulig kunde blive en Praksis og tillige indrettes en Fotografforretning. En udlært Dame kunde foreløbig antages, mente vi, til min Kone og eventuelt jeg selv fik det lært. Jeg fik oplyst, at der i Næstved var Brug for en Dyrslæge, og som Garnisonsby var der antagelig noget at gøre med Fotografering. Vi bestemte os for Næstved. Desværre viste det sig ved Ankomsten dertil, at der nogle Dage før var tilflyttet en anden Dyrslæge. Vi boede paa Hotel Natten over og besluttede os til om Morgenens at fortsætte til Maribo, hvor jeg vidste, den ene af Byens tvende Dyrslæger nylig var flyttet til Rødby. Forud kendt med Egnen omkring Maribo med de store Søer og mange Herregaarde var det ikke Hensigten at blive der længere, end til jeg fandt noget andet og helst med Bifortjeneste. Efter et Par Maaneders Forløb saa jeg i Bladene en Kroforpagtning til Afstaaelse paa Sjælland, beliggende mellem Sorø og Kalundborg, her var tillige Udsigt til at kunne blive en Del Praksis. Jeg rejste dertil, det var store nye Bygninger med stor Sal, fin Keglebane og lille, pæn Købmandsforretning. Jeg overtog Kroforpagtningen og blev Gæstgiver i *Tersløse*⁸⁾. Det gik ret godt med Fortjenesten, men Personalet tog mere af denne end forudset, saa heller ikke her blev Overskud. Efter to Aar blev Forpagtningen opsagt af os, og vi søgte til Jylland igen. Praksis var andet Aar dobbelt saa stor som det første, og en yngre Dyrslæge var glad ved at overtage den.

I Omegnen af Tersløse var der mange Hellige – Indre Mission. En Nytaarsmorgen blev jeg kaldt ud til en Ko i Fødselstrang; der var Børslyngning. Da jeg forklarede Ejeren, at Koen skulde trimles og hertil behøvedes ekstra Hjælp, svarede han, at saa skulde Dyret staa til næste Dag, han vilde ikke saadan en højhellig Dag forlange Hjælp, og desuden skulde han og Konen i Kirke, og dermed forsvandt han af Stalden. Mens jeg stod og tænkte over Sagen, saa jeg tilfældigt Naboen uden for sin Gaard; jeg tilkaldte ham og fortalte ham om Tilfældet, og han tilbød sammen med sin Karl at være til Hjælp. Vi trak Koen over i Laden og trimlede den, Slyngningen rettedes, og der fødtes en levende

Kalv. Da Koen med Kalven førtes over Gaarden tilbage til Stalden, kom Ejeren, som jeg troede var gaaet til Kirke, ud til os med et mildt Ansigt og bad os indenfor, hvor han viste os en oplukt Bibel og læste for os: »Falder et Hoved i din Brønd, skal det straks drages op«.

Konen dækkede Bord, og vi spiste en god Frokost. Det bedste var dog, at Naboen, som hidtil var ildeset af de hellige, fremtidig blev betragtet som en god Ven og Nabo for sin Hjælp.

Jeg var ved at købe en lille Gaard, men bestemte mig for Struer. Her var Dyrlægen fyldt 60 Aar og havde stor Praksis⁹⁾. Af en god Ven og tidligere Nabokollega, der nu var i Thisted¹⁰⁾, var jeg ogsaa anbefalet Fjerritslev. Jeg kørte først til Struer og gik til Dyrlægen og hilste paa ham. Ogsaa han fortalte, at der i Fjerritslev var en god Plads; Dyrlægen der var ogsaa fyldt 60 Aar, men han havde næsten intet at bestille og aldrig haft privat Praksis af Betydning, men derimod haft meget at gøre med Faareskab, som der var meget af mellem de store Faarehold i Klitzarealerne langs Vestkysten. Desuden var der mange Kastrationer og mange Markeder at føre Tilsyn med, og endelig havde Dyrlægen i mange Aar haft en Bog- og Papirhandel¹¹⁾. Den almindelige Praksis besørgedes af en Kvaksalver, som, efter hvad der fortaltes, altid havde meget travlt. Jeg havde i Traps Danmark set, at Kreaturholdet til Praksis i Fjerritslev var større end i Struer. Skønt jeg i Struer kunde oprette Fotoforretning, besluttede jeg dog efter den af Dyrlægen givne Forklaring af Forholdene i Fjerritslev at besigtige Pladsen der, og jeg rejste straks dertil; Pladsen tiltalte mig, saa jeg hentede mit Køretøj i Struer.

Ankommen til Fjerritslev gik jeg ind for at hilse paa Dyrlægen. Jeg fik en mærkelig Modtagelse; saa snart jeg havde sagt, at jeg var Dyrlæge, afbrød han mig med: »De vil bosætte Dem her? Det vil jeg fraaade Dem, her var en Dyrlæge tre Maaneder i Fjor, han tjente ikke til Tobakken, hvorfor skulde det gaa Dem bedre?« Og med mere lignende fortsatte han uden Afbrydelse, rakte mig derefter Haanden, saa jeg fik intet sagt. Jeg blev ængstelig ved at høre, at en anden Dyrlæge havde forsøgt sig forgæves Aaret før; havde jeg hørt det første Gang, jeg havde forhørt mig om Fjerritslev, var jeg sandsynligt blevet i Struer. Kone og Børn boede i Tersløse, og der skulde de blive foreløbig, jeg selv boede paa Kroen i Fjerritslev.

Efter nævnte Reprimande af Dyrlægen — Hansen hed han — modtog jeg flere lignende, indtil han saa, at jeg fik noget at bestille. Han boede lige over for Kroen, og naar han saa mig udenfor, kom han straks og

raadede mig fra at blive der og fortære mine Penge, hvis jeg havde nogen? Jeg kunde godt stole paa, det vilde gaa, som han sagde. Her paa denne Egn havde Bønderne ingen Tillid til Dyr læge, af Praksis havde han i sin Tid kun haft lidt. En halv Mil sydpaa boede en ældre Mand, der hverken kunde læse eller skrive, ham brugte de, sagde Hansen.

Der hengik Dag efter Dag uden at jeg tjente noget, skønt det var i Marts Maaned, og Hansen passede mig stadig op, naar jeg viste mig udenfor Kroen. De første 20 Dage tjente jeg kun otte Kr. Heldigvis indtraf der saa et Tilfælde, der lettede mit daarlige Humør. Jeg blev hentet ud til en syg Griseso paa en Proprietærgaard. Ved min Ankomst var Soen død, og ved Siden af den laa 3 levende og 10 døde Grise. Aftenen før havde Soen født de 3 Grise og derefter krængtet Skeden. Kvaksalveren blev hentet, og han stoppede Skeden ind og syede for den. Om Morgenen var Suturen sprængt, og der var født 10 døde Grise til. Jeg udtalte min Forundring over, at Kvaksalveren ikke havde erfaret, at saadan Skedekrængning ofte forekom under Fødslen, særlig hos ældre Søer, uden at det betød noget, blot Skeden blev ført tilbage efter endt Fødsel, hvis den da ikke trak sig ind af sig selv, naar Soen rejste sig. At den krængede Bør tillod Grisene at fødes havde de set, idet en Gris var født, mens de hentede »den kloge«, som Dyr læge Hansen kaldte Kvaksalveren.

»Saa er det sandsynligt den forkerte Behandling, der har forvoldt Ta bet«, sagde Ejeren. Og min Respekt for »den kloge« blev, efter hvad jeg her havde set, betydeligt formindsket.

Dagen efter blev jeg hentet til en anden Proprietærgaard til Fødsels hjælp hos en Ko, hvor Fosteret var for stort til at fødes. Jeg afløste et Forlem, gennemsavede Bagparten, og Koen rejste sig og fejlede intet. Ejeren viste mig derefter en anden Ko, der ikke kunde rejse sig, og spurgte, om jeg troede, den kom sig. Han forklarede, at den for otte Dage siden heller ikke kunde føde sin Kalv, og de havde da hentet den kloge. Han stillede an med en Vinde, de bandt Koen fast og vandt Kalven fra den.

»Kan han da ikke partere den?« spurgte jeg. »Det kan han vist ikke«, var Svaret. »Hvorfor henter De ham saa?« »Det er Skik og Brug«, sagde Manden.

Jeg erklærede, at som Koen laa der paa det faste Underlag, vilde den blive ringere, og da Manden svarede, at de ikke »kunde stille« Strølsen under den, gik jeg med ham omkring paa Gaarden og fandt nogle

Krybber og Tømmerklodser og lavede deraf en Kasse, der fyldtes med Hestegødning, og op i denne Seng løftedes Koen. »Saadan et Leje skulde Koen have haft straks«, sagde jeg, »men naar det passes godt, tror jeg, at den endnu kan komme sig«.

»De vil snart faa travlt«, sagde Manden, »vi skal ikke mere have den kloge«.

Jeg spurgte, hvorfor de ikke brugte Dyrlæge Hansen og fik til Svar, at han var ikke bedre end til at bruge Munden og skælde ud.

Jeg begyndte herefter at faa noget at bestille, de sidste 10 Dage af Maa- neden tjente jeg 80 Kr. og Dyrlæge Hansen passede mig ikke længere op for at tale med mig og formane mig til at passe paa mine Penge ved at rejse fra Byen. Til andre sagde han: Det ser ud til, at Nymand faar aflivet »den kloge«. Nogen Tid senere traf jeg sammen med Hansen paa »Aagaard«, en lille Herregaard, hvor de brugte ham. Jeg blev en Aften hentet af Kusken der til en Kalvefødsel og blev i Stalddøren modtaget af Dyrlægen med Spørgsmaalet, om jeg havde lange Arme, han kunde nemlig ikke naa at faa Saven anlagt om Fostrets Bagpart. Jeg fik Koens Bagdel løftet op paa et knippe Halm, anlagt Saven og gennemskaaret Bagparten af Kalven. Mens dette skete, var Dyrlægen optaget af at skændes med Folkene, og jeg hørte, han beklagede sig over, at Forvalteren ikke var hjemme. »Saadanne Mennesker forstaar en anden ikke at omgaas, de Herregaardskarle er nogle grimme Børster«, sagde Hansen til mig, da Kusken kørte os hjem. Det gik Hansen her som ved Bønderne, naar han skulde syne deres Faar fri for Skab, han var for hastig og galsindet, blev vred og brugte Mund, hvad der morede Modparten og førte til Drillerier.

Jeg reklamerede med, at jeg kastrerede Køer, og at det var fordelagtigt ved Brummerkøer og Overløbere. Den første Patient af den Art var en utrivelig Overløber, som viste sig at være befængt med Tuberkler i Bughulen i høj Grad; da jeg fik Haanden derind følte Belægningsgen. Ejeren skilte sig af med Koen med det samme.

Da Kreaturerne i Maj Maaned kom paa Græs, kastrerede jeg 3 Brummerkøer, og Resultatet viste sig ved disse saa fordelagtigt, at det med Ejernes Underskrift vakte Opmærksomhed, da jeg lod det bekendtgøre i Ugebladet for Aalborg Amts Landboforening. Jeg kom derefter langt omkring til Kastration af Køer. I flere Aar drejede jeg Ovarierne med Tang; denne Metode medførte undertiden en generende Blødning. Hos en Mand ved Thisted, hvor jeg kastrerede 6 Omløbere, døde en Ko af

Forblødning. Saa forsøgte jeg med de tyske Gummistrikker, men de var besværlige at anlægge og virkede ikke fuldkommen sikkert. Jeg forsøgte derefter med Hauptners Emasculator, men den var mindre let at anlægge, indtil jeg krumbøjede den efter forudgaaende Opvarmning. Nu var den glimrende, og det mærkedes ikke paa Køerne, at de blev kastrerede, de aad lige saa godt Dagen efter som før Operationen. Til Snittet brugte jeg en formindsket Udbødekniiv, anlagde det fra oven og nedad gennem Muskulaturen, stødte igennem Bughinden med en tilspidset Pind og udvidede Saaret med en Finger.

Jeg agiterede ogsaa straks for Tuberkulinprøverne, forklarede det fordelagtige med sunde Besætninger, og hvorledes Creaturejerne ved Prøven kunde faa paavist de smittede Individuer og ved Skillerum i Vandkrybber og i Baasene formindske Smittefare. I flere Aar prøvede jeg ca. 50 Besætninger og rensede mange, hvor der ved første Prøve kun fandtes enkelte Kalve rene. I mange Aar, saalænge Termoprøven brugtes, var det et mindre behageligt Arbejde, fordi der 9–10 Timer efter Indsprøjtningen skulde graderes 6 Gange med højst 3 Timers Mellemlum. Følgelig skete Indsprøjtningen om Aftenen sildig og Udmaalingen af Temperaturen tidlig Morgen, og det gik tillige udover anden Praksis, særlig naar man var længere borte fra Hjemmet.

Da vi naaede ind i April Maaned, begyndte Kastrationerne. For dette Arbejde var Prisen to Aar før forhøjet fra 3 til 4 Kr. Jævnligt spurgtes, hvad jeg tog for at skære en Plag? I Byerne vestpaa var der mange Plage. Min gode Ven Pedersen, Thisted, havde Aaret før (1893), da han nylig var kommet dertil, ladet sig bevæge til at rejse derud og skære 30 Plage samlet paa et Sted til 3 Kr. pr. Stk. Nu mente de, at jeg som ny kunde bevæges til det samme, og de ligefrem truede mig med at faa en anden Dyrslæge til det, men det lykkedes dog ikke. Jeg fik endelig Kastrationerne til 4 Kr. pr. Stk., og deres Forundring over min Standhaftighed og Sejr lod de mig høre hvert Aar, naar jeg kastrerede. Jeg svarede hertil: Jeg har baade hørt og erfaret, at Jyderne er seje og stærke, men jeg har ogsaa erfaret, at naar de bliver behandlet paa rette Maade, kan de ogsaa vise sig medgørlige.

Jeg kastrerede første Aar ca. 100 Plage, senere ca. 150 om Aaret og et Aar 175, saa det betød ikke saa lidt at faa den forhøjede Pris for Operationen.

Kort efter at jeg begyndte med Kastrationerne, indtraadte et Uheld, det eneste af den Slags i de 50 Aar, jeg praktiserede, nemlig Fremfald

af Tarmene paa Grund af Lyskebrok. Ejeren mente, at jeg burde have opdaget det, før jeg foretog Operationen og truffet Forholdsregler; han sagsøgte mig til Erstatning, men tabte Sagen og fik kun ekstra Tab ved den.

Plagene var alle meget magre, naar de kastreredes; Føllene blev lige- som Ungkreaturerne sultefodrede om Vinteren. Da jeg søgte at forklare den hidtil herskende Mening, at ligelig Ernæring Vinter og Sommer gav den største og mest regelmæssige Udvikling, blev der svaret mig, at det efter gammel Erfaring hedder: Naar en Plag om Foraaret kan bære en Skade paa Ryggen, naar den kommer paa Græs, er den god nok, og den bliver ofte den bedste til Efteraaret. Dette var i Aaret 1896.

Ligesaa usselt som Føllene ernæredes om Vinteren, opfødtes ogsaa Ungkvæget. I 1940, da jeg tilbragte mit Otium i København, forsvarede Forsøgsleder ved Landbohøjskolen V. Steenberg en Doktordisputats over tre-aarige foretagne Undersøgelser paa flere store Gaarde angaaende Opdræt af Ungdyr. Ved disse Undersøgelser viste det sig, at Ungdyrene efter en tarvelig Ernæring om Vinteren trivedes og tog sig bedre paa Sommergræsningen end de bedre vinterfodrede og var ofte de bedst udviklede om Efteraaret. Dette for Landbruget saa betydningsfulde Spørgsmaal, som her ved Forsøgene opklaredes, var altsaa af gammel Erfaring og havde i mange Aar givet sin Part af de let tjente Penge ved Sommergræsningen. — Der holdtes mange Ungkreaturer paa Fjerritslev- egnen, en levedygtig Kalv blev aldrig slagtet. Efteraarsmarkederne var stærkt besøgt af Ungdyr; da solgtes alt, hvad der kunde afses. I Aarets øvrige Tid var det kun faa Dyr, der solgtes.

Langs med Kysten holdtes mange Faar i Klitterne. Det var vanskeligt at holde Flokkene adskilte for de rette Ejere; enkelte indhegnede med Staaltraad, men Pælene væltede i det løse Sand, derfor var der stort Besvær med at finde ud af Faarene til de Tider, de skulde klippes, slagtes eller sælges. En ældre Mand kendte efter Udsagn alle sine Hundrede Faar, han paastod, Faar var lige saa forskellige i Ansigterne som Men- nesker. Hvor der i Flokkene fandtes Væddere, skete der ofte Sammen- stød mellem dem, hvad der oftest endte med knuste Pandeskaller; det lød som Bøsseskud, naar de knallede Panderne mod hinanden. Disse Faareflokke i de afsides liggende og ubeboede Klitegne blev af og til angrebne af omstrejfende Hunde. Ofte begyndte det med en Leg, der endte med et uhyggeligt Slagteri, hvor flere Lam og Faar laa hel- og halvdøde af Bidsaar, før Overfaldene af omboende Folk opdagedes. Saa

blev der hurtigst muligt foranstaltet en større Jagt paa Hundene af løsbende og ridende Skytter for at faa Hundene dræbte eller forfulgte til deres Hjemsted for at opnaa Erstatning. Ofte havde der været Hunde med fra Steder flere Mile borte fra, men ogsaa hidtil skikkelige Hunde fra Egnen havde deltaget i saadan Forlystelsesjagt, der endte blodigt.

Egnen omkring Fjerritslev var af sandet Bonitet, mest opdyrket Hede, men der var ogsaa megen god Kærjord og Eng, saa der var store Besætninger, særlig af Ungdyr. Gaardene laa for det meste samlet i store Landsbyer, saa Beboerne havde noget af baade Mark, Kær og Eng. Malkekøerne maatte derfor ofte gaa et længere Stykke Vej til Græsning om Sommeren og blev især i Tørperioden ømbenede; herfor fik Kreaturejerne noget at give Køerne ind af Kvaksalverne, som kaldte Lidelsen Forfangenhed. For Kvægpasserne var de lange Afstande ogsaa besværlig, men de paa Egnen almindelig om Sommeren brugte Støsehoser var let Fodtøj. De var uden Bund eller Saal og fra Vristen gik en Løkke ned omkring Stortaaen. Slidstærkt og let Fodtøj! Støse eller Stunthose kan ses paa et af Maleren L. F. Lunds Billeder af danske Nationaldragter: »Pige fra Blaavandshuk«.

I lige Linie var der en god Mil til Havet, til Jammerbugten. Herfra kunde Skibe umuligt frelse sig ud igen, naar de i Storm eller ved Fejls-tagelse af Fyr var ført ind i Bugten. Omkring Aar 1900 forliste her Lillejulenat i stærk Storm en svensk Bark. Hele Mandskabet drev i Land og opsamledes langs Kysten over en Strækning af ca. 3 Mil og var døde paa en nær. Ved Strandfogden i V. Thorup blev alle 21 døde samlet og lagt paa Straa i Storstuen Juleaften. »Stort Julebesøg«, sagde Konen, hun gik med Lyset og besigtigede alle sine fremmede Julegæster. Der var nogle Dage senere et meget stort Følge ved de 21 Mands Nedsænkning i Fællesgrav paa V. Thorups Kirkegaard, hvor den overlevende ogsaa var til Stede.

Ved Jammerbugten drev meget Gods i Land; det opsamledes af Strandfogderne og bortsolgtes ved Auktion.

Paa Egnene langs Havet var der mange store Ladebygninger, hvor Tømmeret bestod af ilanddrevne Skibsmaster og Murene af Limsten; det var Kalksten, udskaarne med Sav af omliggende KalkLimbjerger.

I de varme Sommerdage kunde der pludseligt blive meget koldt og stærk Taage, det var den saakaldte Havgus, som satte ind fra Havet; var man derfor ude paa en længere Tur og daarligt forsynet med Overtøj, kunde man komme slemt til at fryse.

Ca. 2 Aar efter vor Ankomst til Fjerritslev aabnedes Banen fra Nr. Sundby. Der blev straks bygget en Del og oprettet flere Forretninger. Den mest iøjnefaldende Forandring, som Opkomsten af Byen medførte, var vistnok Kvindernes Overgang til at bruge Hatte, hidtil havde de udelukkende brugt Hovedklæde. Med Banen kom fremtidig mange rejsende for at besøge Vesterhavet og de smukke Partier ude i Plantagerne nær Klitterne. Selve Havet frembød særlig i Storm et interessant Syn, naar den sortgraa Flade rejste sig til høje Bølger, der sydende og boblende, brølende skyllede langt op paa Land og atter søgte tilbage med Fart.

I Nabosognet, en halv Mil syd for Fjerritslev, laa Herredskontor, Apotek samt Bopæl for to Sagførere og Herredsfuldmægtigen. Efter faa Aars Forløb blev alt dette flyttet til Fjerritslev. Min nærmeste Konkurrent vestpaa boede paa Hannæs, 3 Mil fra mig¹²⁾. Hannæs havde været en sandt Halvø, der strakte sig ud i Limfjorden mellem to Arme fra Fjorden. Disse Fjordarme var lukket af lange Dæmninger, tørlagte og tilsaaede med Græs, og nu græssede der en Mængde Ungdyr, og der avledes meget Hø og blev skaaret Rør til Tag. De tørlagte Fjorde — saakaldte Vejler — udgjorde mægtige Arealer og var til stor Fordel for Omegnens Landbrug.

Af min Nabokollega blev jeg tilkaldt enkelte Gange. Første Gang var det til en 2-aarig Plag, der havde krænget Rectum; den blev afsyet, men ikke bortklippet, det skulde først gøres et Par Dage senere, men da havde det krængede Parti trukket sig ind, og Plagen fejlede intet senere. En Skrædder, som arbejdede paa Gaarden, ønskede at se en Dyrlæge bruge Naal og Traad og kom ud i Stalden. Han saa dog ikke meget, for han besvimeede straks, faldt omkuld og maatte bæres ind i Seng. En anden Gang blev jeg tilkaldt til en Hoppe med Børslyngning. Kollegaen havde forgæves trimlet den mange Gange, skønt der gennem Børmunden var trængt en Forkode til Fiksering. Jeg tilraadte straks at trille Hoppen ned ad en stor Bakke, der laa en km borte. Vi var begge enige om, at Hoppen skulde rulles til venstre, hvad der skete med Kraft 3 Omgange uden Forandring. Derefter gik Rulningen til højre og efter to Omgange fossede Fostervandet fra Hoppen. Desværre var Hovedet paa Føllet slaaet tilbage, saa der maatte afløses et Forlem, før Føllet kom frem, og Hoppen befandt sig vel.

Kvaksalveren, den kloge, som Dyrlæge Hansen kaldte ham, begik selvfølgelig ofte nogle Fejltagelser, som kom mig til gode, men det skete

desværre ogsaa, han tog Kegler paa min Bekostning. Saaledes hændte det ved en Husmand, hvor en Ko ved den Tid, den ventedes at skulle kælve, fik stærke Trængninger, men uden at Børmunden var begyndt at aabne sig. Jeg indgav Koen en halv Pot Brændevin, derefter ophørte Trængningerne. Jeg forklarede Ejeren, at Koen nok kælvede, naar den rigtige Tid kom. Dagen efter førte Koen atter paa og i Stedet for at give Koen mere Brændevin hentede han den kloge, og han tog Kalven og fortalte Ejeren, at der var groet for, derfor kunde Kalven ikke fødes, og det var Tilfælde, som sjældent indtraf og var ukendt af Dyr læger. Tilfældet indtraf i en stor Landsby, og der var flere, der med Forundring ønskede nærmere Forklaring af mig. Heldigvis indtraf ret hurtigt et andet Fødselstilfælde ved samme Mand, og det skaffede mig atter Oprensning. Jeg kom en Dag kørende gennem Byen og blev saa kaldt ind til ham til en Ko med Trommesyge; den stod med Spydet i Siden, det havde den kloge sat ind Dagen før. Da jeg førte Haanden ind i Skeden, viste Børmunden sig aaben og udfyldt af en ødematøs Kalv. Jeg parterede Kalven og bagefter flød en Masse Vand fra Koen, saa nu blev den smal og Trommesygen forsvandt. Her var virkelig groet for, sagde jeg til Manden, og han blev vred paa den kloge, fordi han ikke havde undersøgt den og undgaaet Brugen af Trokaren.

En Vinternat, da jeg kom kørende i Kane ude i Heden, blev jeg raabt an af en Mand, der kom med en stor Økse paa Nakken og en Pose paa Ryggen. Han kendte mig og fortalte, at i Huset ovre paa Marken stod en Ko med Børslyngning, som han var bestilt til at slagte. Ejeren var lige kørt med Kvaksalveren hjem efter hans forgæves Forsøg paa at rette Slyngningen. Da Slagteren nu traf mig her, vilde han, at jeg kom til Koen. Udenfor Huset laa en stor frossen Snedrive. Koen blev trukket ud, bundet og rullet et Par Omgange ned ad Driven, saa var Slyngningen rettet og Kalven blev, endog levende, trukket fra Koen. Da Ejeren kom tilbage efter at have afleveret Kvaksalveren, blev han overrasket ved at se mit Køretøj, men endnu mere, da han i Stalden saa Koen med Kalven ved Siden, vi andre sad i Stuen og drak Kaffe.

Kvaksalveren havde en voksen Datter, der aspirerede til at overtage hans Forretning. Hun havde i mange Aar været brugt og erhvervet sig en Del Øvelse, særlig ved Grisefødsler. Med de mindre Hænder, som Kvinder i Reglen har, kan de lettere faa anlagt Slynger og Kroge samt faa rettet forkerte Stillinger end Mændene. Jeg spekulerede derfor paa, om der ikke kunde findes et Hjælpemiddel. Forløsning med Tang var

forsøgt af enkelte Dyrlæger, men opgivet efter Uheld ved Beskadigelse af Søerne. Der eksisterede en tysk Tang til dette Brug. Den anskaffede jeg og ved gentagne Forandringer og megen Øvelse og taalmodige Forsøg lykkedes det mig at frelse mange Søer. Og ved endelig kun at bruge Tangen paa den staaende So og at undgaa at føre Tangen ned omkring Grisen, men lade Soen ved Væerne føre Grisen ind i Tangen, skete der aldrig Beskadigelse af Soen.

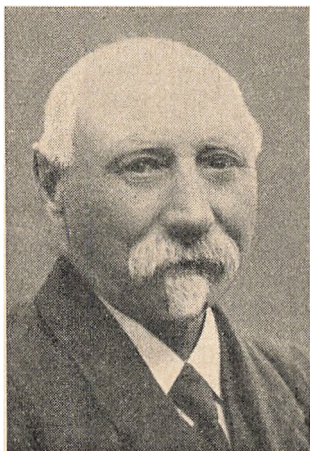
Jeg skrev senere en Afhandling om »Brug af Tang til Forløsning af Søer i Tilfælde, hvor Dyrlægens Haand ikke kan passere Fødselsvejen« og modtog herfor en Forfatterpræmie (Jubilæumsfondens Præmie). Det var i 1918 og i 1936 blev jeg overrasket med et Gratiale paa 540 Kr. fra et Fond ved Veterinærskolen til Videnskabens Fremme, og dette Beløb har jeg modtaget hvert Aar til Dato, Aar 1945. Alle Dyrlæger har ogsaa forlængst anskaffet »Nymands Tang«, og der er sikkert siden 1918 frelst Grise og Søer for mange Millioner Kroner ved Brug af Tangen.

Jeg har fra Kolleger mødt stor Taknemlighed for den indførte Tangs forløsning. Det er selvfølgelig væsentlig ved førstefødende Søer, saa kaldte Gylte, der er Brug for Tangen, og ofte er det kun til en enkelt Gris i et Læg.

Fra min Tid i Fjerritslev, det var fra 1895 til 1906, husker jeg en morsom Oplevelse hos en Sogneraadsformand, der var fast Mand til at holde ved Hovedet af Plagene, naar jeg kastrerede i hans Sogn; han var det første Aar den mest paatrængende for at faa mig til at nedsætte Prisen og lod mig altid høre for min Standhaftighed. Hos ham indtraf det sjældne Tilfælde et Par Aar senere, da han var blevet Folketingsmand, at jeg havde hele Sogneraadet til Hjælp med at sætte Børen ind paa en Ko. Da Uheldet skete, holdt Raadet Møde paa Skolen, og da Ejeren fik Bud om det, bad han et andet Medlem, der ofte søgtes til at ordne Børkrængninger, om at følge med, og derefter fulgte Resten ogsaa. Efter flere forgæves Forsøg maatte der dog en Vogn efter mig, der var over 1½ Mil, og det var midt om Natten, saa det tog nogen Tid, men ved den gode Hjælp løftedes Koens Bagdel i Vejret og Børen førtes uskadt ind. Bagefter vankede der Kaffe til en politisk Debat, indtil Lærken lod sig høre, og Solen sendte sine Straaler ind ad Vinduerne. En Dreng kørte mig hjem med en Følhoppe for en Ponyvogn. Jeg faldt i Søvn og anede ingen Fare, før jeg pludselig vækkedes ved Hornsignal; det var den kgl. Post, der kørte forbi og gav Signal, fordi vor Vogn holdt ved Grøftkanten og var ved at vælte ud i Grøften. Kusken var

nemlig ogsaa faldet i Søvn, og Hesten gaaet ud med Forbenene i Grøften for at æde Græs.

Sjældent Tilfælde! En Aften blev jeg af en Klitbo hentet ud til en kælvesyg Ko, hvis Tid ellers først skulde indfinde sig 3 à 4 Uger senere. Koen var meget tyk, og en Pranger, som de havde købt Koen af om Formiddagen, paastod, at han kunde føle Kalv i begge Sider. Ved Undersøgelsen var Skeden udfyldt af Børen, saa det var meget vanskeligt

Dyrlæge Nymand

at presse en Haand ind. Børmunden fandtes helt nede i den ene Side. Der var Slyngning samt en stor Mængde Fostervand. Koen trimledes et Par Omgange ned ad en Banke, saa pølede en Masse Vand fra den, og Kalven fødtes af sig selv, mens vi drak Kaffe. Derefter følte forgæves efter flere Fostre. Næste Aften kom Manden atter efter mig; der var en Kalv mere, og den kunde de ikke tage, den var for stor. Det viste sig at være en stor ødematøs Klump med meget rudimentære Lemmer; efter Indsnit flød Vandet ud, og Kalven kom let frem. Koen døde et Par Dage efter. Jeg forundrede mig meget over, at jeg kunde undgaa at føle den sidste Kalv. Kort efter skrev en Kollega om et lignende

Tilfælde, hvor han heller ikke kunde føle Kalv Nr. 2.

Af saadanne ødematøse Kalvefostre traf jeg ikke saa faa, en Vinter var der ikke mindre end 3 paa en Gaard med ca. 50 Køer. Disse Fostre var ikke saa vanskelige at forløse Køerne for, blot de blev flænget med den skarpe Krog og trukket i dem, pressesdes Vandet af dem. Af bugløse Kalve har jeg derimod kun truffet to i de 50 Aar, jeg praktiserede. I det ene Tilfælde var Koen lige ved at blive slagtet. Det var ved en Husmand, og da han ved at føle i Koen ikke kunde orientere sig, sendte han Bud efter en Mand, som hjalp ved lettere Fødsler. Han fik straks fat i nogle Tarme og mente, at Manden havde beskadiget Børen. Det var Nat, et forrygende Vejr med Frost og Snestorm. De hentede Slagsteren, men da Koen blev jaget op, gav den sig til at æde, og det frelste den. Ejeren kørte nu de $\frac{5}{4}$ Mil til mig og spurgte, om Koen kunde reddes. Skønt jeg efter Oplysningerne ikke kunde love ham noget bestemt, besluttede han sig dog efter nogen Betænkning til at tage

mig med. Kalven blev parteret, og Koen befandt sig godt bagefter. Jyderne er fødte Handelsfolk, det er som en Arvesyge, og det var en stiltiende Fornøjelse at pudse hinanden paa en fin Maade, men det var for mange ikke altid let at holde Maade og følgelig blev der mange Voldgiftssager. Man lagde hurtigt Mærke til, naar der handledes Heste, saa var de alle opmærksomme til at efterse Øjnene for de tre Taarne, men de fleste glemte at løfte Halen og undgaa eventuelle Skavanker som Svulster og andet. En Proprietær med 7 $\frac{1}{2}$ Mil lang Postkørsel og derfor med mange Heste, saa han ikke sjældent maatte købe en Hest, kom hjem fra Marked med en Hoppe, der straks af Staldkarlen blev kritiseret som mærkelig, fordi den havde et forunderligt stort Hul under Halen, hvorved opstod nogle mærkelige Lyde af og til, som naar Proppen tages af en Flaske. Jeg blev forevist Hoppen med Spørgsmaal om, hvad det var for en Fejl? Det viste sig at være en Hoppe, som jeg et halvt Aar før havde parteret Føllet fra. Under Forløbet af en efterfølgende Betændelse i Skeden var der bortdød og udskilt en Del Væv samt indtraadt en delvis Lamelse af Kredsmuskulaturen, der bevirkede, at Lukning til Tider var ufuldkommen, saa Luftstrømmen ligesom ved Passage gennem Vallakkens Skede fremkaldte abnorme Lyde. Hoppen var ifolet og fødte senere et levende Føl, og Fejlen tabte sig.

Paa et større Marked blev jeg tilkaldt til en nylig købt Vallak, der havde en krænget Endetarm, som skjultes af en oprumpet, stor busket Hale. Køberen spurgte, om Sælgeren ikke var pligtig til at tage Hesten tilbage, den var købt en halv Time før. Der var mange Mennesker strømmede til for at overvære Mandens Handel; jeg svarede ham, at hvis Fejlen var opstaaet efter Købet, var Sælgeren fri, og hvis den havde den, da han købte Hesten, kunde han ved nødvendig Agtpaagivenhed have løftet Halen og set den. Der blev en stille Latter i den store Forsamling, mens Ejeren trak af med sin Hest og Paamindelsen i mindre godt Humør. Det var nemlig ikke alene Tabet ved at overse Fejlen, det drejede sig om at undgaa, det var tillige Skammen. Paamindelsen blev sikkert ogsaa taget ad notam af mange, som overværede Episoden.

Fru Dyrlæge Nymand

Paa et senere Marked fortalte en gammel Pranger mig, at det var morsomt at lægge Mærke til, hvor Folk var blevet flittige til at løfte Hælerne og kigge Hestene i Enden.

Alle Kneb blev brugt i Hestehandel. Saaledes husker jeg, at en Dag, jeg i Thisted besøgte min gode Ven og Kollega, var vi henne ved en Smed, der handlede med Heste. Han havde en, som jeg kunde bruge; den blev mønstret, og det klarede den godt, men da jeg saa ogsaa ønskede den mønstret paa brolagt Gade, rakte Smeden pludselig Haanden ud og kvitterede Restbeløbet, der var os imellem. Jeg holdt fast paa at se Hesten trave paa Gaden, og her haltede den ogsaa fint paa et Bagben, formentlig af Spat. Paa Vejen efter Fjerritslev var der Marked samme Dag, og ved min Hjemkørsel saa jeg Smeden paa Vej dertil med Hesten. I Fjerritslev boede der en Politibetjent, som holdt Hest, og med den byttede han af og til. Dagen efter Markedet kom han hen til mig med den omtalte Hest fra Smeden i Thisted. »Hesten er fin halt efter indtraadt Søm«, sagde han. »Den er vist spattet«, sagde jeg, og undersøgte Hesten, mens Betjenten forklarede, at han havde tilbyttet sig den ved Smeden, og han havde sagt, at Hesten ikke haltede, da han kørte hjemmefra til Markedet, og saa havde han løftet Benet paa Hesten, fordi han mente, der var kommet en Sten til at sidde i Hoven. »Her skal De se Aarsagen«, havde Smeden sagt til Betjenten og vist ham, at der sad et Søm i Hoven, og som tidligere Dragon og derfor kyndig regnede han ikke med et lille Sømstik som dette her. Betjenten vilde ikke tro mig den Dag, at Haltheden var gammel Skade og Sømsticket betydningsløst, enten det var indtraadt eller indsat, men han kom senere til det.

Jeg prøvede ogsaa selv at blive pudset. En Mand, som jeg havde handlet med et Par Gange, kom til mig med en 4-årig Nordbag. Han var kørende Tospænder og vidste ikke, om den var vant til at gaa Enspænder. For at prøve den blev den spændt for Giggen. Ejeren, der skulde køre den, vilde løbe ved Siden og sprang nødig op i Giggen, da jeg forlangte det, og han kørte kun nogle faa Hundrede m. Jeg var tilfreds med Prøvekørslen, og vi handlede. Dagen efter kørte jeg ud med den for Giggen, og da vi havde kørt en halv km, stod den stille; jeg fik den til at gaa nogle Skridt, men saa stod den atter stille og vilde ikke længere trods Tiltale og Ryk i Tømmen, jeg slog da til den med Pisken, men kun en Gang, for den slog igen saa kraftigt, at den forskrækkede mig. Jeg skyndte mig at dreje den hjemefter, og den Vej vilde den godt gaa. Derefter kørte jeg tospænder med den og senere,

da det blev Kaneføre, kunde jeg ogsaa bruge den, for Stængerne for Kanen var saa lange, at det ikke gjorde noget, at Hesten slog. Vi forsøgte at vænne den af med sin Unode ved at tournere den paa Marken og det gik, som jeg ventede, Hoppen holdt op med at slaa efter flere gensidige Slag og stak i Rend. Siden kunde jeg altid faa den til at gaa; i Begyndelsen maatte jeg af og til slaa et Skrald med Pisken for at minde den om, at jeg stadig var der. Jeg kørte saa med den ca. et halvt Aar, men da den var slem til at smede, naar den skulde trave ud, og denne Klappen irriterede mig, byttede jeg den en Dag med en langbenet Russer, som i hvert Fald ikke havde den Fejl, den var lovet mig reel. Jeg blev derfor forfærdet, da den paa sin første Køretur viste sig at være decideret Venstremand, d. v. s., at den paa Udturen drejede ind i alle Ejendomme, der laa paa venstre Side af Vejen, og dreje til højre for at komme ud igen vilde den meget nødig. Denne Unode varede dog ikke længe. »Venstremanden« bortbyttede jeg med en anden stor Russer, en Hoppe, der hver Dag med en Dreng som Kusk kørte Gaardens Mælk til Mejeriet alene, ellers blev den brugt som Tospænder, som Ejeren ogsaa kun garanterede for. Jeg tænkte ikke, der var noget laadent ved den Garanti, og jeg glemte ogsaa at fortælle om min Hests Lyst til at dreje til venstre. Jeg var forberedt paa, at den nye Hest ikke var fuldt reel som Enspænder, men naar en Skoledreng kunde køre med den, var det vel ikke saa slemt. Det viste sig snart, at Hesten var omtrent som min tidligere Nordbag, der vilde stoppe op og hjem igen; den her vilde ogsaa standse, men gik saa atter rask fremad ved et lille Ryk med Tøjlen efter et ganske lille Øjeblik Hvil. Slog man til den med Pisken, mens den stod stille, slog den igen, og det meget kraftigt. Da jeg først kendte Hestens Nykker, gik det godt, den travede godt, og vi kørte lange Ture med den for Ponyvognen om Søndagen.

To unge Mænd, der vilde begynde en Slagterforretning i Thisted, kom ud til mig for at købe Hoppen. Jeg nævnede den Pris, jeg vilde have for den, og sagde, at den var vanskelig at køre, saa de kunde ikke faa den reel til Brug, men de maatte gerne prøve den paa en længere Tur. De købte Hoppen og vænnede den af med at blive staaende efter eget Befindende ved i en Fart at give den et kraftigt Slag mellem Ørene af en tyk Stok; efter at have faaet den Behandling et Par Gange, behøvede de blot at løfte Stokken, saa fløj Hoppen af Sted og snart tabte den helt Vanen med at blive staaende. Denne noget brutale Maade at lære en stædig Hest til at gaa havde jeg set før hos en Mand, der havde

en lille Gaard og samtidig besørgede Sognets Sten- og Gruskørsel paa Vejene. Han havde 10 Heste, og det fortaltes, at de alle havde været stædige, da han købte dem. Han slog dem i Nakken ligesom Slagterne, saa de faldt bevidstløse omkuld, og naar de rejste sig, trak de gerne Læsset, det var sjældent, at Behandlingen maatte gentages.

En morsom Hestehandel og en indbringende Patient.

5 km vest for Fjerritslev boede en Mand ved Navn Lars Jensen, kaldet Lars Væver; han handlede meget med Heste, særlig Nordbaggere og Russere, ogsaa danske Heste havde han af og til, men de havde gerne en eller anden Fejl. Hans »Slav« slap aldrig op, han kunde bruge alt til en billig Pris.

Lars Væver havde et mildt Ansigt og snakkede ikke meget, rigtig en Tillidsmand, som Folk stolede paa, men desværre blev han ofte misforstaaet, naar der med hans Heste fulgte en og anden Fejl. Jeg har selv paa et Marked hørt ham forsikre, at en god dansk Hest, som han bortbyttede, var af den rigtige Slags, der ikke gødede af og til paa Landevejen, dertil vilde den staa stille. Jeg kunde forstaa, at der var noget muggent, en Fejl, men ikke, hvad det var. Næste Dag mødte jeg den ny Ejer af Hesten paa Vej ud til Lars Væver og han fortalte mig, at Hesten under Kørslen hjem — ca. 10 km — standsede meget brat og pludseligt for at gøde. Den første Gang skete det med et saadant Ryk, at den bageste Agestol, hvori sad to Mand, faldt ned paa Vejen, og Mændene forslog sig en Del. Køberen mente ikke, at saadan en Hest kunde kaldes reel, vel, Dyrlæge? »Nej, det kan den ikke«, sagde jeg, »men fortalte Lars ikke ved Handelen, at Hesten havde Fejlen at ville standse og staa stille, naar den skulde gøde, det syntes jeg og flere omkringstaaende, at vi hørte, han sagde«.

Klog Høne kan ogsaa gøre i Nælderne, Lars Væver kunde ogsaa lade sig pudse, som kan ses af efterfølgende:

En Dag mødte L. V. ved min Bopæl med et Forspand af to fine velparrede godt 10 Kvarter store blaaskimlede Russere, 4 Aar gamle. Lars løftede Bringestykket paa den ene Hest og viste mig et Hul i Bringen saa stort som en Finger, hvoraf det flød med gult Pus. Ved Sondring viste det sig at være en Fistel, der førte ind til Brystbenet, hvor der var en Nekrose. Jeg forklarede, at Fistlen ikke kunde lukkes, med mindre der blev lavet en Kontra-aabning nedefter. Det ønskede han lavet, men da jeg saa videre forklarede, at Fejlen derved maatte karakteriseres som

usynlig, mens den nu var synlig, vilde han ikke have noget foretaget. Jeg spurgte ham, om han ikke havde overset Hullet, da han købte Hesten, og efter nogen Betænkning kom han med Sandheden. Ved Handelen havde Hesten haft Dækken paa, og det var spændt sammen fortil. Han havde nok set senere paa Dagen, da han tilsaa Hesten i Stalden, at der laa nogle gule Klatter foran den, men da denne Hest var ren i Næsen og paa ingen Maade viste Tegn paa Kværke trøstede han sig med, at de maatte stamme fra en anden Hest, som før havde staaet i Baasen. Først da han vilde ombytte Dækkenet med Seletøjet, opdagede han Fejlen, og nu kunde han forstaa, at Sælgeren kun havde gjort ringe Modstand mod at lade Dækkenet følge med, han var selvfølgelig heller ikke til at finde paa Markedet. Den anden Hest ømmede sig paa Forbenene paa haard Vej, den fik Skoene lagt om; det hjalp lidt. For den Fejl havde Lars faaet Køb, det havde han ikke for Hullet i Bringen, men, sagde han, har jeg fejlet, maa jeg nu forsøge at finde min Mage. Det varede heller ikke mere end et Par Dage, saa kom der en Smed fra Thisted og en Slagter fra Bjerget, som begge fuskede lidt i Hestehandelen. De havde bestemt sig til at besøge Lars Væver om Søndagen for at se hans Stutteri, om der var noget, de kunde bruge; de havde før handlet med ham.

Lars Væver havde en lille Landejendom, der laa lidt afsides paa Heden og med god Udsigt til alle Sider. Da han saa Smeden og Slagteren komme, fik han hurtigt Selerne paa Hestene; Bringestykkerne var nu forsynet med brede Filtpuder, der ikke alene kunde dække Hullet, men ogsaa opsuge en Del af Pusset. Skønt Lars V. fortalte, at han skulde hen og sælge Skimlerne til en Liebhaber, saa bød han dog Gæsterne paa en Køretur med dem. Paa de sandede Hedeveje gik ogsaa den ømbede Hest godt, saa Præsentationen førte til Byttehandel; Smeden fik den ømbede og Slagteren den med Hullet. Da de forlod Lars Væver, var de begge enige om, at det havde været en fornøjelig Dag, og at det var en god Handel, hvad de ellers ikke var vant til hos ham. Imidlertid var de naaet den haarde Landevej, hvor Snakken hurtigt vendte sig og fik en anden Tone, for her begyndte Smedens Hest at ømme sig paa Forbenene, særlig naar den traadte paa en løs Sten, da nikkede den dybt med Hovedet. Smeden stod af Vognen og undersøgte Hovene, og nu blev han straks i daarlig Humør ved at opdage, hvad han burde have gjort før Handelen, at Hesten nylig var beslaaet efter alle Kunstens Regler, og det kunde ikke gøres bedre. Slagteren glædede sig over sin Hest,

for den traadte haardt og frit paa sine Ben, og der syntes ikke at være Fiksfakserier ved den, han var derfor endnu i Humør og forlangte ind, da de kom til Torup Kro, hvor de ogsaa havde været inde om Formiddagen. Mens de sad der, kom Staldkarlen og fortalte, at den ene Hest maatte have Kværke, thi foran den laa en stor Klat gul Materie. Slagteren fik travlt med at undersøge Hesten og fandt Hullet, da en frisk Klat faldt paa Jorden.

»Godt, at du er Slagter,« trøstede Smeden, »for den Hest er da kun til Slagtning, og det er endda tvivlsomt, om Kødet duer.« Og saa rekvirerede Smeden ogsaa en Omgang; fælles Skade, fælles Trøst. De var nu enige om, at det havde været en kedelig Søndagsudflugt.

Skimlen med Hullet blev mig en baade morsom og indbringende Patient. Ca. 14 Dage efter blev jeg kaldt ud til en forfangen Hest, som Ejeren nylig havde tilbyttet sig hos Slagteren, da fejlede Hesten ikke noget udover et lille Bringesaar, som sagdes at stamme fra en Pigtraadsriff. Et Par Dage efter Købet var Hesten blevet syg, og nu var den blevet hævet i hele Forpartiet og kunde daarligt føres ned fra Baasen. Jeg forklarede Manden, hvad Hesten fejlede, badede hele Forpartiet i dygtigt varmt Vand og tvang saa Dyret til at bevæge sig. I Begyndelsen gik Hesten daarligt, men Hævelsen tabte sig hurtigt og dermed Stivheden, saa efter flere Timers Behandling gik Hesten helt godt, og det forklarede Ejeren, at naar Hesten blot arbejdede eller bevægedes hver Dag, blev den ikke forfangen. Nekrosen vilde sikkert en Gang ophøre og Saaret derefter lukkes, men hvornaar det ville ske, vidstes ikke, og da Hesten var trivelig og pæn, var der ingen Grund til at haste med at skille sig af med den. Alligevel ønskede Manden at slippe af med den snarest muligt og spurgte, om Lidelsen ikke kunde brede sig til Lungerne, for det var generende at beholde Hesten, Naboer og gode Venner var altfor flinke til med smilende Ansigt at høre til Hullet. Sælge eller bytte Hesten var nu ikke saa let en Sag, dels var Hesten med Hullet til Hjertet, som en vittig Mand døbte den, snart kendt vidt omkring, og dels var det ikke til alle og enhver, den skulde afhændes. Hesten blev godt nok ført til Marked, men det skete kun en Gang, skønt det var længere borte, og Hesten var forsynet med Dækken, der dækkede Hullet. Det blev snart opdaget, og Folk samledes om Manden med den pæne skimlede Hest med det interessante Hul i Bringen. Det var ikke morsomt, naar en og anden Per Næsviis spurgte paa Hesten og løftede paa Dækkenet og derved præsenterede Skavanken for det nysgerrige

og lattermilde Publikum. Det blev Ejeren for broget, han trak af med sin Hest, og Markedsgæsterne mistede en Oplevelse, som havde vist sig lige saa interessant at overvære som et Besøg i Teltet med den genomsigtige Kvinde, og det var gratis Forestilling.

Der gik en Tid, hvor ingen hørte noget til Hesten eller vidste, hvor den var blevet af. Den var byttet bort til en Mand, som kørte omkring med Lervarer. Jeg regnede nu med ikke mere at se eller høre til den, kedeligt nok, for jeg vilde gerne se, om det ikke gik, som jeg havde spaaet, og hvor længe, det kunde vare. En Dag, da jeg var kommet til Marked længere borte, saa jeg en Sammenstimlen af Mennesker om en Hest, og jeg blev nysgerrig og gik derhen. Stor var min Forbavselse ved at se, at det var min gamle Bekendt Skimlen med Hullet, som var Trækplaster, men denne Gang var den ikke til Salg, men blot til Lyst for nysgerrige Øjne. En smart Ejer havde trukket nogle Snore omkring Hesten og ophængt en Plakat, hvorpaa stod: Stort Vidunder! En Hest, født med Aabning til Hjertet, hvorigennem kan baade ses og høres Hjertets Bevægelser! Entré kun 10 Øre.

Paa dette Marked gav Skimlen Bonus, der var stort Besøg, og alle, som havde iagttaget det sjældne Tilfælde, lo fornøjet himmelhøjt og fristede ogsaa de omkringstaaende til at spendere en Tiøre. Vidunderet fristede dog ikke mig, men jeg hørte, at der i Hullet var indsat et Glasrør, gennem hvilket der saas og hørtes. Jeg spurgte Fremviseren om Prisen paa Hesten, og han svarede, at den ikke var til Salg.

Jeg ventede nu ikke oftere at se Skimlen, men tænkte, at den herefter kom til at rejse det meste af Verden rundt og for evig var fritaget for at trælle for Menneskene og Føden. Der gik ca. et halvt Aar, da var Hesten til min Forbavselse ligesom Boomerangen atter vendt tilbage til sit Udgangspunkt.

Ved et Besøg hos min Ven og Kollega i Thisted fortalte han, at han Dagen før havde været til en Hest, der havde faaet Blodforgiftning i Bringen efter et Pigtraadssaar og var blevet saa hævet i Forpartiet, at den ikke kunde flytte sig. Det var en Cigarhandler, der havde tilbyttet sig Hesten for nogle Dage siden, og da gik den godt. Min Kollega foreslog, at vi skulde gaa hen og se paa den, jeg kendte Cigarhandleren godt og havde sidst, jeg var i Thisted, byttet Hest med ham. Til min store Forbavselse mødte jeg atter Skimlen med Hullet. Cigarhandleren fortalte som de tidligere Ejere af Hesten, at han havde tilbyttet sig Hesten for en Uge siden og godt nok set Saaret, men faaet at vide, at det

var fra Pigtraad, og da Hesten aad godt og bevægede sig godt, regnede han det for betydningsløst, indtil den efter nogle Dages Ro i Stalden hævede og blev syg.

Jeg lod, som jeg ikke kendte Hesten, og ansaa det ligesom de andre for sandsynligt, at den vilde krepere. »Kunde Kødet endda bruges til Menneskeføde, skulde den slagtes«, sagde Cigarhandleren, »saa fik man da lidt ud af den; hvem skulde ogsaa tænke, saadan lille Rift skulde være saa farlig?«

Dyrlæge Petersen sagde, at Pigtraaden nok havde været rusten. Som Forholdene var kunde jeg godt tænke mig at skille Manden af med Hesten og spurgte, hvad Slagteværdien vel kunde være, hvis den havde været rask. Vi blev enig om 80 Kr. og dem rakte jeg Ejeren, idet jeg sagde, at de Penge vilde jeg risikere. Han modtog dem med Glæde og sagde, at Hesten godt maatte blive paa Pladsen, til den døde.

Det Tilbud tog jeg dog ikke imod, men bad om i Tilgift paa Hånddelen at laane hans Karl den Eftermiddag. Han skaffede en stor Spand varmt Vand, som jeg kom lidt Soda og Arnikablomster i og med en stor Klud badede jeg det hævede Parti med kraftig Gnidning og haardt Tryk, og efter saaledes at have vist det, bad jeg Karlen fortsætte Behandlingen endnu en halv Time. Derefter gik Hesten med Besvær fra Baasen og fortsatte i langsom Bevægelse udenfor, indtil der saas tydelig Fremgang. Jeg bad da Karlen begive sig med Hesten paa Vej til Østerild Kro, der laa ca. 1½ Mil borte efter Fjerritslev, og sætte Hesten ind der og saa selv komme tilbage til Thisted. Da jeg kørte hjemefter og mødte Karlen, fortalte han, at da de naaede Kroen, gik Hesten godt og kunde endog trave. Fra Østerild tog jeg Hesten bagefter Vognen til Fjerritslev. Dagen efter sendte jeg Bud til en Husmand, der havde mistet sin Hest, og da han kom, sagde jeg til ham, at han maatte laane Hesten til Brug foreløbig i 14 Dage med den Forpligtelse, at den skulde bruges eller røres hver Dag. Jeg forklarede ham, hvorfor den ikke taalte at staa stille, og han trak fornøjet hjem med Hesten. Der gik kun faa Dage, saa mødte Manden hos mig igen, denne Gang for at købe Hesten. Jeg svarede, at det kunde han, naar de 14 Prøvedage var gaaet, den skulde saa koste 160 Kr. og siden 50 Kr., naar Hullet havde lukket sig. Et Aars Tid efter betalte Husmanden mig Vilkaarspengene, da var Lidelsen helbredt. Han var lykkelig for Hesten, og jeg havde opnaaet at se den helbredt og gjort en god Handel.

Jeg kunde fortælle en Del mere om Lars Væver og hans Hestehandel,

men skal slutte med denne lille Tildragelse. En Dag saa jeg en Russer^s hest, hvor Ørene hang ned til Siden omtrent som paa Svin, det saa ejendommeligt og grimt ud. Jeg spurgte dens Ejer, hvem han havde købt den Hest af, og han fortalte, at Lars Væver havde praktet ham den paa. Ved Handelen stod Ørene ret op, for de var forsynet med Ørebeskyttere af Pap, som var fastgjort til Grimen. Lars Væver havde sagt, at Hesten havde daarlige Øren, men Manden forstod Udtalelsen saadan, at den ikke kunde lide Fluor og Bremsor og blev derfor meget overrasket, da han hjemme tog Grimen af og Ørene faldt ned. Der var selvfølgelig ikke noget at gøre for Manden i Retning af at kræve Erstatning eller faa Handelen gjort om; han maatte som saa mange andre, der var i Handel, trøste sig med salige Fatter Vessels Devise: »Har jeg under Piskeren maattet hyle, gives vel den, jeg igen kan prygle.«

Da jeg havde været i Fjerritslev i fem Aar¹³⁾, døde den gamle Dyrlæge, og de 500 Kr., han af Stat og Amt fik som aarligt Tilskud, ventede jeg vilde bortfalde. En Sagfører, som tillige var Amdsraadsmedlem, opfordrede mig til at sende mine Ansøgninger ind og over Forventning fik jeg Tilskuddet og beholdt det, til jeg 6 Aar senere afstod min Forretning og rejste fra Fjerritslev.

Da vi havde været i Fjerritslev i 9 Aar, kom der en Konkurrent; det var en lille rolig Mand, gift og med 3 Børn, han havde ligesom jeg prøvet flere Steder, men endnu ikke opnaaet tilfredsstillende Fortjeneste. Efter godt et halvt Aar rejste han igen. En ugift Dyrlæge¹⁴⁾ paa min Alder fortsatte Konkurrencen, idet han overtog nogle billige Akkorder, der var sluttet af Trang for at faa noget at bestille. Denne Dyrlæge var en stor Kraftkarl, tyk baade af Krop og Hoved og glad for de vaade Varer. Han tog Ophold paa Kroen og var saa uheldig at blive mulkteret for Slagsmaal to Gange den første Maaned. Han havde det smaat med Penge og i Begyndelsen heller ikke Køretøj, men saa skaffede Gæstgiveren ham Vogn, og en Proprietær, der var blevet fornærmet paa mig, laante ham Hest. Det varede længe, før jeg talte med ham, han skrev til mig og erindrede mig om Forbudet mod Udlevering af Arsenik til Vask af Kreaturer. Jeg traf ham først, da jeg blev hentet ud til Kalvefødsler, hvor han havde givet op. Jeg husker et Tilfælde, hvor han havde afløst et Forlem og overskaaret Kalven, men havde faaet efterladt for stor en Bagpart, saa han ikke kunde naa at faa anlagt Kædesaven. Jeg skar med den lange Krog Laarbenshovedet fri, lagde en Løkke omkring det, og Stumpen lod sig let trække frem paa den Maade. Den Forløss-

ningsmetode havde Dyr læge Krogh aldrig set, erklærede han. Jeg svarede, at man heller ikke behøvede den, naar man undgik at efterlade for stor Bagdel, men nu kunde han altsaa se, hvorledes man kunde redde en Kælveko, hvis han en anden Gang fejlede som her.

Efter et halvt Aar fik Kroghs gode Venner ham meldt ind i en Afholdsforening, det var den eneste Redning for at faa eventuelle Laan tilbagebetalt, og Tid efter anden fik han ogsaa mere at bestille. Der var meget at gøre med Kalvefødsler med Partering, for i Hanherreder, Thy og ned langs Vestkysten var der mange Korthornsblandinger, som ofte fødte dobbeltlaarede Kalve, saakaldte Buksekalve, der var meget efterspurgt til Fedning og betaltes godt. Paa Grund af den svære Bagpart var Fødslen vanskelig og ofte maatte Kalven parteres. I Reglen var Bønderne glade for at faa født disse Buksekalve, men der kunde ogsaa blive for meget af den Slags, saaledes maatte de sælge en Aktietyr i en Forening, fordi der faldt alt for mange Buksekalve efter den, og Dyr lægen ødelagde for mange af Bukserne.

Da vi havde boet i Fjerritslev i 11 Aar, fratog Amtet Tilskudet til Distriktsdyrlægerne, vi var fire. I nogle Aar maatte Amterne nemlig udbetale en Del til Dyr lægerne for den offentlige Behandling af Knuderrosen, og det bevirkede, at Amtets Understøttelse og dermed ogsaa Stats tilskudet blev inddraget.

Dyr læge Krogh var nu som nævnt Afholdsmænd og havde faaet mere at bestille. Skønt Fortjenesten var omtrent den samme som ved almindelig Praksis, nødsagedes jeg, da vi nu var blevet to Dyr læger paa Stedet, til at indstille Arbejdet med Tuberkulinprøverne, hvor jeg til de fleste Steder var borte omtrent hele Dagen. Jeg regnede nu med, at kunde jeg købe en Gaard, beliggende for en mindre Praksis, kunde Indtægten omtrent blive den samme og Køreturene kortere.

Jeg forsøgte at afstaa, og dette viste sig efter Avertering at lykkes ret hurtigt¹⁵⁾. Jeg fik Ejendommen betalt og 3000 Kr. for Praksis samt Ret til at bebo den ene af tvende Lejligheder frit i to Maaneder. Jeg rejste herefter ud et Par Steder og saa paa Ejendomme og Pladser samt udskrev Regninger. Efter en Maaned flyttede vi til *Løgstør*, hvor der stod en tom Lejlighed, her kunde der mulig tjenes noget; der var to Dyr læger¹⁶⁾, men den ene var gammel og den anden ansat ved Slagteriet. Her kunde efter en Prøve paa ca. en Maaned nok blive en Praksis, men Landejendom med Beliggenhed kunde ikke købes her.

Det skete da, at en Dyr læge døde paa *Fyn* og hans Praksis averte-

redes til Salg¹⁷⁾. Jeg rejste derover, besigtigede Ejendom og Egnen. Hans Indtægt havde været god nok, men Boligen, hvortil hørte 6 Tdr. Land, var gammel. Der forlangtes 10000 Kr., men jeg købte for 9000 Kr. det hele med Besætning, to Køer og to Grisesøer. Beliggenheden var op til Landevejen mellem Odense og Middelfart med Have foran og 1½ Mil fra Odense. Der var stor Forskel paa at praktisere paa Fyn og i Fjerritslev. I de 3½ Aar, jeg var der, foretog jeg kun Partering af een Kalv hos en Kvie, der var lokket, derimod var mange Børkrængninger. Kastrationer var der kun faa af, til Gengæld var her mange gamle Heste, de var alle godt forsikret, saa de ønskedes Døden eller erstattet, saa snart de fejlede noget.

Egnen var meget bakket, og Jorden stærkt leret, kom Harven ikke straks efter Ploven, var det umuligt at faa den findelt. Her var mange smaa Ejendomme paa 6 og 8 Tdr. Land med en Hest og 4 Køer. Fra disse Ejendomme kørte Konerne til Torvet i Odense hver Torvedag en Gang om Ugen med Havesager og Buketter, lavet af Ukrudtsplanter og Bøgekviste fra Skovene.

Om Sommeren kom der ad Vejene flere gamle Karosser, hver forspændt med en gammel Remonte og fyldt med Damer fra Odense for at indsamle Planter i Moser og Skove til Apotekerfabrikken i Odense til Brug i Medicinen. Om Efteraaret, naar Nødderne var modne, kom de samme Damer i lignende Køretøjer ud paa Egnen for at plukke Nødder af Hasselhækkene, som der fandtes mange af. Disse kørende kvindelige Nøddeplukkere var en Rædsel for Egnen, det var umuligt at jage dem bort, de var for frække. Min Nabo spurgte mig en Dag, hvad han skulde gøre ved dem, da han forgæves forsøgte at jage fire Madammer bort, og de blot overfusede ham og brække Haslerne, mens de fortsatte Plukningen. Jeg raadede ham til at tage Krikken og Vognen; det havde han forsøgt, men da overfaldt de ham og kradsede ham i Ansigtet. Saa kom en anden Nabo til Hjælp med en skrap Bindehund i langt Reb, og da denne blev pudset paa Madammerne og rev Skjørtterne i Stykker og nappede i Benene, søgte de op til Vognen og forsvandt til nyt Felt.

Tyveri i Frugthaverne var ogsaa en slem Plage der paa Egnen. Af færende Folk kom der mange ad Hovedvejen over Fyn, der kunde komme op til 10 Stykker om Dagen, de var øvede og frække Tiggere.

Jeg fik meget Brug for min Grisetang paa Fyn, der var mange Grisefødsler. Af særlige Tilfælde i Praksis mindes jeg kun et. En Dag kom

en Vognmand og søgte mig med en 4 Aar gl. jysk Hest, kraftig og vel-fodret. Han havde købt den billigt paa Odense Marked, lige som den var indkommet med Skib fra en af Smaaøerne. Den ene Side af Hovedet var dækket af et blodigt og snavset Klæde, og da jeg fjernede det, saa jeg, at der ud gennem Øjet var vokset en Svulst, der havde bredt sig ned over Kinden og var fastklæbet til den med Blod og Pus, et uhyggeligt Syn. Jeg bortopererede Svulsten og Øjet under Narcose, og da Hoppen befandt sig godt efter Operationen og aad godt, kørte Vognmanden to Dage efter til Odense. Da han satte den paa Stald der, fik den et hæftigt Kolikanfald og døde trods tilkaldt Dyr læge i Løbet af to Timer. Kort efter¹⁸⁾ beskrev en Professor ved Veterinærskolen to Tilfælde, som han havde opereret og med samme dødelige Udfald paa Trediedagen efter et Par Timers Kolik, formentlig af Emboli.

Efter 3½ Aars Forløb solgtes Bopælen i Korsebjerg til samme Pris — 9000 Kr. — det havde ikke været muligt at købe større Landejendom med passende Beliggenhed ved Korsebjerg, og vi flyttede da til Bred St. en halv Mil derfra, hvor vi lejede en Villa. Vi boede der om trent et halvt Aar, saa døde en Dyr læge i *Gimlinge*¹⁹⁾, en Landsby mellem Slagelse, Næstved og Skælskør. Enken holdt Vikar og faldbød Praksis og Ejendom til Salg. Den afdøde Dyr læge havde haft stor Praksis efter den opgivne Indtægt. Jeg rejste derover og saa paa Pladsen. Boligen var gammel og laa i Udkanten af den gamle Landsby, saa den opgav jeg straks at købe, fordi den ansaas for vanskelig at blive af med igen. Egnen syntes jeg godt om, og tilfældigt fik jeg opsnuset en Gaard med god Beliggenhed, der kunde købes. Der var ny Trimpelværksbygninger og 24 Tdr. Land god Jord, 10 Køer, 2 Heste og en Plag samt 6 leveringsfærdige Svin. Den kostede 28500 Kr. Overtagelsen skete efter 8 Dage. Ved min Ankomst havde Dyr lægeenken bortforpagtet Boligen til en ung Dyr læge, saa Praksis herefter var delt til to. Det var mig en Streg i Regningen, men jeg satte nu min Lid til Gaarden som Ækvi-valent for den formindskede Praksis. Desuden glædede jeg mig til fremtidig at have nogen Beskæftigelse i ledige Stunder.

Her blev ret godt at bestille, og vi syntes godt om Befolkningen. Desværre havde jeg mere Besvær med at forstaa Sjællænderne end Jyderne paa Grund af min Tunghørighed, men jeg ventede, det skulde blive bedre med Tiden. Af og til længtes vi dog begge efter Jylland, og en Dag, da en Mand i selve Sognet, som havde solgt sin Gaard, forhørte, om jeg vilde sælge, forlangte jeg 2000 i Tjeneste, og efter nogen

Betænkning slog han til. Overtagelse skete straks, men vi havde Ret til Fribolig i Stuehuset en Maaned. Ved Salget var der kun to ikælvede Køer, de andre 8 var kastrerede, nogle af dem kort efter Kælvning og Resten var indkøbte Brummere. Vi spekulerede nu atter i at komme tilbage til Jylland, hvor Landejendommene var billigere og Dyrlægehonoraret vel saa godt og bedre Udsigter til Arbejde med Tuberkulinprøver. Jeg søgte i Bladene efter en Gaard beliggende for nogen Dyrlægepraksis. Af indkomne Billetter var der et Par, jeg undersøgte paa Stedet, men de passede mig ikke, og vi lejede en Lejlighed ved Stenlille St., der var Udsigt til at tjene noget, mens jeg samtidig fortsatte Eftersøgningen i Jylland. Nogle Maaneder senere købte jeg en Villa med Praksis ved Hobro i *Klejtrup*, $1\frac{3}{4}$ Mil fra Hobro. Min Forgænger²⁰⁾ havde boet i Klejtrup i 15 Aar og selv ladet Villaen bygge for nogle Aar siden. Den havde kostet 7000 Kr. uden Grund, og jeg købte den indbefattet Praksis for 6500 Kr.

Klejtrup var en stor pæn Landsby med Mejeri og flere Handlende. Tæt op til Byen var en Sø, som vi havde Udsigt til fra Boligen, der forøvrigt var fint beliggende ogsaa for Vejene. Her indtraf for mig det mærkelige Tilfælde, at jeg opnaede den største Fortjeneste det første Aar og mindre senere, modsat alle andre Steder, hvor jeg før havde boet. Det viste sig hurtigt at være en fattig Egn, hvor der benyttedes al den Kredit, der kunde faas, og derfor kom Beboerne fra Yderkredsen til den ny Dyrlæge og søgte ham flittigt saa længe, til han forlangte sit Honorar inddrevet, saa forsvandt de atter. En stor Del af den bogførte Fortjeneste gik til Sagfører, fordi mange var ude af Stand til at betale. For Klejtrup og Omegn oprettedes af en Sagfører og en Rentier i Hobro en saakaldt »Landmandsforening«, hvor enhver kunde blive Medlem for et meget lille Kontingent. En Gang om Maaneden holdtes der i Foreningen Auktion over Dyr, og her mødtes Sælger og Køber og fik deres Handeler afviklede ved Finansiering af Sagføreren og Rentier'en, selv om Handelen var indgaaet flere Dage forud. Denne Maade at handle paa belastedes sikkert med stort Honorar. Det gamle Ordsprog: »At Kreditten er en Landeplage, der giver vaagne Nætter og mørke Dage« er sikkert følt her af mange Mennesker.

Jeg forblev i Klejtrup i $3\frac{1}{2}$ Aar, de sidste to Aar ønskede jeg at komme derfra, det blev mere og mere besværligt at faa Fortjenesten inddrevet, og det gav Rentetab. Nogle fattige Bønder, der blev fornærmede, fordi jeg ikke vilde fortsætte med at kreditere dem, forsøgte at skaffe mig en

Konkurrent og opnaaede ved Velvillighed hos Dyrslæge Ulf-Møller, der var Kontrollør ved Slagteriet i Hobro, og hvor et Par af de fornærmede var i Bestyrelsen, at faa hans Assistent til at tage Bopæl i Klejtrup, hvorfra han ved Hjælp af Motorcykle skulde møde to Dage om Ugen til Hjælp paa Slagteriet. Bønderne skulde skaffe Dyrslægen Lejlighed og købte hertil et gammelt lille Hus, da han forgæves havde forsøgt at komme til at bo i min Villa.

Jeg havde da allerede udset mig en Plads i Troldhede eller Kibæk, begge Steder havde der før været Dyrslæge i kortere Tid. Straks efter at Assistenten var flyttet til Klejtrup, rejste jeg til Troldhede, lejede Lejlighed og flyttede dertil.

Jeg kom til *Troldhede* den tredie August 1914, samme Dag den forrige Verdenskrig udbrød. Under Anlæg var en Bane fra Kolding til Troldhede og Vejen. Der var Uro og Spektakler i Byen af de mange løse Eksistenser, der altid holder til ved større Anlæg og snylter paa Arbejderne.

Jeg fik hurtigt ret godt at bestille, og vi var glade over at være kommet fra Klejtrup. Da jeg havde været i Troldhede godt fjorten Dage, blev jeg dog slemt overrasket en Dag, jeg var i Sdr. Felding, en stor Landsby 6 km derfra, idet en Mand fortalte, at de der i Byen ellers havde egen Dyrslæge, som bl. a. var forsynet med Kædesav og kunde save en Kalv itu i en Ko. Det var selvfølgelig ikke nogen glædelig Nyhed; havde jeg faaet den en af de første Dage, jeg var i Troldhede, vilde den dog have forskrækket mig mere end nu, hvor jeg var kommet godt i Gang. Dagen efter, at jeg havde faaet denne bedrøvelige Meddelelse, indtraf heldigvis et Tilfælde, der mildnede noget. Jeg blev kaldt ud til en Kalvefødsel 6 km paa den anden Side af Sdr. Felding. Kalven var skaaret over og Forpartiet fjernet. Jeg skilte Bagparten med Saven, og det gik let. I Stalden var samlet seks voksne Mandfolk og en af dem var søndagsklædt og lagde nøje Mærke til, hvorledes jeg bar mig ad med at faa Saven anlagt. Jeg tænkte straks: du er vist den omtalte Dyrslæge fra Sdr. Felding, og gjorde saa mit for at faa Spørgsmaalet klaret ved at spørge: »Hvorfor har I hentet mig til dette lette Tilfælde og ikke Manden i Sdr. Felding, som jeg hørte om i Gaar, at han havde en Kædesav; dette Tilfælde kunde han have klaret lige saa godt som jeg«. Der var ingen, der svarede, men alles Øjne rettedes mod den søndagsklædte Mand, og efter nogen Betænkning svarede han: »Det er nok mig, der sigtes til, for jeg har en Kædesav, men jeg kunde ikke faa den anlagt

her«. Bagefter drak vi Kaffe sammen, og jeg hørte da, han var en af Sognets største Skatteydere og boede i en pæn Villa med en stor Frugt- have, han selv havde plantet. Hans Navn var Paabøl. Vi fulgtes ad fra Gaarden et Stykke Vej, og da vi skiltes, bad jeg ham tænke paa mig en anden Gang. Det varede heller ikke længe, før jeg blev tilkaldt til en Griseso hos hans Svoger, hvor Paabøl med Kroge havde udrevet Ansigtsbenene paa en Gris, der sad fast i Fødselsvejen, og derved var nødsaget til at give op. Ved min Ankomst sagde Paabøl, at her var vist al Hjælp forgæves. Da jeg tog Grisen med Tangen, blev Paabøl per- pleks og udbød: Det var godt klaret! Svogeren sagde, at han maatte have saadan en Tang, men da den kostede 14 Kr., vilde han ikke ofre saa mange Penge, da han ikke var sikker paa, at han forstod at bruge den.

Da jeg havde været i Troldhede et Par Maaneder, købte jeg Bil. Jeg kørte hen til Paabøl og inviterede ham paa en Tur i Praksis. Det kan nok være, at Folk morede sig over at se os køre sammen. Paa Gaarden, hvor vi skulde hen, sagde Manden der: »Du har nok faaet dig en Hjæl- per, Paabøl?«. »Nej«, svarede jeg, »det er min Assistent, han vil lære noget mere«.

Paabøl var en meget interessant Mand. Som ung arvede han 800 Rigs- daler og med dem rejste han til Amerika, hvor han var i tre Aar, saa rejste han hjem og giftede sig. Da han en Maaned efter mig ogsaa købte Bil, kom han og bød mig paa Køretur, dog ikke i Praksis, for hans Patienter havde jeg taget, sagde han, men paa den Tur fortalte han mig paa mit Spørgsmaal om, hvor han havde lært Dyrlægekunsten, at han havde tjent hos en Dyrlæge i Amerika, og da han kom hjem til Sdr. Felding, hvor der var 3 Mil til Dyrlæge, havde han købt en Dyrlæge- bog og ved Hjælp af den og sin praktiske Erfaring faaet en Viden, som gennem Aarene havde givet ham ikke saa lille en Indtægt.

Paabøls væsentligste Beskæftigelse og Fortjeneste har været Hede- opdyrkning. Indkøb af Hedearealer, opdyrket Heden, bygget paa den, indsat Besætning, skaffet Prioriteter og solgt til kendte, driftige unge Mænd mod lille Udbetaling. Han viste mig flere Gaarde, han havde fremskaffet. Hans Formue takseredes til 60:70000 Kr., han var nu ca. 65 Aar, men rask og kraftig. For Tiden handlede han med brugte Ma- skiner, idet han købte de kasserede til smaa Priser, gjorde dem i Stand og solgte væsentlig paa Kredit. Derved gav hans Kapital de bedste Ren- ter. Han havde 12 levende dygtige Børn, som han var stolt af, fordi de alle var flittige og sparsommelige efter den gode og tarvelige Opdragelse,

de havde faaet. Børnene maatte alle ud at tjene Føden ved at vogte, saa snart de kunde, til Konfirmationen fik de en Klædning og Forsyning med Linned m. m., og fremtidig maatte de sørge for sig selv. Giftede Børnene sig, fik de 1000 Kr.

Paabøl havde jeg megen Fornøjelse af, han var interessant at tale med, for han havde set og oplevet meget og forstod at skille Bukkene fra Faarene. Til Gengæld var han glad for de Oplysninger, jeg ofte gav ham, naar det indtraf, at jeg kom efter ham. Jeg mindes saaledes en Gang, jeg blev kaldt ud til en Ko, der var syg; den skulde ikke kælte, blev der sagt. Da jeg skulde en Tur til den anden Side i min Praksis først, lovede jeg at komme hurtigst muligt. Det varede temmelig længe før jeg naaede ud til Koen, og da stod Paabøl og arbejdede med at forløse Koen. Det var en stor og kraftig Ko, Kalven var i dobbelt Hasestilling. Det første Ben fik han hurtigt rettet, men nu havde han i en halv Time forgæves arbejdet med det andet og talte om Forsøg paa at trække Kalven fra Koen i den Stilling, da jeg indfandt mig. Koen stod hele Tiden med Bagbenene i en dyb Grebning. Paabøl veg nu sin Plads og vilde gerne se, om jeg kunde rette Benet. Jeg svarede, at som Koen stod, vilde jeg slet ikke forsøge, jeg vilde først have den stillet med Forbenene i Grebningen, og efter denne Forandring rettede jeg let Benet. Paabøl blev forbavset over at høre og se, at den Stillingsforandring kunde betyde saa meget. Da vi nogen Tid efter igen traf sammen ved en Sofødsel, hvor han som tidligere maatte opgive at tage en Gris med sine Kroge og hvor jeg let tog den med min Tang, sagde Paabøl til mig: »Nu skilles vi snart, jeg flytter til Ringkøbing; uden for Byen er et Læbælte, der har jeg købt en Ejendom og kan slippe med det halve af den Skat, jeg betaler i Felding«. Jeg var ligefrem ked af, at Paabøl forlod Egnen, for det var betydningsløst det, han skadede mig, det var kun i Felding, han brugtes lidt, og jeg regerede foruden over tre andre Sogne. Før Paabøls Bortrejse købte han alligevel en Grisetang. Det tydede paa, at han ventede at faa Praksis ved Ringkøbing, og Købet af Tangen skyldtes, at mit Brug af den ligefrem havde imponeret ham de Par Gange, han havde set det. Da Paabøl var rejst fra Sdr. Felding, truede Konkurrencen fra modsat Side. Som nævnt havde der tidligere i Kibæk som i Troldhede været Dyrslæge en kort Tid. Da Kibækkerne nu saa, at jeg i Troldhede havde Travlhed, mente de en Dyrslæge ogsaa kunde faa nok at gøre i Kibæk. Troldhede, Kibæk og Sdr. Felding, hvor der nu ogsaa var blevet Station, dannede ved deres Beliggenhed omtrent en ligestid

Trekant med en god Mil mellem sig. En Dyrlæge i Kibæk havde næsten bedre Chancer end i Trolldhede, og jeg havde da ogsaa budt paa Ejendommen der, før jeg lejede i Trolldhede. Da jeg erfarede den tiltagende Virksomhed for at skaffe Dyrlæge til Kibæk, søgte jeg til den saakaldte Mølleby, en lille By, der laa omtrent midt i Trekanten. I Byen laa en Mølle, deraf Navnet, samt Smedie og Brugsforening plus et Par Landejendomme, hvoraf den ene var nybygget og paa 6 Tdr. Land og ejedes af Mølleforpagteren. Denne Ejendom ønskede jeg at købe. Mølleren forlangte 14000 Kr., jeg bød 13000 Kr. og lagde senere 200 Kr. til. Ved Møllen var en Foderstofforening, den tog Affære og ønskede gerne Dyrlæge til Møllebyen, der laa en Mil fra Trolldhede, tre km fra Kibæk og en Mil fra Sdr. Felding. Foreningen købte Ejendommen af Mølleren med fuld Besætning for 14000 Kr. og overlod den til mig for mit Bud: 13200 Kr.

Da Handelen rygtedes i Kibæk, standsede de Underhandlinger, man førte med en Dyrlæge, som lod til at ville bosætte sig der. Vi flyttede nu til Møllebyen (i Assing Sogn), byggede en Ende til Stuehuset, indrettede to Loftsværelser og fik en rar Bopæl med fin Beliggenhed og uden Ængstelse for øget Konkurrence foreløbig trods min tiltagende Tunghørighed.

I Kibæk fortsattes imidlertid Agitationen for en Dyrlæge og efter tre Aars Forløb lykkedes det endelig at faa en til at nedsætte sig der²¹⁾. Konkurrencen blev nu skrap, men jeg laa heldigvis bedst for Oplandet, saa det blev mindre føleligt end ventet. Der var desuden meget at bestille med offentlig Behandling af Skab hos Heste og senere kom den store Mund- og Klovesygeepidemi, ved den havde vi begge meget Arbejde. Det gavnede mig ogsaa, at der blev oprettet Kødkontrol i Trolldhede, som jeg fik.

Det ellers sjældne Skab hos Heste fik vi efter første Verdenskrig ført her op fra Tyskland og blev da ved Lov henført til ondartede smitsomme Sygdomme hos Husdyrene. Da Lidelsen ofte fordrede gentagne Behandlinger nævnede Professor Bang i Maanedsskriftet ca. 70 forskellige Midler, som alle ansaas for virksomme mod Skab, men den anvendte Smørekur var desværre virkningsløs. Heldigvis fandt Dyrlæge Gotfred Hansen paa et probat Middel. Ved at indsmøre Dyrene i en bestemt Blanding af Kreolin og Olie i godt varm Tilstand var en Behandling tilstrækkelig – en vigtig Opdagelse. Jeg behandlede det første Aar ca. 50 Heste uden at en eneste behøvede at smøres mere end en Gang, naar

den fik alle Steder, og derfor indsmurte jeg selv. Vi maatte for offentlig Regning efterse Dyrene en Gang ugentlig og efter en Maanedes Forløb skulde de have en Afvaskning i en Sæbeopløsning.

Før den off. Behandling maatte foretages, skulde der indsendes til Undersøgelse et Skrab af Huden og Skorper.

Omtrent alle Steder var tillige en eller flere Personer mere eller mindre smittede og havde stærk Hudkløe. De bad mig mindeligt om lidt af Midlet, men vor Instruks bød os paabyde dem at gaa til Læge. Jeg førte selv en Gryde med til at stille paa Komfuret, mens jeg smurte ind. Denne lod jeg staa fra den ene Gang til den anden med Forbud mod at røre det levned. Naar jeg otte Dage efter kom igen, fortalte de glade og viste mig, at den ulidelige Kløe var væk og Huden lægt. Tyveriet grinte de af. En fhv. finere Frue, der var kommet under offentlig Forsorg og nu smittet af nogle Børn, vilde ikke stjæle eller tigge, men gik til Sogneraadsformanden og bad ham om at købe Medicin hos mig. Han svarede, at det maatte han ikke give hende Penge til, kun til Medicin hos Lægen; det havde hun nu faaet i Forvejen uden Virkning. Jeg tror nok, hun fik noget af min Medicin alligevel gennem en anden, som stjal det til hende, mens jeg smurte ind.

Et Sted, hvor Dyrene havde haft det saa længe, at der døde en Plag og Ejeren selv var angrebet paa begge Arme, før han søgte Dyrlæge, viste hele Familien med 6 Børn sig angrebet, de stod og kløede sig, mens jeg smurte ind, saa det var en Ynk at se. Her turde jeg ikke lade Gryden staa og nægtede Folkene at faa noget, da jeg mente, Børnene var for haardt angrebne til at taale Midlet. Da jeg otte Dage efter kom igen, var de alligevel alle raske og kløede sig ikke det mindste. Konen fortalte mig saa, at hun havde taget en Portion af Gryden og smurt dem alle; Børnene klagede sig noget, men kun de første Dage.

Fordelen ved Gotfred Hansens Middel var Varmen, som Parasitterne holdt af, de kom frem af deres Boliger og slap ikke tilbage.

Analog hermed skal nævnes et andet morsomt Tilfælde: En Mand havde faaet en stærk Hudkløe i hele Haarbunden, den efterfulgtes snart af Skorper. Han søgte to Læger og fik rigeligt med Smørelse og Forbinding. Han kørte Bil, til Tider ogsaa for mig. Det var sørgeligt at se paa Besværet, han havde med at holde Fingrene borte fra Hovedet. Da der var gaaet ca. en Maaned uden Bedring, sagde jeg til ham: »Smør Hovedet endnu en Gang og brug saa straks efter et dygtigt varmt Omslag«. Paa Fjerdedagen kom Manden, der var Centralbestyrer i Sdr. Fel-

ding, og fortalte, at Kløen havde tabt sig efter faa Timer, og nu saa det meget bedre ud. Han var sjældent glad og taknemlig for det simple Raad.

Min Kollega og Konkurrent i Kibæk, som var en glad Gut, havde ikke tilfredsstillende Praksis efter Mund- og Klovesygens Ophør, saa han søgte efter bedre Græsgange og var ogsaa ved at finde noget, men saa begyndte Agitationen for Oprettelse af et Eksportslagteri i Kibæk, og der var han sikker paa Pladsen, følgelig var der noget at vente efter, for saadan en Plads var en stor og god økonomisk Hjælp.

Da jeg herefter indsaa, at jeg ikke mere blev ene Dyrlæge, besluttede jeg at sælge Ejendommen og flytte til Sdr. Felding St., herfra fik jeg samme Vejlængde til Troldhede som fra Møllebyen. For Ejendommen fik jeg det samme, som jeg havde givet. I Sdr. Felding købte vi en stor Villa, 10 Aar gammel med stor Have for 10000 Kr. Villaen havde to Etager med to Lejligheder, 4 Værelser fornedet og 3 foroven, der var Loggia og Altan. Langs med Haven løb Skjern Aa, hvori fiskedes med Ruser; der fangedes mange Gedder, Aal og Aalekvabber, et baade for- delagtigt og fornøjeligt Tidsfordriv. Jeg anskaffede Baad, men det var meget besværligt at ro mod Strømmen, den var for stærk. Under hele Huset var der Kælder med Cementgulv, der var dejlig Plads til Apotek og Snedkerværksted.

Den Gang, vi flyttede til Sdr. Felding, var jeg 70 Aar, og Tunghørig- heden tog snart til, desuagtet havde jeg dog en Del at bestille. Uheld- digvis kom der kort efter en ny Motorlov, efter hvilken enhver Læge- erklæring, der ikke var tip-top, skulde forelægges Sundhedsstyrelsen, og dette nægtede mig Kørekortet fornyet. Jeg skrev da en Ansøgning til Justitsminister Zahle og lod min Datter overlevere den, og fik saa fornyet Kørekortet for to Aar til Brug i min Praksis. Det fornyedes endnu en Gang, og da det var ugyldigt, solgtes Fordbilen, jeg havde da kørt Bil og Motorcykle i 20 Aar, uden et eneste Uheld. Jeg modtog for Bilen kun en fin ny Cykle. Bilen var en To-personers Ford med ekstra Sæde til to Personer, hvad der var god Brug for i Ferierne, naar Børnene var hjemme, til de mange lange Bilture, vi da foretog, særlig til de forskellige Badesteder langs Vestkysten. Længste Biltur, vi foretog paa en Dag, var 50 Mil, og den skete uden Punktering og andet Uheld. Turen foregik til Aarhus, Rønde, Ebeltoft, Grenaa, Randers, Kjellerup, Herning og til Hjemmet i Assing (Møllebyen), hvortil vi kom Kl. 9 Aften, lige før Lygterne skulde tændes.

Efter 5 Aars Virksomhed i Sdr. Felding bestemte vi os til at afstaa

Praksis og flytte til København, hvor de to Børn var gifte og bosatte, mens en ugift Søn var Dekorator i Aalesund i Norge. Det viste sig ikke saa let at afhænde Praksis, da jeg i min Journal ikke kunde fremvise stor Indtægt og kun faa Dyrlæger kunde fremskaffe en nødvendig Udbetaling. Desuden modarbejdede Byens Borgere Afstaaelsen efter bedste Evne; de vilde gerne have en Dyrlæge mere, men jeg maatte som god Skatteyder helst ikke fraflytte Byen.

Jeg forlangte for Villa og Afstaaelse 14000 Kr. og heraf skulde ved Overtagelse udbetales 4000 Kr. En ung Dyrlæge, som meldte sig som Liebhaber, tilbød jeg en Prøvetid paa en Maaned, hvori han fik Logi hos os saa selv skulde sørge for Bil og Kost. Indtægten ved Praksis i den Tid skulde han have; Kødkontrollen passede jeg. Det viste sig, at han tjente godt og gerne vilde overtage, men det gik alligevel ikke i Orden, da Udbetaling ikke kunde fremskaffes og saa tog han Plads som Assistent for et halvt Aar hos en Nabokollega. Til senere Liebhavere havde jeg ventet, at en Henviisning til Vikarens Fortjeneste vilde være en Hjælp, men deri tog jeg Fejl; naar de forhørte sig hos ham, hørte jeg ikke senere til dem, det viste sig, at han fremdeles ønskede Pladsen. At ingen turde begynde for egen Regning, skønt stærkt tilskyndet af Byens Borgere, var den Omstændighed, at jeg havde Kødkontrollen og truede med at antage en Assistent. Endelig kom der en, der lod til at være sikker Køber og som gjorde et godt Indtryk efter hvad jeg fik oplyst om ham og hans Kone. Det lykkedes ham at fremskaffe de nødvendige Penge, jeg fik de 14000 Kr. som forlangt, dog blev Udbetalingen nedsat til 3000 Kr., da jeg havde hørt om hans Soliditet. Det gik glimrende for de to unge i Fremtiden.

Overtagelsen skete til December Termin 1935; vi havde Ret til at bebo den nederste Lejlighed til 1. Februar 1936. Alle vore Børn og Børnebørn 3 + 2 tilbragte Juleferien hos os to Dyrlægefamilier og efter Ferien rejste vi to gamle til København og lejede Lejlighed.

I Januar 1936 modtog jeg fra Dyrlægeforeningen som alle Dyrlæger, der har praktiseret i 50 Aar, et Lykønskningstelegram, skønt det ikke var før til 1. Maj, de 50 Aar var gaaet.

Foruden hvad jeg allerede har fortalt om Begivenheder i min Praksistid, mindes jeg endnu nogle Tilfælde, som maaske kan være af Interesse.

Da jeg boede i Fjerritslev, kom der en Mand med en 3 Aar gammel jysk Hoppe med en haandstor Knude mellem Øjet og Øret, der var en Fistelaabning i den, hvoraf det flød med tykt gult Pus. Ved Sondering

føltes et fast Indhold, en Tandmasse. Ejeren fortalte, at det var en Kværkebyld, der skulde trækkes til. Han havde faaet Smørelse af den »kloge«, men ved ham kunde han ikke faa Træk, der var stærk nok. Det mente han, jeg kunde skaffe ham. Da jeg forklarede, at det var Tænder, der skulde fjernes, rystede han paa Hovedet og ønskede at betænke sig. Der gik et halvt Aar, før vi atter talte om Knuden, og da indvilligede han i at lade Hoppen operere, efter at jeg havde sagt ham, at Fjernelse af eventuelle løstliggende Tænder ikke kunde være farligt. Den første Tand brækkede jeg løs med Fingrene, men den næste, som var ret stor, sad mere fast; jeg fattede den med en lille Smedetang og brækkede den løs. Der var endnu flere smaa Tænder, som sad fast, men Ejeren var blevet forskrækket og vilde ikke have Resten brækket løs; han mente, at Knuden herefter blev betydeligt formindsket, og det gjorde den ogsaa saavel som Flaaddet. Efter nok et halvt Aar tilbyttede jeg mig Hoppen og fjernede Resten, fire mindre Tænder, og derefter lukkedes Fistelen helt, saa der ikke var andet synligt tilbage end en lille Tiørestor haarløs Plet. Jeg fik 600 Kr. for Hoppen, da Saaret var lægt.

For gennemstaaende Galle har jeg behandlet flere Heste ved at kaste dem, og med en Tuberkulinsprøjte udsuge Væsken fra Sækken og derefter indsprøjte en Jodopløsning. Gallehævelsen er da straks begyndt at svinde og har altid tabt sig fuldstændigt, hos nogle hurtigere, ved andre langsommere uden nogensinde at komme igen. En værdifuld Hest fik pludseligt hønseægstore Gallehævelser paa begge Baglemmer. Ca. to Maaneder efter Operationen solgtes Hesten fuldstændigt helbredt.

Af Klaphingsteoperationer har jeg foretaget flere, der iblandt flere ægte. Den første foretog jeg kort efter, at jeg begyndte at praktisere, den var jeg forberedt paa var ægte, det var paa en Plag paa 1½ Aar. Straks ved Aabning ind til Bughulen fandt jeg Testiklen, men den anden tog jeg først efter 14 Dages Forløb. Nr. 2 var mere besværlig, det var paa en pæn lille Knapstrupper, her søgte jeg forgæves efter Testiklen med to Fingre og ængstelig for at gaa ind med hele Haanden var jeg ved at opgive, men da Ejeren erklærede, at den saa skulde slagtes, fordi den var saa uregerlig, at den var farlig for Omgivelserne, gik jeg ind med hele Haanden og fandt ret snart Testiklen. Samtidig viste sig en Tarmslynge, følgelig lod jeg ogsaa her den nedsunkne Testikel være foreløbig. Jeg var bange for de Trængninger, som Bortskæringen af denne kunne skabe. Med Haanden i Rectum bortførtes Tarmen, og da Hesten otte Dage efter igen var ond, tilskrev Ejeren mig med Anmod-

ning om at faa den anden Testikel fjernet snarest. — Det var dog ikke mange ægte Klaphingste, jeg kom til at kastrere i min Tid; da jeg først fik en større Praksis, var jeg ikke længere saa begejstret for denne kun periodisk forekommende Forretning. Ved en 3½Aars Plag, jeg havde, gik jeg forbi Testiklen i Lyskekanalen, hvad jeg først opdagede efter at have ført hele Haanden ind, saa jeg tog den først senere, da den var kommet sig efter det første mislykkede Forsøg, en kedelig Fejltagelse. Kastration af nymfoname Hopper har jeg forsøgt to Gange. Jeg har afdrejet Ovarierne med Tang, men det er ikke let, da Æggestoksbaandene er saa korte, der er kommet Blødninger, saa de maatte slagtes straks. Jeg har spekuleret i at faa lavet en lang Emasculator, da den, jeg brugte til Køer, var for kort til at trække Ovarierne ind i Skeden. Paa Grund af det sjældne Træf af saadanne Patienter naaede jeg ikke at faa Tangen lavet.

Skjoldbruskkirtlerne har jeg en Gang bortopereret paa en Ged til en Læges Patient med den basedowske Sygdom. Det blev i sin Tid brugt at lade Folk med den Sygdom drikke Mælk fra en Ged, hvor disse Kirtler var fjernet. Det viste sig nu senere, at denne Patient led af Tuberkulose.

I min Tid som Dyrlæge har jeg praktiseret to Steder paa Lolland, et Sted paa Fyn, to Steder paa Sjælland og fire Steder i Jylland, paa det sidste Sted endda ved tre forskellige Pladser. De første 10 Aar som Dyrlæge gav et lille Underskud, men derefter kom Overskuddet, saa der heldigvis blev en pæn Lefevod til vort Otium.

Som foran beskrevet var der stor Forskel paa Arbejdet de forskellige Egne saavel som Betalingen. Jylland interesserede mig mest og der tjentes bedst, derfor sluttes med følgende gamle kendte Vers:

Bakker og Dale med Aaløb og Møller,
 kullede Kirker med Vægge af Granit.
 Fjorde, der Skovbrynets Rødder beskytter,
 Tæpper af Lyng, der er hullet og slidt,
 Ænder i Vejler,
 Urhøns og Hjejler,
 Jylland, der rækker fra Bøg og til Klit.

Noter

- 1) Kollegaen var Dyrlæge L. J. C. Grunth, eks. 1865, i Rødby fra 1878 til 1891 og flyttede saa til Hørsholm (se Aarbogen 1934).
- 2) med Johanne Margrethe Antoinette Thye, se Efterskriften.
- 3) Den ene Dyrlæge var Rasmus Andersen Palle, eks. 1887, Praksis i Dannemare Juni –November 1887, i Rødby til 1891.
- 4) Hygum ved Jellinge, hvor Dyrlæge Martin Jacobsen, eks. 1883, praktiserede fra 1883–1887, derefter i Hobro til 1902 og i Laurberg til 1930.
- 5) Dyrlæge Niels Munk Holst, eks. 1879.
- 6) Dyrlæge Edvard Møller, eks. 1863.
- 7) Til Dyrlæge Anders Poulsen Hviid, eks. 1887. Praksis i Jellinge til 1935.
- 8) Her boede den gamle Dyrlæge Krause (se Aarvog 1948–49).
- 9) Jens Peder Christensen, eks. 1871.
- 10) Johs. Petersen, eks. 1886. Dyrlæge i Thisted 1893–1909, Skagen 1909–1913, Hjørring til 1932.
- 11) Dyrlæge Carl Julius Hansen, eks. 1854, Distriktsdyrlæge i Fjerritslev fra 1860 indtil sin Død 15. Oktober 1896. Det var ret almindeligt med andet Erhverv foruden Praksis; Dyrlæge Andreas Hansen Møller i Thisted (eks. 1860) havde Købmands-handel og Gæstgiveri og M. N. Kallesøe i Lemvig (eks. 1884) havde ogsaa Gæstgiveri og drev Hestehandel.
- 12) Dyrlæge paa Hannæs var Mads Stougaard Hestbech (eks. 1886), som boede i Tømmerby pr. Frøstrup.
- 13) Her maa Hukommelsen have svigtet, for Dyrlæge Carl Hansen døde i 1896.
- 14) Dyrlæge Rasmus Rasmussen Krogh, eks. 1889. Praksis i Fjerritslev 1903–1924.
- 15) Praksis blev afstaaet til Dyrlæge Lars Peter Hansen (eks. 1890).
- 16) Den gamle Dyrlæge var Georg Ising (eks. 1860), Distriktsdyrlæge.
- 17) Dyrlæge Mads Jørgen Jensen i Korsebjerg (eks. 1881), død 29. April 1905.
- 18) Det var nu først i 1918, at Professor A. W. Mørkeberg meddelte i Maanedsskrift for Dyrlæger om lignende Tilfælde.
- 19) Dyrlæge Lars Andersen, død 6. December 1908, se Aarvog 1945.
- 20) Dyrlæge Niels Jørgen Nielsen, som senere flyttede til Viborg og døde der 1935.
- 21) Ole Gosvig Lauridsen Hagelskjær, eks. 1920. Nedsatte sig i Kibæk April 1921.

Efterskrift

Ved Læsning af Nymands Erindringer faar man det umiddelbare Indtryk, at han var meget nøgtern i Pengesager og en god Økonom. Det er muligt, han var det i egen Bevidsthed, men i Virkeligheden var det hans Kone, der havde den økonomiske Realitetssans. Nymand selv bekymrede sig ikke om Penge, eller hvor længe de kunde slaa til, blot der var nogle, og derfor kunde der godt gaa lang Tid, før han efter sin Kones Paamindelser fik sendt Regninger ud for udført Praksis, da han

saaledes kom fra Fjerritslev til Fyn, fik han først sendt Regninger ud, da han efter 3½ Aars Forløb tænkte paa at flytte igen.

Han havde svært ved at kræve Fattigfolk for Penge. Han mødte viligt ved Bud, men naar han havde set Forholdene paa Stedet, kviede han sig gerne ved at tage mod Penge, naar han blev budt, fordi han ikke kunde faa sig selv til at sige, at han ikke vilde have noget for ikke at støde Klienten, men bemærkede som Regel, at det kunde vente. Det resulterede selvfølgelig tit i, at han ikke fik noget.

Nyman blev i April 1888 gift med Johanne Mathilde Antoinette Thye, født 29. November 1864 paa Strangegaard ved Alslev paa Falster. Denne Gaard ejede hendes Far, som tidligere havde været Lærer paa Latinskolen i Nykøbing Falster. Slægten Thye stammede fra Norge, og den første Thye kom til Landet som Officer under Tordenskjold, som stod Fadder til hans førstefødte.

Johanne Thye var yngste og femte Barn i Lærer Thyes andet Ægteskab — det første var barnløst — , og hun mistede 8 Aar gl. sin Far og 5 Aar senere sin Mor. Efter Konfirmationen lærte hun Husholdning hos Godsejer Bruun, Boderupgaard, og kom som 17 aarig til sin Formynders Høyer, Lundbygaard, som Husbestyrerinde. Til Gaarden hørte baade Mølleri og Bageri, saa det har været en stor Opgave for saa ung en Pige, men hun var Pladsen voksen og i Besiddelse af en naturlig Selvstændighed og Myndighed. Egentlig vilde hun uddannes ved Handelsdelen, men det modsatte hendes Formynders sig, det var ikke noget for en ung Pige den Gang. Senere kom hun til Rødby paa Højskolehotellet og blev der kendt med Dyrlægens Nymand.

Nyman fortæller, at han allerede ved sin Start var kørende, han havde da hjemmefra faaet en fædrene Arv paa ca. 3000 Kr., og med sin Kone fik han 10000 Kr., hendes Arv, hvorfor de købte Indbo og havde Kapital nok til at købe Ejendom i Jellinge.

Johanne Nymand var en rigtig Dyrlæggekone, interesseret i sin Mands Praksis med nøje Kendskab til Klientellet og var alle Dage Dyræggehjemmets praktiske Støtte og sin Mands gode Raadgiver. Nymand fortalte hende altid om sine Sygebesøg, og hvad han havde gjort, saaledes at hun vidste god Besked og derfor i paakommende Tilfælde kunde give gode Raad til de unge uprøvede Dyr læger, der i Tidens Løb vikarierede. Det var ikke altid efter hendes Ønske, at de saa ofte flyttede, det var Nymand, der ikke havde Ro paa sig til at blive, naar han først fik den Tanke at flytte. Den praktiske Side af Sagen med at faa Praksis og

Ejendom maatte hun gerne ordne, for han havde ikke Taalmodighed til Tovtrækkeriet ved Handel med de besindige Jyder. Han lagde Planerne og var tilstrækkeligt optaget af dem. Først orinterede han sig ved grunddigt at studere Traps Danmark angaaende Befolkning og Kvægholds Størrelse, dernæst rejste han for nøjere at bese Landskabet, undersøge Jordboniteten og skaffe sig Oplysninger om de kollegiale Forhold, bl. a. om der var en ældre Kollega paa Stedet, saa Konkurrence ikke vilde blive for vanskelig.

Som den praktiske og dygtige Dyrlæge, Nymand var, havde han Held til de fleste Steder at oparbejde Praksis og afhænde med Fortjænneste, kun nævner han selv Klejtrup som en Skuffelse, men han havde dog tidligere prøvet økonomisk Nedgang, det var i Tersløse, hvor han drev Praksis og havde Kro med Gaardbrug og Købmandshandel, det sidste interesserede især hans Kone. Men foruden det slog han sig ogsaa paa Hestehandel og havde en Overgang indtil 18 Heste paa Stald; det kostede Penge, og Hestehandel havde han ingen Forstand paa, saa den gav store Tab, hvorfor hans Stedfar fik ham til at realisere alt og drage til Fjerritslev med kun faa Penge i Behold, derfor forstaas hans Bekymringer den første Tid der. Da Nymand i sin Tid fik Bil, var han allerede tunghør og for i paakommende Tilfælde fik Fru Nymand som en af de første Kvinder i Landet Kørekort, udstedt 4. Maj 1920, og de kørte ofte i Praksis sammen. Det var, mens Nymand praktiserede paa Trolldheds Sønder Feldingegnen, hvor de boede de sidste tyve Aar af deres Praksistid, og her befandt de sig godt. Folk var glade for deres gamle Dyrlæge, som de agtede højt, og ikke mindre Fru Nymands gode og praktiske Bistand. Deres Hus stod altid gæstfrit aabent og Ungdom søgte gerne dertil, især den studerende, som i Ferierne altid skulde ind og fortælle om deres Fremgang i Studierne.

Nymand og hans Kone var to vidt forskellige Karakterer, han optaget af sin Gerning og sine mange Interesser og Planer, og hun den praktiske, der i alle Forhold stod paa Jorden, derved kompletterede de hinanden paa en lykkelig Maade og kom til at leve et langt og harmonisk Ægteskab sammen. De havde fire Børn, to Sønner og to Døtre, og havde den store Sorg at miste begge Sønnerne, den ældste 28 Aar gl. af spansk Syge og den yngste 35 Aar gl. efter et langvarigt Sygeleje. Døtrene er begge bösat i København; den ene er gift med Redaktør Andersen, Hellerup, og hos den anden, Overassistent i Forsikringssselskabet »Tryg« Fru Nymand Lind, boede de fra 1940 til deres Død.

Fru Nymand levede længst, til 19. September 1949. Hendes Eftermæle er, at hun var en god og værdig Repræsentant for den danske Dyrlæggekone, der paa saa mange Maader foruden ved Hjemmets Arbejder betyder saa meget ved sin direkte Støtte i Mandens Gerning.

Danske Dyrlæger, døde i 1949

In memoriam

Ove Rahbek Lauritsen, død 1. Januar, 47 Aar gammel.

Rahbek Lauritsen var født i København 23. Februar 1902 som Søn af Skræddermester Søren Rahbek Lauritsen og Hustru Laura Larsen.

Rahbek Lauritsen tog Dyr lægeeksamen 1927 og blev straks efter Eksamen ansat hos Dyr læge Wollesen, Rude, hvor hele Lauritsens Virksomhed kom til at falde, først som mangeaarig Assistent, senere fra 1944 som Indehaver af den vestlige Del af denne Praksis.

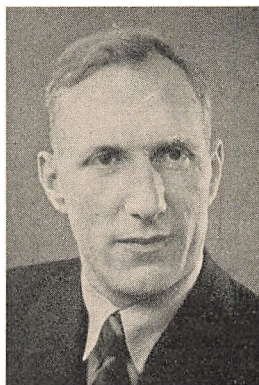
Rahbek Lauritsen hørte til de stille i Landet, han passede sin Praksis med Dygtighed og Interesse, altid stilfærdig og venlig i sin Fremtræden og havde kun Venner. Rahbek Lauritsen var stærkt nationalt indstillet. I det offentlige Liv deltog han ikke, han var dog i Bestyrelsen for den lokale Forsvarsbroderforening.

4 Aar før sin Død mistede Rahbek Lauritsen det ene Øje (Melanosarkom); samme Lidelse medførte hans tidlige Død.

Rahbek Lauritsen blev 12. Maj 1931 gift med Elfriede Nicolaisen, Datter af Restauratør V. A. Nicolaisen og Hustru, f. Nielsine Larsen, Hustruen og en 13-aa rig Søn overlever ham.

Rahbek Lauritsen ligger begravet paa Solbjerg Kirkegaard. Paa Graven har Venner rejst ham en Mindesten.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 43, har Wollesen skrevet et Mindeord.

Peter Mathias Ottonius Gesmel Thestrup, død 6. Januar, 78 Aar gammel.

Født 17. Oktober 1870 som Søn af Dyrslæge Ole Frederik Kruse Thestrup og Hustru Clara Frederikke Marie Hvilsom.

Thestrup fik Eksamen i 1892 og overtog straks sin Fars Praksis sammen med Forsørgerpligten for sin Mor og 14 yngre Søskende. Han blev en velset og kendt Dyrslæge i Sydsjælland, dels for den joviale Maade, han tog Tingene paa, dels for sin meget store Interesse for Heste, der gjorde ham til en søgt Hestedyrlæge i vid

Omkreds og Dommer for Heste ved Dyrskuerne. I sin Ungdom drev han sin Praksis til Hest, ivrig Rytter som han var, og selv i sin Alderdom anskaffede han sig en Ridehest, fordi det morede ham at ride. Thestrup var en jævn og bramfri Mand, særdeles afholdt af sit Klientel, ikke mindst blandt de mindre Landbrugere, hvad der gav sig tydeligt Udtryk ved hans 50-aarige Jubilæum som Dyrslæge i 1942. Han stak aldrig sin Mening under Stolen og fremsatte uforfærdet sine Meninger paa Møder. Han var ivrigt politisk-interesseret og i mange Aar Formand for den konservative Vælgerforening og i flere Perioder Medlem af Præstø Byraad.

Han var gift med Ingeborg Madsen, Datter af Lærer Madsen. I Ægteskabet var der to Sønner, Dommer Knud Thestrup, M. F., Viborg, og Tandtekniker Kaj Thestrup, København. Deres Mor døde, mens de endnu var smaa.

Dyrslæge Thestrup blev under meget stor Deltagelse begravet paa Præstø Kirkegaard.

Hans Kompagnon siden 1938, H. A. Hansen, har skrevet Mindeord i Medlemsblad for Den danske Dyrslægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 92.

Theodor Jacobsen, død 11. Januar, 60 Aar gammel.

Th. Jacobsen var født i Møgelstønder 6. April 1888 og Søn af Proprietær J. Chr. Jacobsen og Hustru G. Klindt.

Han tog Dyrslægeeksamen 1913 (Sommerholdet) og var derefter 1 Aars Tid Assistent i Praksis, hvorefter han indtil Oktober 1916 forret-

tede Militærtjeneste. Fra denne Tid og til sin Død praktiserede han i Rødby, hvor han overtog Dyr læge Constantin Larsens Praksis. I Rødby varetog han fra Oktober 1921 den kommunale Kød kontrol og fra 1942 tillige den kommunale Mælke kontrol.

Som født Sønderjyde havde Sydslesvigernes Sag en varm Fortaler i Dyr læge Jacobsen, og ved sin Død var han Kasserer i den lokale Afdeling af Sønderjysk Forening.

I øvrigt paatog Jacobsen sig ingen offentlige Hverv. Han levede for sit Hjem og sin Gerning, vellidt af sit Klientel, som satte Pris paa hans Dygtighed og behagelige Væsen. Ved Dyr lægemøderne var han en trofast Gæst.

Th. Jacobsen blev 7. April 1917 gift med Emmy Gerda Madsen, Datter af Sten og Billedhugger P. Madsen og Hustru, f. Margrethe Jans, der overlever ham. I Ægteskabet er der en Søn, der er Gartner i Sverige, og en Datter.

Dyr læge Jacobsen døde efter kortere Tids Sygdom og blev bisat fra Krematoriet i Nykøbing F.

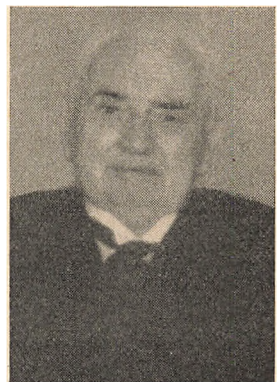
I Medlemsblad for Den danske Dyr læge forening, 32. Aargang, 1949, S. 77, har L. Skou skrevet et Mindeord.

Jens Frederik Christiansen, død 8. Februar, 89 Aar gammel.

Christiansen fødtes 4. December 1859 i Nørre Tvedet, Toksværd Sogn; hans Forældre var Gdr. Christian Jensen og Hustru J. Hansen.

Han tog Dyr lægeeksamen i 1882 og overtog i 1885 Dyr læge Rusckes Praksis i Mern, og denne oparbejdede han i Aarenes Løb med Dygtighed. Han var en Personlighed med egne Meninger, munter og livsglad i sin Færd, og havde derfor mange Venner. I 1917 afstod han sin Praksis og flyttede til København; hverken han eller hans Hustru kunde mere finde sig til Rette i Mern, hvor de stadig mødte Minder om deres eneste Datter, som døde efter en haabløs

Sygdom. I København levede Dyr læge Christiansen et stille Familieliv og beskæftigede sig ikke med veterinært Arbejde undtagen ved enkelte Vikariatet og ved Mund- og Klovesygen i 20'erne.

Han blev gift 6. Januar 1885 med Marie Andersen, Datter af Gdr. S. Andersen, og der var i Ægteskabet foruden den afdøde Datter en Søn. Hans Hustru døde i 1943.

Dyr læge Christiansen ligger begravet paa Solbjerg Kirkegaard paa Frederiksberg.

M. H. Larsen har skrevet Mindeord i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 110.

Jens Rasmussen, død 24. Februar, 80 Aar gammel.

Rasmussen var født 31. August 1868 i Snave paa Sydvestfyn. Forældre var Gaardejer R. Rasmussen og Hustru K. Larsen.

Efter at have taget Dyr lægeeksamen i 1895 praktiserede Rasmussen 1 Aar i Odense. I 1897 fik han en Gaard i Fæste paa Taasinge, hvor han samtidig begyndte at praktisere. Praksis blev dog hurtig saa omfattende, at han afstod Gaarden og udelukkende helligede sig Dyr lægegerningen. I 1927 afstod han Praksis. Trods

det, at han ikke var helt ung længere, begyndte Rasmussen nu at praktisere i Faaborg, hvor det lykkedes ham at skabe sig en god Praksis, som han først afstod i 1942. Sine sidste Aar levede han i København.

Rasmussen var en interesseret og dygtig Dyr læge, der viede sin Gerning alle sine Evner og ikke havde nogen Interesser ud over Dyr lægegerningen. I sin knapt tilmaalte Fritid hyggede han sig i sit Hjem. Rasmussen var en venesæl Mand, der gerne med Lune fortalte om sine Oplevelser i Praksis.

Den 25. September 1895 blev Rasmussen gift med Augusta Christiansen, Datter af Forpagter R. Christiansen og Hustru Margrethe Schaldemose-Nielsen. I Ægteskabet var der flere Børn. Fruen overlever ham.

P. Petersen mindes i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 206, sin Forgænger paa Taasinge.

Johannes Henningsen, død 17. Marts, 86 Aar gammel.

Henningsen var Jyde, født 16. September 1862 i Haarup ved Brædstrup, og Forældrene var Gaardejer Henning Mikkelsen og Hustru Kirstine Marie Andersen.

Som ganske ung var Henningsen før Studietiden ved Landbruget. Dyr lægeeksamen tog han i November 1891 og nedsatte sig den 11. i samme Maaned i Bandholm, hvor der ikke tidligere havde været bosat nogen Dyr læge, og oparbejdede og beholdt, til han lagde op, en stor Praksis, der fuldt ud krævede sin Mand, idet Praksis paa Øerne (Askø, Femø, Fejø til Dels) naturligt hørte til Bandholm. Fra Oprettelsen i 1921 af den kommunale Kødkontrol i Østøst-Bandholm Kommune og til Juli 1933 vareto Dyr læge Henningsen denne Kontrol.

1925 indgik Henningsen Kompagniskab med Dyr læge Illum-Jørgensen (død 1940), der siden 1923 havde været Assistent hos Dyr læge Henningsen, og som i 1933 overtog hele Praksis samt Kødkontrollen.

Allerede i 1898 overtog Henningsen i Forpagtning en større Gaard under Grevskabet Knuthenborg. Han var gennem en Aarrække Medlem af Bestyrelsen for Østøst Hesteavlforening og var en Overgang ogsaa Medlem af Bandholm Menighedsraad og af Sundhedskommisjonen.

Henningsen var en myreflittig Mand, afholdt og respekteret af alle og i Besiddelse af et muntert, jovialt Væsen. Han var kristeligt interesseret og dertil en yderst godgørende Mand.

Henningsen fik 1941 tildelt Ridderkorset.

Den 18. August 1893 blev han gift med Marie Birgitte Steffensen, Datter af Snedkermester Peter Steffensen og Hustru Andersine Sørensen. De blev Forældre til 2 Sønner, hvoraf den ene som ung omkom paa Havet, den anden er Overdyrlæge Carl Henningsen, Esbjerg, og 2 Døtre. Fru Henningsen døde 1947.

Henningsen blev under overvældende Deltagelse begravet paa Bandholm Kirkegaard.

Dyr læge J. M. Jensen har i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 192, mindedes Dyr læge Henningsen.

Jens Peter Nielsen Thygesen, død 21. Marts, 72 Aar gammel.

J. P. N. Thygesen blev født 27. September 1876 i Ikast og var Søn af Gaardejer Niels Jensen Thygesen og Hustru Mette Marie Jensen.

I 1893 tog han Præliminæreksamen og i 1898 Dyr lægeeksamen.

Han var kst. Amtsdrylæge i Yttre Namdalen, Nordre Trondhjems Amt, Norge, 1898—1899, Vikar i Brønderslev 1899 til Juli 1900. Derefter drev han Praksis i Herning 1901—1918 og i Langaa 1918—1931. I nogle Aar var han knyt-

tet til A/S Simonsen & Weel's Efterfølger og A/S Danigefa som rejsende Repræsentant. Oktober 1936 til November 1941 var han — med Afbrudelser paa Grund af Sygdom — Overdrylæge ved Grindsted Eksportslagteri. Fra 1941 var Thygesen bosat forskellige Steder i København og dens Forstæder.

Thygesens Navn vil for stedse være bevaret i Historien. Han skabte det Instrument, der for enhver praktiserende Drylæge er til den største Hjælp, og som befrier de fødende større Dyr for store Lidelser — Thygesens Universal-embryotom.

At Thygesen alene derfor nød den allerstørste Anseelse, er saa ligetil. Han var Æresmedlem af flere Drylægeforeninger, og fra 1940 fik han tildelt en livsvarig Hædersgave af den danske Stat.

Thygesen var en dygtig Diagnostiker og paa sin Egn en populær Mand, der nød stor Agtelse, og havde en stor Vennekreds. Thygesen havde et lunt Væsen og var en Mand med særprægede Meninger, som han forfægtede paa sin egen Facon, lidt irriteret og let stødende.

I sin Tid i Langaa var han Medlem af Bestyrelsen for Langaa Haandværker og Borgerforening og i 2 Perioder Medlem af Bestyrelsen for Drylægeforeningen for Randers og Omegn, deraf Formand i Tiden 1928—1931.

Thygesen blev gift 14. Februar 1914 med Elna Marie Gotfredsen, Datter af Fabrikant H. C. Gotfredsen. I Ægteskabet er der 2 Sønner og 3 Døtre.

Thygesen ligger begravet paa Gladsaxe Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Drylægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 155, har Axel Thomsen skrevet et Mindeord.

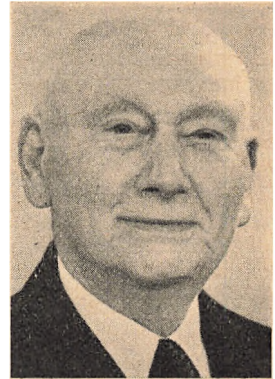
Niels Madsen, død 17. April, 87 Aar gammel.

Niels Madsen var født 19. August 1861 i Jydstrup, Søn af Sognefoged, Gaardejer Mads Jensen og Hustru Maren Jørgensen og saaledes Broder til Dyrslæge Hans Madsen, der døde 26. Marts 1947.

Madsen tog Dyrslægeeksamen i 1891 og praktiserede derefter indtil 1908 i Borup, hvor han var Formand for den lokale Hesteavlforening og for Sundhedskommissionen.

Fra 1908 faldt Madsens Gerning i Køge, hvor han foruden at fungere som Assistent ved Køge Andelsslagteri tillige oparbejdede en stor Praksis. Fra 1910 var han tilsynsførende Dyrslæge ved Markedet, og han var medvirkende ved Oprettelsen af den kommunale Mælkekontrol i Køge og Leder af denne 1922–1934.

Dyrslæge Madsen blev 18. Marts 1892 gift med Johanne Marie Louise Jensen, Datter af Tømrermester F. Jensen. Hun døde nogle faa Maaneder før Dyrslæge Madsen. I Ægteskabet er der 2 Sønner.

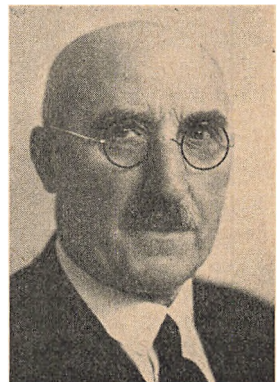

Svend Eduard Olaf Larsen, død 22. April, 84 Aar gammel.

Svend Larsen var født 21. December 1864 i Tøvelde paa Møen. Forældrene var Gdr. Hans Peter Larsen og Hustru Dorthea Pedersen.

Svend Larsen tog Dyrslægeeksamen 1888. Efter i et Aar at have været Assistent hos Winter, Silkeborg, blev Larsen Assistent ved Højskolen, først ved ambulatorisk, senere ved stationær Klinik. I et halvt Aar var Larsen konstitueret som Forstander for ambulatorisk Klinik. I sin Assistenttid foretog han en længere Studierejse til Tyskland, Østrig og Schweiz.

Da Svend Larsen i 1899 efter 10 Aars Assistenttid ved Skolens Klinikker nedsatte sig som praktiserende Dyrslæge i København, var han en særdeles veluddannet Dyrslæge, der paa Grund af sin Dygtighed og den Autoritet, han forstod at omgive sin Person med, skabte sig en betydelig Praksis hos Hovedstadens bedre

Publikum. Hans Forbindelse med Foreningen til Dyrenes Beskyttelse førte ham ind paa Tanken om at oprette en Poliklinik for ambulante Behandling af ubemidlede Husdyr; denne aabnede han i sit Hjem i 1899. Ligeledes lykkedes det ham at faa realiseret sit længe nærede Ønske om Oprettelsen af et Dyrehospital. Dette aabnedes i 1915; Hospitalet ejes og drives af Dyrenes Beskyttelse med Svend Larsen som Overdyrlæge. Han fik her rig Lejlighed til at udøve den operative Kirurgi, der var den Del af hans Gerning, der interesserede ham mest. Fra Svend Larsens Haand foreligger da ogsaa flere litterære Arbejder, hovedsagelig fra det kirurgiske Omraade; især maa bemærkes hans Arbejder om Kronfistlens operative Behandling og om operativ Frakturbehandling.

Naturligvis undgik en Mand af Svend Larsens Format ikke, at det offentlige Liv lagde Beslag paa hans Evner; han var saaledes Censor ved Dyrlægeeksamen i næsten fyrretyve Aar. Fra 1924 til 1930 var han Formand for Københavns Dyrlægeselskab; Selskabet gjorde ham senere til Æresmedlem. I mange Aar var han Formand for Voldgiftsretten i Tvistigheder ang. Handel med Husdyr. I Foreningen til Dyrenes Beskyttelses Bestyrelse sad han i mange Aar, fra 1914—1915 som Formand. Foreningen gjorde ham til sit Æresmedlem og tildelte ham sin Guldmedalje. Fra flere udenlandske Dyrebskyttelsesforeninger modtog Svend Larsen Hædersbevisninger.

Svend Larsen blev i 1925 dekoreret med Ridderkorset, og i 1940 modtog han Dannebrogskorset.

Svend Larsen blev 25. Januar 1895 gift med Sophie Margrethe Hansen, Datter af Bankdirektør Frederik Ludvig Hansen og Hustru Henriette Kristine Elisabeth Petersen. I Ægteskabet var en Søn. Fruen overlever ham.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 207, har Moltzen-Nielsen skrevet om Svend Larsen.

Christen Johannes Skov, død 26. April, 79 Aar gammel.

Skov var født 23. December 1869 i Vester Skerninge, hvor Faderen Dyrlæge Rasmus Skov (eks. 1867) praktiserede. Efter at have taget Dyrlægeeksamen i 1895 nedsatte Skov sig paa sin Hjemegn; de første Aar virkede han dog som Assistent hos Faderen; en Overgang havde han tillige Faderens Gaard i Forpagtning, men Praksis lagde snart saa meget

Beslag paa ham, at han maatte opgive Landbruget. I 1937 gik Skov i Kompagni med sin hidtidige Assistent Dyrnlæge Samuel Pedersen, og i 1946 ophørte Skov helt med Praksis.

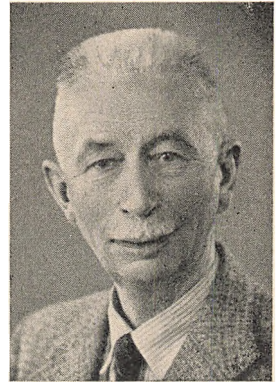
Dyrnlæge Skov var opvokset i et stærkt grundtvigsk og friskolepræget Hjem; dette havde paa- virket stærkt, og det prægede hele hans Liv paa den smukkeste Maade. Skov var selv paa sine ældre Dage aktiv Gymnast, saa sent som i 1938 var han med paa et Seniorhold ved Lingiåden.

Offentlige Hverv paatog Skov sig ikke, hans Liv var optaget af Praksis og Hjem; dog sad han i en Aarrække i Bestyrelsen for Fyns Stifts Dyrnlægeforening og øvede i disse Aar en ikke ringe Indsats. Da i sin Tid den berygtede Regningsrevisionssag kom frem, ydede Skov sine Kolleger en uvurderlig Tjeneste ved at lade sit Regnskab fremlægge som Standard; alle vidste, at det var ubestrideligt paalideligt.

I 1947 udnævntes Skov til Æresmedlem af Fyns Stifts Dyrnlægeforening. Skov blev 4. April 1898 gift med Sigrid Marie Markussen, Datter af Gaardejer Markussen. Fru Skov overlever sin Mand. I Ægteskabet var flere Børn, deriblandt Dyrnlæge Ejvind Skov (Eks. 1928).

Skov ligger begravet paa Vester Skerninge Kirkegaard.

Johs. Skov bliver i Medlemsblad for Den danske Dyrnlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 222, omtalt af S. Pedersen.

Jens Erik Vormer, død 8. Juni, 29 Aar gammel.

Vormer var født 18. Oktober 1919 i Hillerød og Søn af Ejendomshandler Jens Vormer og Hustru Sarah Louise Vestergaard.

Januar 1947 tog Vormer Dyrnlægeeksamen og var derpaa indtil Februar 1948 Assistent hos Dyrnlæge Sv. Møller, Gørlev. Efter Vikartjenesten blev han Maj 1948 Assistent hos Dyrnlæge Okholm, Skelund. Ved sin Død, der var en Følge af en Motorulykke, var han Assistent hos Dyrnlæge Rich. Stenild, Aalborg.

Vormer, hvis et og alt var Dyrlægegerningen, var meget afholdt, venlig, hjælpsom og tillidsvækkende.

Vormer var ugift.

Emil Poulsen har i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 468, skrevet et Mindeord.

Thomas Kappel, død 30. Juni, 28 Aar gammel.

Thomas Kappel var født i Nors 15. September 1920 og ældste Søn af Dyrlæge Axel Kappel og Hustru Anna Marie Hansen.

Thomas Kappel var Student fra Vestjydske Gymnasium i Tarm og tog Dyrlægeeksamen i Januar 1947, hjalp sin Fader og Nabokollegerne i Praksis. Var fra Efteraaret 1947 til Foraaet 1948 Assistent hos Dyrlæge Kr. Hansen, Slagelse, og assisterede Sommeren 1948 en Dyrlæge i Coventry, England. Under et Vikariat

for Dyrlæge Justesen, Sjørring, døde Thomas Kappel pludselig af en Aortabristning.

Kappel omtales som en noget særpræget og over for fremmede noget indesluttet Natur, men med Sans for Humor. Han havde en sjælden fin Karakter og en udpræget humanistisk Indstilling. Han var stærkt interesseret i sit Fag og afholdt paa sine Arbejdssteder.

Thomas Kappel, der var ugift, ligger begravet i Nors.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 422, har T. Selsing skrevet Nekrolog.

Heinrich Tølle, død 3. August, 42 Aar gammel.

Født 31. Januar 1907 i Sundsmark, Ulkebøl Sogn som Søn af Gdr. H. Tølle og Hustru C. D. Gregersen.

Tølle fik Eksamen i 1933 og begyndte i Oktober samme Aar at praktisere i Skovby paa Als, var derefter Reservedyrlæge paa Andelssvineslagteriet i Sønderborg og kom derfra i 1937 til Dyrlæge Jens Møller, Graasten, med hvem han blev associeret i 1944, og fortsatte dennes Praksis i 1945. Desuden assisterede han paa Graasten Andelsslakteri.

Han var anset for en dygtig Dyrlæge, velidit for sit gode, joviale og hjælpsomme Væsen baade i Praksis og ved sin Gerning paa Slagteriet og var travlt optaget fra den tidlige Morgenstunden.

Ved en Ferietur til Basel, hvortil han var kørt med en Kølebil for samtidig paa Slagteriets Vegne at tilse Slagteriprodukternes Tilstand efter Ankomsten, faldt han under et Besøg ned fra en Altan og kvæstedes dødeligt.

Tølle blev 22. Oktober 1933 gift med Karen Ørgreen Jacobsen, Datter af afd. Manufakturhandler E. Ørgreen Jacobsen, København.

De fik 5 Børn, 4 Sønner og 1 Datter, og havde den Sorg at miste den ene Søn, som dræbtes ved Overkørsel af en Bil.

Tøllens Urne er bisat i København.

Dyrlæge Tølle er mindet i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 399, af J. N. Thomsen.

Jens Jørgen Jacobsen Egehøj, død 27. August, 52 Aar gammel.

Født 23. Marts 1897 paa Egehøj, Kattrup, Søn af Proprietær P. Egehøj og Hustru A. E. Schierup.

Han tog Dyrlægeeksamen i 1918 og var i et Par Aar i forskellige Stillinger som Vikar og Assistent, rejste i April 1920 til Norge som Assistent i Lillestrøm og herfra til Hitra i Sdr. Trondhjems Amt som Distriktdyrlæge i Tiden 1921 til Juli 1923. Praktiserede saa i Tarm til November 1924, og fik derefter Stilling som Reservedyrlæge, først i Esbjerg paa Andelsslagteriet til Oktober 1925, saa i Vejle indtil Juni 1932, hvorefter han blev Overdyrlæge paa Skelshør Andelsslagteri for endelig at komme til Graasten Slagteri fra December 1942.

Egehøj var foruden at være en dygtig Kødkontrollør ogsaa udpræget videnskabeligt interesseret og har skrevet en hel Række veterinære Af-

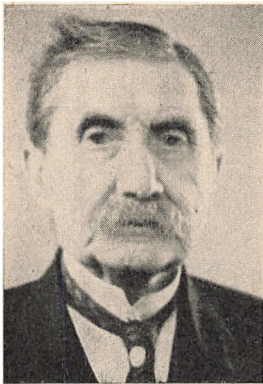

handlinger, først om Undersøgelser over Lymfekarsystemet hos Svin og Okse og i de senere Aar om Holdbarhed af Slagteriprodukter. Han tog en videre Uddannelse i Hæmatologi og fik i tre Aar Støtte fra Anders Hasselbachs Fond til Udforskning af Leukæmi. Allerede i 1936 kvalificerede han sig til Deltagelse i Konkurrence om Professoratet i Anatomi ved Veterinærhøjskolen i Oslo.

Ved faglige Møder var han en flittig Deltager, ogsaa i Diskussionerne. De sidste to Aar var hans Arbejdsevne og Energi noget hemmet af Sygdom; hans Død kom overraskende og pludseligt.

Egehøj blev gift i Oslo 6. November 1921 med Frida Maria Mathilde Nielsen, Datter af Købmand P. Nielsen. Hun delte hans videnskabelige Interesse og var ham en god Hjælp ved Arbejdet i Laboratoriet. De havde ingen Børn.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 32. Aargang, 1949, Side 487, har Chr. Pedersen skrevet Mindeord.

Søren Peder Pedersen, død 13. September, 86 Aar gammel.

S. P. Pedersen var Gaardmandssøn fra Grotkær i Søvind Sogn ved Horsens og blev født 21. August 1863. Han Forældre var Gdr. P. Pedersen og Hustru M. Laursdatter.

Som eneste Søn var det naturligt, at han fik sin første Uddannelse som Landmand, men hans Interesse var at blive Dyrlæge, saa han kom til København, fik Præliminæreksamen og blev indskrevet paa Skolen 1886, hvor han tog Dyrlægeeksamen 1890. Da der samtidig søgtes en Dyrlæge til Vejen, begyndte han Praksis der 1. Maj. I Begyndelsen var der ingen videre Søgning, hvorfor hans Far købte ham en Gaard i Byen; den solgte han efter 3 Aars Forløb og byggede den nuværende Dyrlægebolig, for da var der Praksis nok. Han vandt stor Tillid blandt sit Klientel, og skønt han allerede Januar 1917 holdt op med Praksis og flyttede til Kolding, lever stadig Mindet om »gamle Dyrlæge Pedersen« i Vejen.

I Kolding boede han i den nu indlemmede Del af Seest og drev kun lidt lejlighedsvis Praksis pr. Cykel. En Tid assisterede han ved det off.

Slagtehus og var under Mund- og Klovesyge-epidemien i 20'erne tilsynsførende Dyrlæge. Dyrlæge Pedersen levede meget stille og ubemærket. Hans Valgsprog var, at »den lever bedst, som lever skjult«. Han var en meget økonomisk Mand, som formaede at skabe sig en anselig Formue.

I 1884, 25. November, blev han gift med Marie Magdalene Jantzen, Datter af Bødker Jantzen. Hans Hustru og deres tre Døtre overlever ham.

Dyrlæge Pedersen er begravet paa Seest Kirkegaard.

Adser Hansen, død 15. September, 76 Aar gammel.

Adser Hansen var Vestslesviger, født 27. August 1873 i Virum, og Søn af Gdr. og Teglværksejer Knud Hansen og Hustru H. Baunbeck. Han gik i Latinskole i Husum, studerede i Giessen og tog 1899 Dyrlægeeksamen i Berlin.

Han begyndte Praksis fra sin Fødegaard, efter Giftermaalet 18. August 1900 med Johanne Petersen nedsatte han sig i Døstrup og flyttede 5 Aar senere til Skærbæk, hvor han praktiserede hele sin Tid, fra Oktober 1947 med Dyrlæge Erik Østrup Rasmussen som Kompagnon.

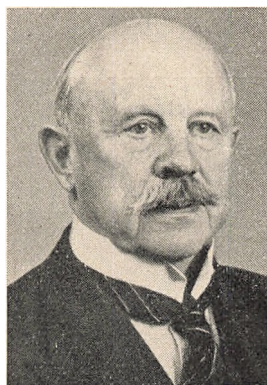
Indtil 1943 var han tillige Overdyrlæge ved A/S Skærbæk og Omegns Eksportslagteri.

Under Verdenskrigen 1914–18 deltog Adser Hansen som Dyrlæge i Hæren.

Adser Hansen omtales som en ualmindelig dygtig Mand i sit Fag, jævn og ligetil i Væsen og altid i godt Humør.

Han omfattede Jagten med glødende Interesse.

Adser Hansen overlevs af Hustruen og 6 Børn, 2 Sønner og 4 Døtre, og ligger begravet i Skærbæk.

Rasmus Anton Snog-Christensen, død 13. Oktober, 70 Aar gammel.

Snog-Christensen blev født 1. Maj 1879 i Meilstrup ved Randers og var Søn af Gaardmand Thomas Christensen (Snog) og Hustru Mette Kirstine Sørensen.

Snog-Christensen tog Dyrlægeeksamen i 1918 og praktiserede i om-

kring 25 Aar i Hyllinge, hvor han førte et roligt og tilbageholdende Liv uden at tage videre Del i offentlige Anliggender. En Overgang fungerede han dog som Formand for den lokale Sundhedskommission og var Medlem af Grundlisteudvalget. Tiltagende Svagelighed i de sidste Leveaar gjorde det umuligt for Snog-Christensen at bevare sin Praksis, men han varetog dog ved sin Død stadig den kommunale Kødkontrol.

Snog-Christensen naaede i 1948 at fejre Sølvbryllup med sin Hustru Bodil M. S. Sørensen, der sammen med en Datter overlever ham.

Fritz Thor Straten, død 3. December, 73 Aar gammel.

Thor Straten var Dyrlægessøn, født i Fakse 11. Maj 1876 og Søn af Dyrnlæge Harald Heinrich Mandrup Thor Straten og Hustru Clausine Johannesen.

Han tog Dyrnlægeeksamen 1902 og praktiserede siden i Fakse, den første halve Snes Aar sammen med Faderen. Siden 1913 varetog han den kommunale Kødkontrol. Fra 1939 varetog han ligeledes den kommunale Mælkekontrol.

Gennem mange Aar var Thor Straten Medlem af Sundhedskommissionen, og han har endvidere været Medlem af Bestyrelsen for det lokale Vandværk, Elektricitetsværk og gennem mange Aar Formand for Lokalafdelingen af Den personlige Friheds Værn og i mere end 25 Aar Formand for Tennisklubben; i over 35 Aar fungerede han som Censor ved Eksamen ved den private Mellem- og Realskole, og han var ved sin Død mangeaarig kommunal Revisor. Alt dette, foruden meget mere, viser, at Thor Straten har været meget afholdt paa sin Egn, og alt det Arbejde, han paatog sig, varetog han med aldrig svigtende Pligttrøskab og Dygtighed.

Thor Straten blev 8. September 1905 gift med Helga Marie Thrane, Datter af Købmand Trane, Faxe. Hustruen, en Datter og to Sønner overlever Thor Straten.

I Medlemsblad for Den danske Dyrnlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 28, har Hans Nielsen skrevet et Mindeord.

Jørgen Christian Jensen, død 13. December, 77 Aar gammel.

C. Jensen var født i Kirkesaaby 4. September 1872 og Søn af Gdr. Jørgen Jensen og Hustru Marie Jensen.

Han tog Dyrslægeeksamen i 1898, var 1 Aar Assistent hos Dyrslæge Pyndt, Viborg, og nedsatte sig 1899 i Gundsømagle, hvor han oparbejdede en meget stor Praksis; af denne solgte han 1936 største Delen og beholdt selv den resterende Del til 1947.

C. Jensen var en meget fin Diagnostiker og stærkt interesseret i Tuberkulosens Bekæmpelse, hvilken Interesse medførte, at han i 1943 dekoreredes med Ridderkorset, ligesom han blev udnævnt til Æresmedlem af Københavns Amt Dyrslægeforening.

C. Jensen var et udpræget Hjemmemenneske, der i sin Have og ved Behandlingen af dens Produkter samlede Kræfter til de lange Arbejdsdage.

Den 10. November 1899 blev Jensen gift med Kirsten Sørensen, Datter af Hestehandler, Gdr. H. Sørensen, og de to havde den Glæde kort forinden den Sygdom, der skulde føre til Dyrslæge Jensens Død, at fejre Guldbryllup. Hustruen og 2 Sønner overlever Dyrslæge Jensen, der ligger begravet paa Gundsømagle Kirkegaard.

Dyrslæge A. Bak har i Medlemsblad for Den danske Dyrslægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 13, ridset C. Jensen en Minderune.

Jens Peter Marius Frederik Jensen, død 17. December 1949, 61 Aar gammel.

Født i Tørring ved Randers 21. Maj 1888, Søn af Gdr. C. F. Jensen og Hustru Birgitte Pedersen.

Dyrslæge Jensen fik Eksamen i 1913 og kom straks til Skive, hvor hele hans Virke faldt, først som Assistent hos Dyrslæge Nybo, selvstændig fra 1916. Han fik senere Tilsynet med Heste- og Kreatureksporten fra Skive.

Han faldt godt til blandt Sallingboerne og

var en travlt optaget Dyr læge. Hurtighed, Elskværdighed og en slagfærdig Replik kendetegnede hans Færd. Offentligt Liv deltog han ikke i og var ogsaa en sjælden Gæst ved de kollegiale Møder.

Hans Død kom pludseligt; hans Hustru fandt ham død af Kulilte i Garagen.

Den 12. December 1915 blev han gift med Esther Nancy Pedersen, Datter af Kommerceraad, Grosserer Jacob Pedersen. Ægteskabet var barnløst.

Dyr læge Jensen ligger begravet paa Skive Kirkegaard.

Danske Dyrlæger, døde i 1950

In memoriam

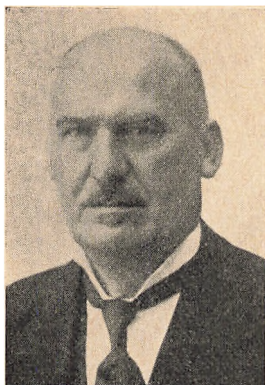
Anton Elieson Knap, død 16. Januar 1950, 73 Aar gammel.

Dyrlæge Knap fødtes 30. December 1876 i Oslo, hans Forældre var Overretsassessor Johan Knap og Hustru Caroline Mathilde Salicath.

Før han begyndte paa Veterinærstudiet, havde han taget norsk Landbrugseksamen i 1897, og efter Dyrlægeeksamen i 1903 var han først i Norge og fra 1906 i Nordamerika, hvor han arbejdede baade som Dyrlæge og Landbrugs-konsulent. De sidste Aar derovre indtil 1913 fungerede han som Veterinærinspektør i Provinsen Alberta i Canada. Fra 1913 til 1927 virkede han igen i Norge forskellige Steder for saa at rejse til Danmark, hvor han opholdt sig indtil sin Død. Før han nedsatte sig her i Landet, havde han studeret Hundesygdomme i 9 Maaneder i Amerika og England. Fra 1933 praktiserede han i København. Dyrlæge Knap var en vidt berejst Mand paa Fagets Vegne; i sin Ungdom var han paa Studierejse til Tyskland, Schweiz og Østrig-Ungarn, og i al sin Tid var han en flittig Skribent, var en Tid Redaktør af »Skandinaviske Farmerblad« i Seattle og fast Landbrugsmedarbejder i den amerikanske Dagspresse og har desuden skrevet veterinære og agrikulturelle Artikler i norske og danske Fagblade.

Han var gift med Malerinden Else Steenbæk-Petersen, som overlever ham. Hun er Datter af Hovedkasserer ved Orlogsværftet Steenbæk-Petersen og Hustru Emilie Seidell. Ægteskabet var barnløst.

Hans Christian Müller, død 21. Februar, 84 Aar gammel.

Müller fødtes 30. August 1865 i København; hans Adoptivforældre var cand. pharm., Hof-fotograf Bertel Budtz Müller og Hustru Christine Grundtvig.

Han tog Artium i 1884 og fik derefter Uddannelse som Landmand. Sin Værnepligt afsluttede han som Løjtnant, hvorefter han igen fortsatte ved Landbruget og købte en Gaard paa Djursland. Efter nogle Aar solgte han Gaarden (1895) for at læse til Dyrlæge og fik Eks-

amen i Januar 1900. 1. Marts samme Aar flyttede han til Thisted og overtog Dyrlæge M. Fogets Praksis. Som han selv har fortalt, var det en besværlig Praksis med lange Ture og smaa Honorarer; den Gang laa Taksten for Besøg + Behandling ofte lavere end Vognmandstaksten. Det blev heller ikke mange Aar, Müller virkede som praktiserende Dyrlæge, fra 1908 fik han Kontrollen paa Koopmanns Slakteri i Byen (indtil 1935), og fra 1911 blev han tillige Stadsdyrlæge og ophørte saa med Praksis.

Stadsdyrlæge Müller var en djærv Mand med egne Meninger, en fast Karakter og en stærk Vilje og alligevel Ven med alle, som kendte ham, Egenskaber, som gjorde ham respekteret og afholdt, og som i Forbindelse med hans faglige Dygtighed ogsaa blev paaskønnet ved gennem Dispensation at lade ham fortsætte som Stadsdyrlæge til Januar 1947, over 81 Aar gammel.

Blandt Kolleger var Müller ogsaa en af dem, man saa op til. Han tog Initiativet til Oprettelsen af Thisted Amts Dyrlægeforening og var dens første Formand. I 1945 udnævntes han til Foreningens Æresmedlem, en Hæder, som ogsaa tildeltes ham af Foreningen for kommunale Funktionærer i Thisted.

Udover hvad de faglige Hverv krævede, ønskede Müller ikke at træde offentlig frem, hans Hjem paa »Winthersmøllegaard« var for ham Midtpunktet.

Han blev 1. Marts 1890 gift med Mette Mathilde Madsen, Datter af Gdr., Sognefoged J. Madsen og Inge Vestergaard. Det blev et langt og lykkeligt Samliv, der afsluttedes faa Dage før, de kunde have holdt Diamantbryllup. Af deres tre Børn, to Sønner og en Datter, lever nu

kun den ene Søn. Datteren døde ganske ung, og den ene Søn, Forfatteren Bertel Budtz-Müller, døde for et Par Aar siden.

Stadsdyrlæge Müller ligger begravet paa Thisted Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 108, har Aksel Kappel skrevet Mindeord.

Folmer Nielsen, død 6. Marts, 57 Aar gammel.

Folmer Nielsen var født 2. Juni 1892 paa Taastruplund, Vammen ved Viborg, og Søn af Proprietær S. Nielsen og Hustru M. Sørensen.

1915 tog han Dyrlægeeksamen, men var allerede fra Sommeren 1914 Assistent ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles dyrefysiologiske Afdeling, hvor han fungerede indtil 1918, da han overtog Praksis i Lisbjerg ved Aarhus. 1919—1920 praktiserede han i Randers, var derefter ansat ved Forsøgslaboratoriets ambulante Forsøgsvirksomhed og blev fra August 1921

udnævnt til Professor i Fødselshjælp ved Højskolen og Forstander for dennes ambulatoriske Klinik. Fra 1926 var han tillige Forstander for den nyoprettede Fødeklirik.

I Professor Folmer Nielsen var Videnskabsmanden, Læreren og Mennesket paa den smukkeste Maade forenet til en helstøbt Personlighed, i Besiddelse af stor Viden, hjertelig Menneskelighed og en levende Interesse for sit Fag, sine Elever og Kolleger.

Foruden sin omfattende Lærergerning bestred Folmer Nielsen talrige Tillidsposter og Hverv. Han var Æresmedlem af N. V. M. A. of Great Britain and Ireland fra 1925 og af Houston Veterinary Association, Texas, U. S. A. fra 1939. Af danske Ordener var Folmer Nielsen hædret med Ridderkorset og Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Folmer Nielsen var gift første Gang med Anna Regitze Roed-Müller, Datter af Overdyrlæge Caspar Christian Roed-Müller og Hustru Marie Müller (Ægteskabet opløst), anden Gang med Gudrun Ingeborg Falbe-Hansen, Datter af Ingeniør H. P. T. Hasle og Hustru, f. Sørensen.

Paa den smukkeste Maade har N. O. Rasbech og R. G. Nyborg i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 91, H. W. Steele-Bodger og S. H. Hignett i The Veterinary Record,

vol. 62, 1950, No. 15, og L. P. Prigh i samme, No. 16. (begge refereret i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening) skrevet Mindeord om Folmer Nielsen.

Niels Vandrup Nielsen, død 19. Marts, 61 Aar gammel.

Vandrup Nielsen var Aalborgenser, født 13. Marts 1889 og Søn af Lods A. M. Nielsen og Hustru A. K. Madsen.

Han tog Dyrlægeeksamen i 1912, var derefter indtil Juli 1913 Assistent hos Dyrlæge Kirkeby, Skive, Juli til Oktober 1913 var han konstitueret Dyrlæge ved Skive Andelssvineslagteri, fra December 1913 til Juli 1914 Assistent hos Dyrlæge A. P. Hansen, Svendborg, derefter indtil April 1916 Reservedyrlæge ved 3. Artilleriafdeling. Fra denne Tid praktiserede han i Svenstrup ved Aalborg, men maatte 1932 paa Grund af Sygdom afstaa Praksis. Derefter var han Reservedyrlæge ved A/S I. D. Koopmanns Svineslagteri i Aalborg, og blev i 1936 ansat som Overdyrlæge ved A/S F. D. Koopmanns Svineslagteri i Thisted. Fra December 1940 var han tillige tilsynsførende Dyrlæge ved Thisted Eksportmarked.

I en Periode var han Medlem af Svenstrup Sogneraad.

Vandrup Nielsen blev 3. Juli 1917 gift med Dorothea Jensen, Datter af Baneformand C. Jensen og Hustru Johanne Petersen. Ægteskabet var barnløst.

Vandrup Nielsen var et elskeligt Menneske, mild og venlig, hjælpsom, ligetil og usnobbet.

Han ligger begravet i Aalborg.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 167, har O. K. Dohn skrevet et Mindeord.

Niels Wilhelm Marius Olsen, død 2. April, 84 Aar gammel.

Wilh. Olsen var født 18. Maj 1865 i Sundby, Stadager Sogn, Maribo Amt, og hans Forældre var Sognefoged Lars Olsen og Hustru Ane Kathrine Nielsdatter.

Han tog Dyrslægeeksamen 1885. Praktiserede derefter i Gundslevmagle ved Nr. Alslev til September 1890, fra dette Tidspunkt og til November 1915 i Eskildstrup, hvorefter han praktiserede i Gentofte, hvor han boede ved sin Død.

I 8 Aar var Olsen Dommer ved Falster Landboforenings Dyrskue og i 6 Aar Medlem af Sogneraadet.

Olsen blev 12. September 1890 gift med Anna Jensen, Datter af Gaardejer R. Jensen og Hustru Karen Hansen.

Aage Riistoft Nygaard, død 18. April, 48 Aar gammel.

Nygaard fødtes 11. September 1901 paa Sct. Croix, hvor hans Forældre, Pastor N. P. Nygaard og Hustru A. Riistoft Thomsen, den Gang boede.

Efter først at have prøvet Handelsuddannelse et Aar kom han paa Skolen i 1922, og efter at have faaet Dyrslægeeksamen i 1928 kom hele hans Virke til at ligge ved Kødkontrollen, bortset fra et Par korte Vikariater i Praksis. Først vikarierede han ved Slagterierne i Nykøbing Sj., Ribe og Hammel, og blev saa i Maj 1929 Reservedyrlæge ved Svendborg Andelssvineslagteri. Her fra kom han i Maj 1933 til Odense Eksportslagteri, hvor han var, indtil han Juni 1944 blev Overdyrlæge ved Grenaa Andelssvineslagteri.

Nygaard var meget punktlig med sit Arbejde, nobel og korrekt i sin Optræden og havde et venligt Væsen, der gjorde ham særdeles vellidt af Kolleger og Personale paa de forskellige Slagterier.

Han havde mange Interesser, fik læst meget, var overordentlig haandsnild og ogsaa kunstnerisk begavet, malede og modellerede, et udpræget Hjemmemenneske og en prægtig Familiefar. Det offentlige Liv havde ikke hans Interesse, dog var han Medlem af den stedlige Rotaryklub.

Nygaard havde i nogen Tid klaget over Smerter ved Hjertet og dog passet sit Arbejde; samme Dag, som han søgte Læge, døde han pludseligt efter et Hjerteanfald.

Han blev gift 2. Gang i December 1934 med Barneplejerske Kirsten Thomsen, Datter af Gdr. N. P. Thomsen og Hustru A. Eriksen. I Ægteskabet er der to Sønner.

Nygaards Urne staar i Familiegravstedet paa Vestre Kirkegaard i København.

R. Fredeløkke har skrevet Mindeord om sin Ven i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 183.

Jens Lauritz Gram, død 6. Juli, 77 Aar gammel.

Jens Gram var født i København 5. December 1872 og Søn af Malermester C. Gram og Hustru Kirsten Andersen.

Efter aflagt Dyr lægeeksamen i 1894 var han i 3 Aar Assistent rundt om i Landet, saaledes i Skanderborg, Glumsø, Faarup og Sorø. Fra 1897 drev han Praksis i Helsingø, afstod den 1931, men beholdt den kommunale Kødkontrol, som han havde varetaget siden 1924.

I Helsingø faldt Grams Gerning, og denne By havde hans Hjerte og staar i stor Taknemlighedsgæld for hans Indsats for Byen. Han startede Elektricitetsværket, var Formand for Vandværket, Medlem af Bestyrelsen for Nordsjællands Bank, Formand for Sundhedskommissionen i 35 Aar, Formand for Bestyrelsen for Teknisk Skole fra 1924, Forstander for Handelsskolen fra 1930 og Tillidsmand i Østifternes Kreditforening fra 1923 og meget mere.

Var han saaledes virksom og optaget uden for sit Fag, var han ikke mindre aktiv inden for sit Fag. I 3 Perioder var han Medlem af Bestyrelsen for Dyr lægekredsforeningen i Nordsjælland, deraf Foreningens Formand 2 Gange. Som en Paaskønnelse for sit Virke her udnævntes han i 1947 til Æresmedlem. Fra 1932 var Gram Censor ved Eksamen i Fødselshjælp.

Gram blev 24. Maj 1906 gift med Nanna Birch, Datter af Juvelerer Erik Birch og Hustru Anna Dencker. Fruen og 2 Døtre overlever Gram, der ligger begravet paa Helsingø Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 354, har N. P. Jacobsen skrevet et Mindeord.

Hans Jacob Peter Hansen, død 12. Juli, 58 Aar gammel.

H. Hansen var Københavner af Fødsel og Virke, født 21. April 1892 og Søn af Overbetjent i Københavns Politi Michael Hansen og Hustru Marie Hansen Frederiksen.

Artium tog han 1909, og 1914 aflagde han Dyrlægeeksamen, var derefter 1 Aar Assistent ved Højskolens patologisk-anatomiske Afdeling. 1915–21 var han Reservedyrlæge i Hæren og samtidig 1916–21 assisterende Dyrlæge ved Københavns offentlige Slagtehus og 1920–21 assisterende Dyrlæge ved Veterinærpolitiet i København. 1918–21 var han tillige Reservedyrlæge ved Dyrehospitalet i København. 1921–26 var han Assistent ved Københavns Sundhedskommission, 1926–28 3. Dyrlæge samme Sted, og November 1928 ansattes han i den nyoprettede Stilling som Overdyrlæge ved Københavns Sundhedskommission.

Under Overdyrlæge Hansens myndige og dygtige Ledelse af den offentlige Levnedsmiddelkontrol i København udvidedes denne Afdeling under Københavns Sundhedskommission betydeligt. I Særdeleshed inden for Mælkekontrollen ydede Hansen en stor Indsats, der gjorde hans Navn kendt og agtet i de store Dele af Landet, der deltager i Storkøbenhavns Forsyning med Mælk.

I den Rationalisering af Mælkehandelen, der indførtes 1940 – H. Hansen var af Københavns Magistrat valgt som Medlem af Storkøbenhavns kommunale Mælkeudvalg – fik Hansen en Opgave, der optog ham stærkt. Han øjnede her Muligheden for at faa praktiseret sine Ideer om en i hygiejnisk Henseende tilfredsstillende Handel med Mælk til Gavn for det Samfund og den By, han tjente. Denne Indstilling alene var Overdyrlæge Hansens Ledetraad i sit Arbejde, og denne Opfattelse maatte hjælpe ham gennem mange af de Vanskeligheder, der nødvendigvis maatte opstaa. Hansen var jo en principfast Mand, der hævdede sin egen selvstændige Mening, uanset om han derved kom i Opposition. Som kommunal Embedsmand stod Overdyrlæge Hansen fast og

stejl paa Princippet om Kommunens Selvbestemmelsesret. Det kan derfor ikke undre, at han i mange Forhold maatte synes at være alene Embedsmand. Men bag den ydre Skal bankede et varmt Hjerte. H. Hansen var stedse inden for sine Venners og Medarbejderes Kreds et elskeligt og charmerende Menneske. Han var uhyre velbegavet og stærkt interesseret i den enkeltes Fremgang og Udvikling.

Paa en sjælden, beundringsværdig Maade evnede Hansen at give sine Tanker og Meninger det rette Udtryk, saaledes at der ingen Tvivl kunne opstaa om Meningen. Han var den fineste Stilistiker.

Ogsaa for Dyrlægstandens Udvikling nærrede Hansen store Interesser, specielt for Dyrlægernes Specialuddannelse som Levnedsmiddelhygiejnikere. Udviklingen syntes ham her sikkert for langsom.

Denne Interesse for Dyrlægstanden gav sig Udtryk i, at Hansen i 1917 var Medstifter af Foreningen af yngre Dyr læger, dens første Sekretær, og Foreningens Formand i Aarene 1921–26. Af Bestyrelsen for Kød- og Mælkehygiejnisk Forening var han Medlem 1934–37 og dens Formand 1936–37. Skuffelser og Utilfredshed medførte, at Hansen de sidste Aar stod uden for Dyr lægernes Organisation. Hansen var Æresmedlem af Houston Veterinary Association fra 1939 og Medlem af danske Hygiejnikeres Fællesrepræsentation 1928–39.

H. Hansen var gift 2 Gange, første Gang 5. Juni 1917 med Karen Jensen (Ægteskabet opløst), anden Gang med Ingeborg Schultz-Jørgensen, Datter af Proprietær, Løjtnant H. Jørgensen og Else Schultz.

Anker Jensen, død 14. Juli, 39 Aar gammel.

Anker Jensen var født 24. Oktober 1910 i Lillevorde og Søn af Gdr. H. Chr. Jensen og Hustru Mariane Uhrenholdt.

Han blev Student fra Aalborg 1928 og læste derefter Medicin et Par Aars Tid, men begyndte saa Dyr lægestudiet, der afsluttedes med Eksamen 1936. Efter Militærtjeneste og forskellige Assistentstillinger fungerede han Marts 1938 til November 1939 som Assistent ved Den kgl. Veterinær og Landbohøjskoles normal-anatomiske Afdeling. Fra November 1939 praktiserede han i Aalborg og var sædudtagende Dyr læge.

læge ved Kvægavlsforeningen for Aalborg Amt fra denne Forenings Oprettelse i 1942. Endvidere fungerede Anker Jensen som timelønnet Dyrlæge ved Aalborg offentlige Slagtehus.

Anker Jensen var stærkt interesseret i Dyrlægegerning, i Besiddelse af omfattende Viden og stor Arbejdsevne. Han døde efter længere Tids tiltagende Sygdom.

Anker Jensen blev 12. April 1941 gift med Ellen Winding Nielsen, Datter af Overdyrlæge J. Winding Nielsen og Hustru Dorthea Dreyer. I Ægteskabet er der 2 Børn.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 302, har Knud Eriksen skrevet et Mindeord.

Hans Peder Hansen, død 16. Juli, 79 Aar gammel.

H. P. Hansen var født 13. November 1870 paa Nymarksgaarden ved Haarslev som Søn af Proprietær M. Hansen og Hustru, f. Andreasen. Efter at have taget Dyrlægeeksamen i 1893 nedsatte Hansen sig paa Holme Mølle paa Nordfyn, men flyttede senere en Mils Vej Syd paa og bosatte sig i Uggerslev. Her købte han Hovedbygningen til den udstykkede Uggerslevgaard og beboede den.

Hansen praktiserede paa Nordfyn i 56 Aar, fra 1935 til sin Død i Kompagni med Sønnen Dyrlæge Vagn Hansen.

H. P. Hansen var en særdeles dygtig praktiserende Dyrlæge; navnlig var han en dygtig og dristig Operatør. Han forstod at skabe Respekt og Agtelse om sit Navn, ikke alene hos sit store Klientel, men ogsaa hos sine Nabokolleger, der altid vidste, at de kunde stole paa ham.

Deltagelse i det offentlige Liv havde ikke Hansens Interesse, hans Praksis optog ham helt. I sine yngre Aar var H. P. Hansen ivrig Jæger; hans Hjemegns Historie havde hans Interesse.

Dyrlæge Hansen var gift 1. Gang med Andrea Ludovika Vork Hansen, død 1919, i Ægteskabet var der flere Børn, deriblandt Dyrlæge Vagn Hansen (Eks. 1935), der viderefører den gamle Praksis. 2. Gang var Hansen gift med Marietta Skopek fra Østrig, der overlever ham.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 282, har Jørgen Larsen skrevet et Mindeord.

Broer Werner Larson, død 27. Juli, 44 Aar gammel.

Werner Larson var født paa Masnedø 6. Maj 1906, Søn af Stationsforstander Carl August Larson og Hustru Karen Marie Carlsen.

Student blev han 1925, og Dyrlægeeksamen tog han 1931, hvorefter han 1 Aar var Assistent hos Dyrlægerne P. V. Poulsen og M. C. Dyekjær, Grenaa. 1933—37 assisterede han ved Københavns offentlige Slagtehus og Torvehaller, hvorefter han ansattes som Fuldmægtig ved Veterinærdirektoratets Afdeling for Kødkontrol i København. Vinteren 1943—44 var han ansat som Overdyrlæge ved Skanderborg Andelssvineslagteri, og fra April 1944 ansattes Larson som Veterinærinspektør for Kødkontrollen i 2. Distrikt med Bolig i Næstved.

Larson havde et venligt Væsen, en rolig og naturlig Myndighed og en stille Hjertelighed. Hans Hobby var Fiskeri og antikt Sølvtoj.

Larson blev 18. December 1943 gift med Lili Schmidt, Datter af Overpostbud O. Schmidt og Hustru Emma Jørgensen. Ægteskabet var barnløst.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 393, har Alb. R. Reerstorp skrevet et Mindeord.

Niels Oluf Larsen, død i August, 74 Aar gammel.

N. O. Larsen var født 15. Juni 1876 i Frederiksværk; hans Forældre var Gæstgiver Jens Larsen og Hustru Johanne Nielsen. Efter at Larsen havde taget Dyrlægeeksamen i 1901, var han først Vikar og Assistent forskellige Steder, hvorpaa han nedsatte sig samme Aar i Vridsløselille ved Taastrup, 1904 flyttede Larsen til Høng, fra 1907 praktiserede han i Glostrup, hvor han var Dyrlæge ved Vridsløselille Straffeanstalt, samt Dyrlæge ved Kommunens Kødkontrol og fra 1937 Forstander for det da oprettede kommunale Mælkelaboratorie. I flere Aar sad Larsen i

Bestyrelsen for Københavns Amts Dyr lægeforening; en Tid var han Formand for samme.

N. O. Larsen var en interesseret Dyr læge, der gik op i sit Fag, og som i Medlemsbladet har skrevet flere Artikler, hovedsagelig af kirurgisk Indhold; kendt er især hans Dobbeltkanyle til Tympanitis hos Koen. Fra 1920 var han Censorsuppleant ved Eksamen i kirurgiske Operationer ved Højskolen. I Professor Mørkebergs Tid var han en jævnlig Gæst i kirurgisk Klinik, hvor han fulgte Arbejdet med Interesse.

Larsen var dekoreret med det Østrigske Røde Kors Hæderstegn.

N. O. Larsen var gift med Emma Pinning, Datter af Dyr læge Johannes Pinning (Eks. 1849).

Larsens Urne er nedsat paa Herstedvester Kirkegaard.

Peter Vilhelm Poulsen, død 22. August, 76 Aar gammel.

P. V. Poulsen blev født i Lestrup, Sydsjælland, 2. Februar 1874 og var Søn af Lærer Poulsen og Hustru B. M. Poulsen.

Han tog Dyr lægeeksamen 1897 og kom samme Aar til Grenaa som Assistent hos Dyr læge M. Dyekjær, blev senere dennes Kompagnon, og selv efter at han i 1933 var blevet ansat som Overdyr læge ved Grenaa Andelssvineslagteri, hvilken Stilling han beklædte til 1944, hjalp han lejlighedsvis Dyr lægerne Dyekjær, der fuldstændigt betragtede ham som en af deres egne.

Dyr læge Poulsen, der var ugift, var en beskeden og stilfærdig Mand, retlinet over for alle, hjælpsom og uhyre tjenstvillig. Som Dyr læge var han pligtopfyldende og velagtet og som Menneske forstaaende og mildt dømmende.

Poulsen var i mange Aar Formand for den lokale Voldgiftsret vedr. Tvistigheder i Handel med Husdyr og gennem en Række Aar Medlem af Bestyrelsen for Dyr lægernes Understøttelsesforening.

Dyr læge Poulsens Urne er hensat i Familien Dyekjærs Familiegravsted i Grenaa.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 394, har E. Dyekjær omtalt Familiens Ven gennem mange Aar.

Jens Larsen, død 25. August, 78 Aar gammel.

Jens Larsen blev født 15. November 1871 i Nymølle, Uggerløse, og var Søn af Møller, Baagermester H. Larsen og Hustru E. Nielsen.

Han tog Dyr lægeeksamen 1893 og nedsatte sig straks i Skævinge, hvor han virkede hele sit Liv og oparbejdede en omfattende Praksis. 1940 afstod han Praksis, men beholdt endnu nogle Aar den kommunale Kødkontrol.

Larsen var første Gang gift med Olga Marie Stephansen (død 1905), anden Gang med Thyra Amalie Stephansen, Døtre af Postpakmester T.

Stephansen. Hustruen, en Datter og to Sønner, hvoraf den ene er Dyr læge, overlever ham.

Larsen var vellidt paa Egnen, i Besiddelse af et godt Humør og et lyst Sind. De sidste Aar var han stærkt plaget af Gigt.

Larsen ligger begravet paa Skævinge Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 354, har H. Ulsø omtalt Larsen.

Chresten Pind, død 10. September, 66 Aar gammel.

Født 5. September 1884 i Faarup, Søn af Skomagermester Jens Jensen og Hustru Jensine Kristensen.

Dyr læge Pind tog Eksamen i 1907 og var først ca. 4 Aar i Sverige, før han begyndte selvstændig Praksis i Brønderslev, hvorfra han flyttede til Sulsted i 1913. Her gjorde han sig hurtigt bemærket som en dygtig og afholdt Dyr læge og fik en stor Praksis. Ogsaa blandt Kolleger var han vellidt; en Tid var han Formand

for Aalborg Amts Dyr lægeforening, som han ledede med stor Dygtighed. Han var Dyr læge med Liv og Sjæl, hvorfor det var tragisk at se ham lidt efter lidt blive afskaaret fra at arbejde med sin Livsgerning. Allerede omkring 1930 fik han en alvorlig Mavelidelse, som efter mange og langvarige Sygdomsperioder tvang ham til at afstaa Praksis i 1938.

Efter Evne fulgte han stadig sit Fag med stor Interesse og dyrkede sine særlige Interesser: Fugleliv og Litteratur.

Dyrlæge Pind var gift med Camilla Johanne Marrebæk, Datter af Dyrlæge Jens Rasmussen Marrebæk og Andrea Margrethe Juul Knudsen. Hans Hustru og en Plejesøn overlever ham.

Han blev begravet under stor Deltagelse i Familiens Gravsted paa Bjerringbro Kirkegaard.

J. A. Jensen har skrevet Mindeord i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 393.

Peter August Tauber, død 19. Oktober 1950, 78 Aar gammel.

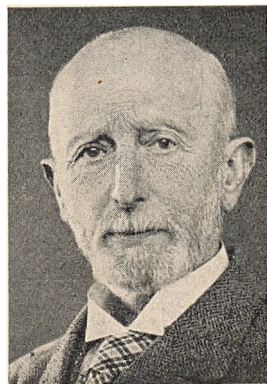
Tauber var født i København 13. Juli 1872 som Søn af den ansete Zoolog P. A. M. Tauber og Hustru Hansigne Petersen. Tauber tog Dyrlægeeksamen 1895, vikarierede 1 Aars Tid og overtog derefter Dyrlæge Schjellerups Praksis i Skørping i 1896; i 1898 flyttede han til Nr. Aaby paa Fyen, hvor han praktiserede, indtil han i 1944 ophørte med Praksis og flyttede til Lyngby, hvor han var bosat til sin Død.

Skønt Københavner af Fødsel fandt Tauber sig hurtigt til Rette hos den vestfynske Befolkning, der paa sin Side maa ske ikke altid forstod denne noget særprægede Person, men som altid respekterede ham for hans ubestridelige og retlinede Karakter.

Tauber var som Dyrlæge særdeles vel teoretisk funderet og tillige i Besiddelse af et sikkert klinisk Blik; sine Iagttagelser fremlagde han som Foredragsholder flere Gange i Fyns Stifts Dyrlægeforening. Nævnes skal det, at det var Tauber, der første Gang her i Landet beskrev Løbetorsionen.

Tauber var paa mange Maader en ejendommelig Mand, paavirket af sin fransk Kultur, kræsen i sin Smag og selvstændig i sine Meninger. Musikken havde hans særlige Interesse.

Tauber blev 16. December 1898 gift med Mary Othilia Jensen, Datter af Fyrbøder, Husejer N. Jensen og Hustru C. M. Hansen. Hustruen døde i 1943. I Ægteskabet var 3 Døtre, hvoraf den yngste er gift med Dyrlæge Jens Peter Mariager Jensen (Eks. 1924).

Tauber ligger begravet paa Nr. Aaby Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 34. Aargang, 1951, Side 31, har Sv. Møller ridset Dyrlæge Tauber en Minderune.

Hans Aage Christian Winther, død 25. Oktober, 52 Aar gammel.

Winther var Sønderjyde og blev født 28. Oktober 1897 i Gramby som Søn af Købmand Frands Winther og Hustru Marie Hansen.

Han fik sin Dyrlægeeksamen i 1924 og havde forskellige Assistentstillinger, indtil han i 1926 begyndte Praksis i Felsted ved Aabenraa.

Han var en dygtig Dyrlæge og oparbejdede en stor Praksis. I sin daglige Færd var han livlig og munter med et ukueligt Humør. Oplevelser fra den første Verdenskrig, som han deltog i, og hvor han saa megen Nød og Elendighed, havde givet ham et eget Præg og egne Meninger om den mest gavnlige Styreform for et Land.

Dyrlæge Winther døde pludseligt af en Blodprop paa Sønderborg Statshospital, hvor han var indlagt for en Benlidelse.

Han blev gift 8. Maj 1929 med Margrethe Thomsen, Datter af Gdr. Hans Thomsen, Pugholm, og Hustru Louise Berntsen. I Ægteskabet er der to Sønner.

Winther blev begravet paa Felsted Kirkegaard.

Aa. Zachariassen har skrevet Nekrolog i Medlemsblad for Den danske Dyrlægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 429.

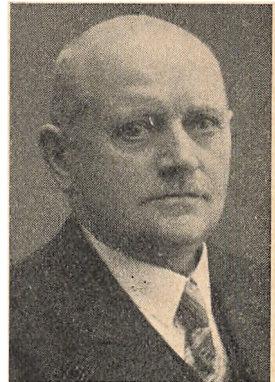
Christen Christensen Ellerup, død 2. November 1950, 80 Aar gammel.

Han blev født 4. November 1869 i Ellerup ved Gjern som Søn af Gdr. Johan Christensen og Hustru K. Jensen.

Dyrlæge Ellerup tog Eksamen i 1893 og nedsatte sig først i Sinding ved Silkeborg, men da der ingen Udviklingsmuligheder var, flyttede han snart til Ellerup, var i kort Tid i Horn ved Faarvang, indtil han i 1900 fik sin blivende Bopæl i Gjern.

Ellerup var en dygtig og samvittighedsfuld Dyrlæge og havde i Gjern en omfattende Praksis. Han var en nobel og selvstændig Personlighed,

som uvilkaarligt vakte Tillid og Respekt. Han skaanede sig aldrig, og selv om han havde en kraftig Konstitution, blev Arbejdet ham efterhaanden for stort, saa han allerede i 1925 op-
hørte at praktisere for kun at beholde Kødkon-
trollen i Gjern m. flere Steder og dyrke sine In-
teresser. Han havde udpræget Sans for Natur
og Kunst, fulgte interesseret med i og støttede
gerne kirkelige og folkelige Rørelser, særlig den
sønderjyske Sag. Han holdt ogsaa af at rejse
og har været i England, Holland, Sverige og
Island. Personlig var han en meget beskeden
Mand og undgik helst Tillidshverv og offentlig Fremtræden.

Ellerup blev 11. November 1900 gift med Ane Elisabeth Nielsen, Datter af Gdr. A. P. Nielsen, Gjern. I Ægteskabet er der 5 Børn. 2 Søn-
ner og 3 Døtre. Den ene Søn er Apoteker og dansk Konsul paa Island. Under meget stor Deltagelse opnaaede de at fejre deres Guldbryllup
faa Maaneder før Ellerups Død.

Han blev begravet paa Gjern Kirkegaard.

A. Østermark har i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 33. Aargang, 1950, Side 489, givet Udtryk for Venners og Kollegers
Agtelse.

Knud Hansen Trommer, død 4. November, 72
Aar gammel.

Trommer var født i Tved ved Svendborg 12. Oktober 1878, Forældrene var Gdr. N. Han-
sen og Hustru K. M. Hansen. Efter at have
været beskæftiget ved praktisk Landbrug i nogle
Aar blev Trommer Landbrugskandidat i 1907
og virkede derefter i 6 Aar som Landbrugslærer;
i 1913 forlod han denne Gerning og paabe-
gyndte Veterinærstudiet, som han afsluttede
med Eksamen i 1917.

Hele Trommers Virksomhed som Dyr læge
kom til at falde i Svendborg, idet han straks efter Eksamen blev Assi-
stent hos Dyr læge A. P. Hansen. Fra 1918 var han Kompagnon med

Hansen, og fra 1922 drev han selvstændig Praksis, en Praksis, der var besværlig og opslidende, idet den omfattede adskillige af de sydfynske Øer, i de senere Aar dog kun Drejø.

Trommer assisterede jævnlig paa Slagterierne i Svendborg, i en Aar-række var han Formand for Husdyrvoldgiftsretten i Svendborg Rets-kreds, men holdt sig ellers fjernt fra Deltagelse i det offentlige Liv.

Trommer var en stille tilbageholdende Mand, der var anset for sin stiltfærdige og rolige Fremtræden.

Trommer blev gift 6. Juni 1908 med Jensine Amalie Jensen, Datter af Gdr. Jacob Jensen og Hustru Ane Katrine Andersen; hans Hustru og 2 gifte Døtre overlever ham.

Trommer ligger begravet paa Sørup Kirkegaard.

Carl Peter Frantz Christiansen, død 9. Decem-ber 1950, 76 Aar gammel.

Han blev født i Lille Heddinge 30. Novem-ber 1874 som Søn af Gdr. Niels Christiansen og Hustru Bodil Sofie Andersen.

Christiansen fik Dyrlægeeksamen i 1897 og nedsatte sig Aaret efter i Slagelse, hvorfra han i 1902 flyttede til Skjern, hvor hans egentlige Livsgerning faldt. Han havde her en stor og god Praksis, men opgav den i 1925 for at over-tage Praksis i Alkestrup pr. Tureby. Her blev han kun godt 3 Aar og bosatte sig i Roskilde,

hvor han først assisterede paa Andelsslagteriet og blev i 1935 tilsyns-førende Dyrlæge ved Konservesfabrikken (D. A. K.), og denne Stilling havde han til sin Død.

Dyrlæge Christiansen var en beskeden og stiltfærdig Mand, nøje med sit Arbejde og afholdt af alle, han kom i Berøring med.

Han blev gift 7. September 1902 med Ellen Marie Collaitz, Datter af Fabrikant J. Petersen Collaitz og Hustru Elna Persson.

Der var kun en Datter i Ægteskabet, og da hun døde pludseligt, gjorde Sorgen Forældrene rodløse og fik dem til at rejse fra Skjern.

Hans Hustru overlever ham.

Christiansen ligger begravet paa Gentoft Kirkegaard.

Johs. Nørrelund har skrevet Nekrolog i Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 34. Aargang, 1951, Side 32.

Jens Jensen Daaebjerg, død 11. December, 73 Aar gammel.

Født 26. September 1877 i Daugbjerg, Søn af Gdr. Hans Chr. Jensen og Hustru Maren Sørensen.

Daaebjerg begyndte som Landmand og blev Landbrugskandidat 1902 og var Assistent og Lærer ved Landbrugsskoler og Højskoler og en Tid Konsulent i Planteavl i Viborg, inden han i en moden Alder begyndte paa Dyr lægestudiet. Han fik Eksamen i 1920 og kom straks som Assistent hos Dyr læge J. P. Jensen, Terslev, og overtog samme Aar hans Praksis. Han blev en søgt og meget afholdt Dyr læge og var en velset Gæst hos sit Klientel for sit venlige og imødekommende Væsen, der var præget af jysk Lune.

Han havde kirkelige Interesser og var i flere Perioder Medlem af Menighedsraadet og indtil sin Død Kirkeværge. Var ogsaa Formand for den stedlige Foredragsforening.

Daaebjerg blev gift 2. November 1909 med Martha Rasmussen, Datter af Gdr. P. Rasmussen. Hun døde ca. 15 Aar før sin Mand. De havde af Børn kun en Søn, Dyr læge Poul Daaebjerg i Køge.

De er begge begravet paa Terslev Kirkegaard.

I Medlemsblad for Den danske Dyr lægeforening, 34. Aargang, 1951, Side 16, har Kr. Kristensen skrevet Mindeord om Dyr læge Daaebjerg.

INDHOLD

	Side
<i>Will. W. Petersen</i> : Danske Dyr lægeexlibris	5
<i>V. J. Brøndegaard</i> : Brunstbefordrende Midler i ældre Tid	65
<i>K. Albertsen</i> : Dyr læge Nymands Erindringer	71
In memoriam	117